Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer magine erets

Ḳaro, Yosef
יסוי ,וראק

Amśṭerdam, [5]514 [1753/1754]

ויליפת תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8849

Visual Library

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה וענשה׳ ובו ו סעיפים:

כד יזכר לעשות טלית לה׳ משום זה אלי ואמרו (נדה): **א** לאחוז הציצית בין קיבלה לברך (ברכות רמ״ח) כשמגיע לפ׳ ציצית יקחם גם ביד ימין ויביט בהם ויהיו בידו עד שיגיע לנתונים ונתחדים לעל

א [1]אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות׳ אינו חייב בציצית וטוב [2]ונכון להיות כל אדם וחיר ללבוש טלית קטן כל היום כדי שיזכור המצות בכל רגע וע״כ יש בו חמשה קשרים כנגד חמשה חומשי תורה

[3]וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יזכור [4]ונכון ללובשו על המלבושים׳ לפחות יזהר שיהיה לבוש צנצית בשעת התפלה:

ב המצוה **א** לאחוז הציצית בשעת עטיפה כשמברך:

ג [5]טוב להתכלל בציצית בשעת עטיפה אותו [6]ליתן אותם על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה:

ד [7]יש נוהגים לקלף לנשק הציצית בפעם ברוחה גם וכל הוא חבוב מצוה (בית יוסף):

ה [8]כשמסתכל בציצית׳ מסתכל בב׳ ציצית שלפניו שיש בהם עשר קשרי׳ רמז ב להחיות [9]וגם יש בהם י״ו חוטי׳ ועשר קשרי׳ עולו׳ כ״ו כשם ההויה:

ו ב [10]גדול עונש המבטל מצות ציצית ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ ונוסר [11]והזהיר במצות ציצית זוכה וראוה פני שכינה:

מגן דוד הלכות תפילין מגן אברהם

כה (א) כדי שלא יעבור על המצות׳ דאע״ג דגבי תפילין אם פגע בטל דאם תחלה יסלקנה ויניח אל יד תחלה כמ״ש סימן זה ס״ו אמרי אתם דכתיב והיו לאות בו׳ כמ״ש בסמוך אבל הכא דאין לנו קדיות לגיני אלא מצות בעלמא כיון שהיא תדיר׳ בשבת ובחול כמה

הלכות תפילין

כה דיני תפילין בפרטות׳ ובו י״ג סעיפים:

א [1]אחר שלבש טלית מצוייץ יניח תפילין [2]שמעלים בקדש והמניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחת [3]צריכין ליזהר **א** שלא יניחו כיס התפילין למעל׳ כדי שלא יפגע בהם תחלה ויצטרך להניחם קודם הטלית (**א**) כדי שלא יעבור על המצות:

הגה מיהו אם תפילין **ב** מזומנים בידו ואין לו לגיסא **ג** אין צריך להמתין על הגיסא אלא מניח תפילין ומסמיכים טלית מעפיו: (דברי עצמו)

ב [2]מי שהוא זהיר בטלית קטן ילבשנו ויניח תפילין **ד** בביתו [3]וילך לבוש בציצית וסוכתר בתפילין לבית הכנסת (**ב**) **ה** ושם יתעטף בטלית גדול:

הגה והעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול קודם ולברך עליו ואחר כך מניח התפילין והולך לבית הכנסת:

ג [4]הראש היה מסדר הברכות עד (**ג**) עוטר ישראל בתפארה ואז היה מניח תפילין ומברך עוטר ישראל בתפארה:

ד [5]צריך שיהיו תפילין עליו בשעת ק״ש ותפלה:

ה **ו** יכוין בהנחת שצונו הק״בה להניח ארבע פרשיו׳ אלו ש״ש בהם יחוד שמו ויצ״א׳ מצרי׳ על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח כדי שנזכור ניסים ונפלאו׳ שעשה עמנו שהם מורים על ייחודו ואשר לו הכח והממשל׳ בעליוני׳ ובתחתוני׳ לעשו׳ בהם כרצונו וישעבד להק״בה הנשמ׳ שהיא במוח וגם הלב שהוא עיקר התאוו׳ והמחשבו׳ ובזה יזכור הבורא ויסעים הנאותיו **ז** (**ד**) **ח** יניח של יד תחלה ויברך להניח תפילין ואח״כ יניח של ראש [6]ולא יברך כ״א ברכה אחת לשתיהם:

הגה וי״ל לברך על של רחש **ט** [7]על מצות תפילין אפילו לא הפסק בנתיים. (הר״מ הל׳ תפילין) (וכן פסק המנהג בנני אמנו שמברכין סי ברכות

כה **א** שלא יניחו׳ ל״לע דל״ל דאין קפידה בזה כיון דהתפילין עדיין בתוך כיסן וכ״מ סי״ח: **ב** מזומנים״ וכ״ה ביבמות דף ל״ט כל שהוי מלוה לא מסתיגן אע״פי שי״ל שיעשה אח״כ המצו׳ יותר מן המוכחר וכ״ה בילקוט ויקרא סוף דף קכ״ט הביבה מלוה בשעת ע״ש ובמנחות דף ע״ב: **ג** אין צריך׳ דוקא כדי שלא יפסח ביתו בציצית ותפילין (כ״ה בזוהר ובכוונות) אם צריך לילך במקומו׳ המטונפות עמ״ס סי׳ מ״ג׳ כתב ר״מ מלובלין סי׳ ל״ז ח״ו׳ נתקצר עלמו בקנס לילך לתהלי׳ קוד׳ אור הבקר ועתה רוצה לחזור בו מפני שאינו יכול לילך לב״ה בציצית ותפילין הרשות בידו לחזור דדמי לנדרי שגגות עכ״לו״ה בכוונות אר״י שמה״ט לא היה אר״ר מי׳ הרחצוים בב״ה מפני שהם היו מסכימים קודם אור הבקר והוא לא רצה לילך לב״ה בלא תפילין וא״ל ה״ל לנאת מב״ה כשיאור היום ויניח תפילין יל דאדהכי והכי גמרו הקהל ברכות השחר ופסוקי דזמרה לכן מוטב לבטולי הא מקמי הא ועבי״ד סי׳ רל״ב ס״ו וכ״ל דצריך התרה: **ד** בביתו׳ וכ״ל דאע״פי שבא הטלית גדול לידו קודם שהניח תפילין א״ל להתעט״ו בביתו כיון שאין דעתו ללוכשו כאן ולזמה לזה כתב סימן קס״ח סי״ח: **ה** ומ״ש יתעטף׳ וכן מ״כ בשם מהרי״ל שכתב ומקום שמניחים עטו״ם ברחוב לכ״ע יתעטף בחצר ב״הכ

וכמ״ש סימן תקכ״ד סי׳: **ו** יכוין׳ כתב הב״ח בשם הגאון מהר״ר פייוש ז״ל דצריך לקרות גם ב׳ פרשיות אלו קדש והיה כי יביאך וכ״כ בטל״ה אבל בספרי פרש״ו אתחנן אי שמע ואי׳ אם שמוע בסימן ואין קדש והיה כי יביאך בסימן והביאו׳ הילקוט פי׳ עקב״ע לאומרם וא״ל לאומרם בלא בק״ש אמוס דאית בית יניחת מגרים אלא שחשבו לעורה לבור כדאיתא בספ״ק דברכות והני נמי אית בהו יציאת מגרים: **ז** ויניח וכו׳ הע״ת לא עיין סי׳ כ״ח: **ח** תפילין הלא״ד בדגש (לחם חמודות): **ט** על מצות בשת״ח לא

קחת אויל דהא

ואם יכוין ויכירם מידו (כתבי האר״י): **ב** להיות׳ פי׳ לספירות (דקנס): **ג** גדול׳ כתוב בזוהר פ׳ אלה לך ע״ב׳ הקורא קריאת שמע בלא ציצית מעיד עדות שקר בעצמו:

באר הגולה

עטרת זקנים

כד א ארבע כנפים שבכל צד שיפנה יזכור׳ הנה ע״ז פי׳ ר״ל כנפורת נגד פנות עולם׳ תכלת רומה לים ים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד׳ וזה הוא סודם דדני׳ ביה דיני נפשו׳ וזה הוא רצוע׳ ראב׳ לוק׳ ביה ברא (ל״ב חזוה׳ בפ׳ שלח לך) לפ״ז צ״ל להתעטף בציצית בפתח תחת חבי״ת להזהרה על עיקר המצות שהוא פתיל הכלת בכל עת יהיו בעיניך לבנים זו מצו׳ ציצ׳ והזהיר בה וזכה וראוה פני השכינה ע״ש:

כה א אחר שלבש ציצית יניח תפילין וסימן ע״ז מחו׳ עד שרוך נעל׳ עיר סימן לעטיפת טלית קודם הנחת תפילין והיו העטופי׳ ללבן׳ והקשורים ל״עקב פי׳ בתחילה יהיה העשוף בטלי׳ לבן ואח״כ והקשרי׳ של תפילין יהיו לעקב ר״ל לבסוף (אא״ה) ואיכו נדל מי שמניח תפילין קודם לבישת הציצית (ב״י בשם אגור סי׳ ו״א רקורא בתורה פטור מן תפילין ושאינם מגיהם תפילין דצריכין נף נקי סב״ג בעשה ג׳ שהיו נמצאין בימי אלפים ורבבות בספרד ושאר ארצות שלא היו כיוהן תפילין מטעם) הנ״ל: בדלקמ׳ מוכחר בתפילין ונוגע במזוזה קודם שיוצא קפתח ביתו ואומר כלאכי מלוון אותו עד ב״הכ (זוהר ח״ תפילין) להנוגע בציצות ומנגע ידיו עליו אחר בשבתך של אמלה ה׳ צילי׳ על יד יתיניבבל עת בשיוצא ספרתה ביתו יניח ידו על המזוזה ואמר כן גם צ״ל ה׳ שמור צאתי ובואי מעתה ועד עולם גם אמר בשחרית ק״ש של ר״י הגשיא׳ והא דאו לאמרה ר״ל בלבד הבאר אם לא מבטיח לבד לאחרו ומבטל מצוה ולבטלה הכי בלשון לעון בלבד 5 הלכות תפילין חמורין שנתיא ולראו בגלגל. שאמרו בגלגל ומנגע שון. ולדר לשמרו מלאכי אשר בגבולו בדרכיו תשמרו ן ראו לי ותדיר ומנגע שון. ולדר שאמרו בגלגל ולשמרו לשמרו אלהים ולשמרו לשמרו בדרכיו אלהים. ולדר בגלגל ולשמרו לשמרו אלהים. ולדר בגלגל ולשמרו לשמרו אלהים. ולדר בגלגל ולשמרו לשמר

ג׳ מגן אברהם — אורח חיים כח הלכות תפילין

לא קאי רק על של רא״ש לחוד כדאיתא סי׳ כ״ו ואפי׳ לת״ש הטור דקאי נ״כ
על של יד מ״מ אני טוהג לומר בפת״ח דשניהם כחדא חסיבי טב״ד ל״ח
וכו׳ ל דהא פסקי׳ בסוכה דף מ״ו כר״י דאסור לברך על המצות על סניס
כא׳ אלא ע״כ שניהם כא׳ חסיבי ועוד מצינו בקרא מצות ה׳ ברא ואפי׳ על
כל המצות משמ״כ כשיאחר מצות בחול״ם לא אתי שפיר לאיחוד
פירושא: ד׳ בשכמל״ו משוש
ספק ברכה לבטלה כמ״ש סי׳ ר״ו:
יא להעביר · כיון דכתיב בקרא
דיך קודש משמ״כ בס״ת גבי ציצית
ותפילין: יב עובר · פי׳ סמוך
לעשייתן לפיכך מברך אחר הנח
דקודש

שם מברך א׳ על של יד ועל של ראש והייטו להניח תפילין ואם שם
תפילין ש״ל נמ״ר מברך עוד על מצות תפילין על של ראש והרי כלקמן
עם להניח שבירך על של יד ור״ת פי׳ אם לא שם מברך א׳ דהייטו
מצות תפילין על נ״ר מלבד מ״ש להניח על ש״ו אם שם חוזר ומברך
ש״ר ב׳ ברכות להניח ועל מ
ולא תסבי׳ מה שבירך כבר לה
על ש״ו ופסק הש״ע כרש״י ומ
כתב שזהגנו כר״ת והרא״ש
טעם לדברי ר״ת שמשבר
שע״יקר תיקון הברכות כך ה
מתחלת הנחת׳ תקנו להניח
ביו על של ראש וכשמניח של
מברך על מצות שזו היא
המצו׳ הלכך אם שם והסיח
צריך לחזור ולברך גם להניח וכן אם מניח של ראש לבדו יברך שתים עכ״ל: ומשמע מדברי הרא״ה שמביא ב״י שאם שם ומברך ב׳ על של ראש
לא משמע ביד על שליד כשאומר שניח להניח: (ה) צריך להעביר כו׳ · דכתיב והיו לך לאות על ידיך והדר ולטוטפות בין עיניך ודרשינן מיי מ
כ״ז שבין עיניך יהיו שתיסות ל״ה מוטב שיעובר על המצות משיעובר על מ״ם בתורה משמ״כ לענין ציצית ותפילין מ״ם בסיגון זה ס״ח: (ו) לפ
בקיצן · אף על גב שאין חילוק בשמעתות מ״מ רצו לברך בלשון הכתוב להניח ברכה אל ביתך: (בית יוסף בשם אגור)

ברמות ומוב לומר תמיד אחר הברכה הפנים: ד נרוך שם ברוך מלמחו לעולם
ועד (מהר״י בן חביב אגור סי׳ ל״ח):
ו אם פגע בשל ראש תחלה (ה) צריך יא להעביר על אותה מצוה
ויניח של יד תחלה ואח״כ של ראש:
ו יברך (ו) להניח בקמץ תחת הה״א ולא בפתח ובדגש:
ח כל המצות מברך עליהם יב עובר לעשיתן (פירוש קודש ומעבר
את הכתוב פירושו רן הקדיש לפניו)
לפיכך

העיחק מהשובה אחי הגאון מהר״ר יצחק הלוי ז״ל בענין ברכת מצות תפילין אם י״ל מצות או מצות

שאלה לאותם שמהגיגים כה״ג ור״ת ושייעתם דש״ל דמברכין על התפילין של יד להניח תפילין ועל של ראש על מצות תפילין אך כשמניחין
אם יש להם לומר על מצות הוי״ו ובפת״ח או בחו״לם על מצות לשון רבים · ורתיתי רבים מחולקים זה אומר כה וזה אומר כה וכל כת מ
טעם לדבריה יורינו רבינו את האמת בזה:

השובה כו״ם התכלת תנותפלה של יד אינה מעכבת של ראש ומ״ר אינה מעכבת ש״מ מוכח מזה דשתי מצות הן דאי הוה מצוה א׳ היו מעכבי
את זוכה תכן בס״ם הקומץ רבה ד׳ ציציות מעכבות זא״ז מפני שהן מצוה א׳ וה״כ משמע להדיא התם בר״ם התכלת דאר״ח ליש
מעכבות אלא שיש לו ר״ל שני התפילין אבל אין לו מעכבות א׳ לאחרת א״כ לא אלא מאן דלית ליה תרי מצות נמי לא ליעבד וכ״כ גם מ
בת״ר ה״ה ז״ל ול״ד לתפילין דאר״ח שם חוזר ומברך דהכך ב׳ מצות ציצית תפלה ש״י אינה מעכב כו׳ וכ״כ הרא״ם שם ובפ״ק דפסחי׳ וכ״כ הרש
בפ״ד מה׳ תפילין מפני שזו מצוה לעצמה וזו מצוה לעצמה דתנן תפלה ש״י אינה מעכב כו׳ מצות מצו אותם לשתי מצות ומעתה קשה
מ״ם התו׳ בפ״ם הקומץ רבה ח״ל שם בין תפל׳ לתפלה חוזר ומברך מכאן ומדקדק׳ כשאר שיחו עוסקות אז בהגו׳ הרב׳ ושם ביניהם שחוזר ומברך ה
עבירה היא בידו כדאתמרי׳ הכא שחוזר עליהן מעוברי המלחמה ומאחר שתי תפילין שמצוה א׳ הן אבל התם אם ירצה יחזור ואם ירצה לא יחזור
הא קתני דחשבו להו לחדא מצוה וכ״כ התו׳ הרא״ש בס״ה וא״כ דברי הר״אם הא סותרי׳ דבריו שזכרנו למעלה וכן בפ״ק דפסחי׳ דברי הרא״ם סו
אז אם אין אמתחלה כתב ה״ל ולרש״י נמי כיון דתרי מצות ציצית וכו׳ ואח״כ כתב ומה שמברכין בתש״י להניח ועל ש״ר על מצות משוש דלא תרגו ה
לתקון ב׳ ברכות שוות זאת ז״ל במצוה א׳ אף אם נחלק כדאתי׳ במרדכי פ״ם בני העיר בשם ר״ת דהקור׳ בתורה והסיח אינו חוזר ומברך ול״ד לתפילין
פעמים מצוה א׳ ופעמים ב׳ מצות לא שם מצוה א׳ שם ב׳ מצות ע״כ מ״מ קשיא כיון דמשמע להדיא בתוס׳ ובגמ׳ דלעיל דב׳ מצות ציצית מל״ל לה
והרא״ש ור״ת לתיומר מסברא דבפשיטה דבלא שם ה״ל מצוה א׳ ולא עוד אלא שברא״ה כן מדבריהם כתבו הוא דבר פשוט ומוכח להדיא שהן מצוה א׳ מ
שם שהרי לא הביא ראיה לזה ומאין להם פשיטות זה ועוד לדבריהם דש״ל כר״ת דמברכין ב״אף כשמניחי׳ שתיהן א״כ היאך כתבו דמצוה א׳ הן ומ
עוסין מצות חבילות חבילו וכדאתמרי׳ אין חותמין בשתים מה״ט ובלאו ה״נ קשיא זו על מ״ם הרא״ם והמרדכי דלר״ת אם אין לו אלא ש״ר מברך ב
דברי ר״ת לריבי׳ טעם למה אתמרי׳ בתפילין אם שם ה״ל תרי מצות ואם לא שם ה״ל מצוה א׳ ולא אתמרי׳ כן בקריאת התורה דמ״ם הא מצוה ואין משוש
שיניי בין התפילין שזו בגבי א׳ ומקומה ביד וזו בד׳ בתים ומקומה בראש א״כ כי לא שם נמי ליהוי תרי מצות מה״ט ונראה דודאי תרי מצות ציגיא
בלא שם דעל ש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו ולש״ר אינה לעצמו
זו בגבי א׳ וזו בד׳ בתי׳ אלא מפני שהי׳ אתאי לברך על כל א׳ מהן ב׳ ברכו׳ ומטע׳ שיתבא בסמוך ליום חז״ל לתוכפן זו לזו ולברך על שתיהן שתי הברכ
כדי שתעל׳ ברכת להני׳ על ש״ו וגם על ש״ר וכן ברכת על מצות תעלה על שתיהן ואינו אמר לזה מן התור׳ כ״ת ש״ם הרא״ה בפ״ד בתרא דר״ה ה״ל ע
היא בידו מפוש דאע״ג דב׳ מצו׳ הן מ״מ כיון דכתיב בש״ו ובפ״ר והיו לאות על ידך ולזכרון בין עיניך צריך זכיר׳ שיה׳ תוכף תש״ר לתפ״ו כדי שה
הייה א׳ לשתיהן ל״ל מסת׳ בעוה״ח סי׳ כ״ה ח״ל ולריתי לה״ח ל״ל שיהיה אחר שקבר ש״ו על הזרוע הנה ש״ר קודם שברך הרלוטה סביב הזרוע ש
אומר כיון שברכה אינה חוזר גם על ש״ו כו׳ אם למעט הספק · וכ״ו ולתשובת הר״אם ש״ל לוכתשוב׳ הר״אם ש״ל דין ב׳ כת שאין לברוך הרלוטה בתפיים מפוש דנ
תש״ו חוזרת גם על תש״ר וכו׳ ולא ידעתי למה שינה רבינו מדברי הר״אם ע״כ ומהר״ם מפרגא חי׳ סח״ם הטור חוזרת גם על ש״ו ל״ל גם על הבר
ש״ו ואוחת דוחק ולמאי דאתמרן לק״מ דברי שניהן הן אמת ועולין בקנה א׳ דכל א׳ מב׳ הברכות חוזרת על שתיהן ול״מ להדיא כמ״ו תנחומא ס״פ נו
מצוה להניח ש״ו תחלה ומברך להניח וחוזר ונותן ש״ר ומברך על מצו׳ ואם שם וכו׳ אם ביאה שמיה רבא מברך אז בקדושה פסק בין ב׳ תפילין מש
דאלמא מיהו חוזר אלא חוזר ומברך על ש״ר מפני שכל תפלה טעונה ב׳ ברכות אם ברכן בא׳ עולות לזו ולזו ואם הפסיקן בעלה ברכה ראשונה ו
ומברך שתיהם עכ״ל · והטעם לזה שאמרו שראוי לברך על כל א׳ ונהם ב׳ ברכות ל״ל שהוא מפני שיש בכל א׳ מהן ב׳ ענינים הא׳ הוא הגוף ש
שהיא לזכרון לראמין מלאיות הש״ו ויחוד ויציאת מצרים ושכרוטנסלו ואף אם היה אוחזה בידו היה אפשר לקיים מצוה זו ועו״ז נתקנו ב׳ ברכו׳ על
תפילין והשני הוא הנחת וקשירת תפילין במקומה המיוחד לה כדכתי׳ וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך ועו״ז נתקנה ברכ׳ להני׳ ה
ולכן ניוו לתוכפם כדי שתעלה כל ברכה על שתיהן והשתא א״ש מ״ם שמברכין שתים על ש״ר כשהפסיק ביניהם ואין כאן חבילות ומה ש״ל
אמרו שעבירה הוא בידו כשפסק ביניהם כי צריך לתוכפם זו לזו כדי שיעלו שתי הברכות על שתיהן ולא אמרו כן בשאר שתי מצות נפרדות וכן כשה
עוסקות אז בהגות רבות ושם בנתיים הש״ל כמפסיק בא׳מצע שעודתו אינו חייב לתוכף אכילה שלא שתיה׳ לאכילה שלפני׳ ה״נ א״ל לתכוף שתיה
לשתיה ראשונה לכן לא הוי הפסק ביניהם היסח הדעת וה״ם התוספות והרא״ש ור״ת דשתי תפילין מצוה א׳ הן אם לא שם לזו ל״ל אמרה דמצו׳ אמ
הן דה״כ כי שם ביניהם נמי ליהוי כשם באמצע מצוה א׳ כיון שעיקרן של הזכרים הא אלא כל אחד משניהם בא להורו׳ על ב׳ עניינים לכן חוזר ה
להני׳ גם על ש״ר וברכת על מצות גם על ש״ו ומוכח להו הכי בפשיטו׳ מדאמרו להפסי׳ בין שני התפילין וחוזר עלי׳ מטורכי המלחמה׳ מש״ל כ
מצות ובדפי׳ אבל אם שם מתחלה ה״ל ב׳ מצות לגמרי דהא שתיהם תעיקה לא ה״ל ורך לברך על ש״ר שתי הברכו׳ וק״ל: והשתא א״ש מ״ם תמי׳ ה
למידק בדברי ר״ת שזכרנו לתעלה דהא הוא פליג על ר״י הלוי שכתב שם התרדמי בשמו דהקור׳ בתורה כמה פסוקים ושם חוזר ומברך
ראיה מתפילין ול״ל והא הכא אע״ג דתש״ו אינה מעכבת ש״ר ותרי מצו׳ הן כשסח הוי מצוה א״כ מי שקורא בתורה ג״פ ל
קריאתה ואם שם בנתיים יברך ברכה שלפניה עכ״ל מדקתמ׳ אע״ג דתפילין תרי מצות נינהו כו׳ משמע דכ״ם אם הן מצו׳ א׳ דהוי היסח הדע
ומברך א״כ מאי קאמר עלי׳ רבינו אפרים דל״ד לתפילין משוש דלפעמים הן מצוה א׳ ולפעמים שתים הוי בין כך ובין כך הביא ר״י הלוי ראי׳ ש
ומברך · ותו דה״כ ל״ל ר״י לתימר ה״ג מי שקרא בתורה ג״פ יצא ידי קריאתה בלומר ונגמרה המצוה דהא אי לא יצא ידי קריאתה ולא נגמרה המצ
כ״ם דהוי הפסק והיסח הדעת ולפי מ״ם יתבארו דבריהם יפה דכונת ר״י לומר דל״ת דדוקא במצוה א׳ הוי שיח הפסק והיסח הדעת כיון דמצ
לגמרי להברכה ראשונה שהיא סיתה ע״ר לגמור המצוה וכשהפסיק לא גמרה ובעלה לתפרע הברכה ראשונ׳ מ״ה צריך לחזור ולברך משמ״כ כשב
גמר המצוה ולא נתבעלה הברכה ראשונה הרי היא חוזרת גם על מה שיעשה עוד מצוה שאינה לה אותה הברכה עלמה לזה מביא ר״י הלוי ה

מתפילין

באר הגולה

ל״חו׳ במנחות לט
ביחוחה נ״ב מגנור
נסם מהר״י מולין
מנחות סם וכמה
לוחתי נם ס״ם

עטרת זקנים

אע״פ שכתו׳ בתורה
וקשרתם והיעם
מסני׳ דעיקר מצות
תפילין הוא, שהיו
קיים ואם היה מבר׳
לקשור הוה משמע
דקם שקוש תפילין
על ידו ועל ראשו
רגע אחר יוצא, י״ח
לבך תקנו להניח
דקשם שיהיו מותקו׳
עליו שעה א׳ עכ״פ
(מהרי״ל סטראני
א״ח ב״ח) וקבל ס״
בשר קרבר להניח
תפילין במנורה
(בתשובה ס עזרה
ל״ש) ואין הולצין עד
כיסי השמש על
הארץ דערבי״ם ·
ותפילין הוא לשון
ושות כמו ויעמוד
פנחס, ויפלל שעשה
פלילי עם קנו ע״ש
שהו׳ עשות והוכחה
שהשם נקרא עליו
ויראים מסנו (ת״ו
ס״ה קומן) ושיש
תצוגרה של יד על
הזיהראא של יד
מיד אחר רקשירה
כרי שלא תזוז
מסקומה ראם היקה
זזה מסקומה ולא
היה יודע אם זה היה
קורם הנחה של
ראש או אח״כ אז
היה בא לידי ספק
אם צריך לחזור
ולברך אם לא · וכן
קשור בקבורת ג׳
כריכות ובזרע ד׳
ברכות ואח״כ יניח
תפילין של ראש
(קשמעו ר״ל בש״ע
ע״פ האמת) אא״ז
במרגנות אלו נוהגין
להניח מעוס שתיהן
פשום שאין אנו
יודעין להשיב הסוה
על נכון ובקל יכול
ה״ו לקצץ בנטיעות
ע״כ נכון לרחיצת
שת הן בעמיר כעבר
העומן לפני רבו
ומקבל עליו חוחמו
(מהר״ל בתשובה
סי׳ צ״ח · ג׳) מי
שמתפלל מוסף
בתפילין חייב מ״חת
(זוהר פ׳ פנחס)
לשמא אירי נמי
בסקן שאומרים נמי
בסוסף קדושת סחר
קם ש״ם א״ א נכון
להסיים בשאומרים
מוסף בשעה שאומר
יה״ר מלפני שנשמע
חוקך בע״ה בלי

פרי חדש

סימן מ״ו

לכלוך מלוה ולחי מלוה
בחקנה חלה כשיוצא
מביתו ובהכי סיורה
הסים לנסוף הכל לפי
בירסת בחתגר
ביריסיגנו מחחר
ברכה: זו מזכיר מחייבים
ומורה ע״כ פה
בחתריגן כי מסני ליחת
ר״ל חחלת ההליכה
בנית נרוך לנחן זהכן
מיסחבר ובעיקר ·
בסחרים מלמעינו
מחוב חחילה ברכת
המזון ואח״כ מעשה לי
כל נרכי והעיקר כמו
בסדרן בחתבר :
כשחוגר חגורו יברך
אחר ישראל בגבורה
וכו׳ פס״ם בכי חיחת
כי חסר מחייבים ליחת
ברוך לחזר וכו׳ ובחב
חר״ן

מתפילין דלא"ג דתרי מלות הן וגמר כבר מלוה הראשונה ולא נתבטלה הברכה הראשונה למפרע אם"ה חוזר ומברך ברכה ראשונה ג"פ בתורה ג"פ ונגמרה המלוה אם"ה חוזר ומברך אף אלא נתבטל הברכה ראשונה למפרע ור"ל הסיב דאפי' הוי הפסק והיסח הדעת בפסח אחר ג"פ ל"ל לחזור ולברך ורא"י מברכו"ק וכו' ואחי גבי תפילין דפעמים מלוה ח' הן צריך לתוכפן זו לזו וברכה של זו עולה גם לזו כיון שעיקר עניגס ח' הוא כדפי' ומ"ה אם אח הרי הוא עשאן ב' מלות צריך לחזור ולברך כיון דברכה ראשונה הוי אדעתא דהכי אלא יש"ח ביניהם ותעלה גם על ש"ר ואח"כ חזר מכוונתו אבל בקור בתור אלא בריך מתחל אדעתא אלא יפסיק קריאתו אחר ג' פסוקים שהרי אינו חייב לעשות כן להני אפי' אם הפסקי' אחר ג' פסוקי' ח"ל לחזור ולברך כיון דלא נתבטלה מצות ברכה ראשונה והיינו מה טעמא דהרא"ש בתב בפרק ביסוי הדם דא"ל לחזור ולברך בפסח בין עוף לעוף וכו' ול"ד לתפילין דשתיהן מלוה ח' עכ"ל. ולהראה ק' הא איפכא מסתברא דבשתי מלות הוי טפי הפסק והיסח הדעת מבפח בת אלא מלוה ח' ולפי מ"ש אחי שפיר ולא קשי' מידי ודוק. מ"מ לא לחדין שאתם שמהגנין לברך שתים ח' על יד ו' ח' על של ראש יאחזו על מלות בחולם ל' רגיס כיון דקאי אתרוייהו שהן ב' מלות בחבור במשנה ובגמ' דפרק התכלת ואפי' אם ביניהם שמברך שתים על של ראש י"ל על מלות בחולם ולא מבעי' להרז"ה שכתב הר"ן בשמו בפרק בתרא דר"ה שאם אם חוזר ומברך להניח ומשמש אז בשל יד ומחזק הקשר ושוד מברך על מלות בו ותוכף שתי מלות זו לו דפשיטא דקאי שפיר על מלות אתרוייהו אלא אם להרא"ש והמרדכי והעור שלא הזכירו שימשמש בשל יד ויחזק הקשר מ"מ כיון שבהנחת של ראש גומר ומסלי שתי הרצות של תפילין המלגרסו זו לו קאי שפיר על מלות גם על של יד שהניח בבר ובדאתרי ס"ג ג' שהכלו אם לא בירך המוצה כל אלא השלי הסעוד מברך המוצי ואע"ג דלא הוי עוד לעשייתן הא אם כשמני שהיתן בלא הפסק בתחי נ"ב אינו מברך על מלות וקאי כתי על מלות של יד אע"ג דלא הוי עוד לעשייתן ולכן י"ל על מלו' בחול ל' רגיס (וכן משמע ברמב"ם פ"ב לומר על מלות דבתב מפני שהן ב' מלות): אמנם אם אין לו אלא של ראש בלבד פשיטא שיברך על מלות בפת"ח הוי"ו ומתו' מה שכתבתי אלא לו שבבה"ג מברך שתי' וכמ"ש הר"אש והמרדכי והעור כיון דכל ח' מלוה שתי ברכות ולא כגימוקי יוסף בהלכות קטנות שכתב דמברך על מלות בחולם ל' כר"ת דאם הכאם"ל כר"ת דאם מברך שתי' קאי אשל ראש ואם אינו לי לייסב דם"ל לגמוקי יוסף דבאין לו אלא של ראש לא יברך שתים משום דאין מלות חבילות משל"כ בשם בעלים מ"מ קאי ג"כ אשל יד וכדפי' לעיל בגיל בבר הוכחתי דלא שייך הכא שתין מלות והבילא נקטי' כנ"ל אלא בהוסקים המגריס וכמ"ש בס"ע סי' המזכר: **ועוד** יאלא לנו ממ"ש דאם אין לו אלא אם לא יד מברך שתים כיון דכל ח' מלוה הם אין לו אלא אם לא יד לבד מברך להניח ולא על מלות והוא נגד הוסקים המגריס בלי שום טעם ורחי' ולא הזכיר דעתם כללו אי משום דאתרינן שם מברך שתים על ש"ר וא"כ נשאר אל יד בברכת להניח לבד אלא כי התם שאי"ח לתקן עוד אל"ג ברכת על מלות שמברך אחר כך על של ראש קאי נמי אשל יד אף שהפסיק בתפיים ומעמא דאתרינן לעיל ואי משמע להעור הכי ממ"ש הרא"ש וכ"כ המרדכי בה קטנות בשם ר"י גם אם מברך שתי' אשל ראש וכן אם אין לו אלא של ראש וכו' ולא כתבו שתם אם אין לו אלא ח' כו' דהוי משמע בין אל יד בין אל ראש גם מזה אין נוכח' כ"ל דאפשר דמשום דאינו קאי אתם בשל ראש הזכירו ג"כ דין דאין לו אלא ח' ואין הי"ל דה"ה אין לו אלא אם לא יד וכמ"ש הסמ"ג והגהת סמ"ק וס"ת להניח. ואפשר משום דהרי"ף ורש"ל ורמב"ם פסקו לברך על שתיהן להניח לבד ולא פלגו ר"ת עליהם להניח בש"י אלא ראש נקט בפסק ברכות להקל הגלע"ד כתבתי אלא לוי: (ו) לפיכך צריך לברך כו'. פי' קודם הנחה בשיעת אלא יברך דעכ"ם סמוך לעשייתו בעי' הה הוי קודם דקודם ע"כ יברך אחר ההנחה וקודם עיקר העשיי' שהיא הקשירה דהיינו הידוק הרצוע' הנעשית על הזרוע כ"פ"י פי' ח' ועוד פי' שני אלא בא לעשות רק אלא יעשה אחר הידוק אלא קודם לו אבל אם בא להקדים גם קודם ההנחה שפי' דמיו והסכי' ב"י לפי' ח' וקי"ל מ"מ מן ברכת על ביעור חמץ דמברכין קודם הבדיק' מעשה שהבדיק' קודם הביעור כמ"ש הטור ריש ה' פסח כ"ש דנשיא כאן שהנחה היא לצורך הקשר שהיא העשי' העיקרי' אחר לפי' הסני יו"ל לפי' ח' דגם בבדיקת חמץ היה אחר לברך קודם הביעור אלא שאין זמנו קבוע ביו שהאדם הול' בשוק ויש לחוש שמא יתו' עסקנו יעבור הזמן מבלי' בליל' שכל אדם מצוי בביתו אבל כאן אחר הידו' אחר ההנח' הוא בבירור חבק ע"כ יעשה מן המובחר כנ"ל: (ח) אלא שותק ושומע. דהשתק כעונה לענין לגלות י"ח אבל לא שיחשו כהפסקה ומשמע כאן שאלו עבר ועבה יהא שמיה רבה וכיוצא בה דלא הוי הפסק לענין שיצרך לברך שני' על התפילין כדין המפסי' בשיחת חולין וכ"כ ב"ש בשם המרדכי המעשה בטור בשם הר"אש כיון שברכה שניה חוזר גם על ש"ר ומעמא זה אין להפסי' ביניהם ע"כ יתעב ההפסק בכל מה שיוכל והבריכה סביב הזרוע אינה מן המלוה הלכך טוב לאחר אותה עד שיניח של ראש עכ"ל. וכתב ב"ש בשם תשובת הר"אש בל' זה מפני שברכת תש"י שייב' גם על התש"ר עכ"ל. ומהר"ש תפרחב' מי' דבדי הטור מ"ש גם על של יד פי' על ברכת להניח שהיא של יד ומלאה דבדי הטור כדברי הר"אש דהוא מוכרח דאל"כ תקשה לך הא כתב אח"כ דאם אין לו אלא של יד מברך להניח לחוד שמע מינה דא"ל לבד רק להניח וכן משמע בתשר"י הלכות קטנות. ובספר כוונת האחר"י בשם מהר"ר יצחק לוריא שהגה לברוך שבעה בריכות תחלה בזרוע ואח"כ הניח של ראש וכתב בזה סוד ע"ש: (י) להאיר תפילין של ראש כו'. יש מהגים לעשות לכל תפלה כיס בפני עצמו ולעשות סימנים בכיסים של התפלה אחה של יד ואחה של ראש ולא נכון הוא דמ"מ בשיבות הכיס שבו בכיס אחד מרוך ולרוייכים של ראש למטה ושל יד למעלה בתוכן שבשום פנים אי אפשר לשל ראש שתבות קודם: (יא) הזיזים ממקומם כו'. לעיל סי' ח' סי"ד נתבררו דברים אלו ושיש לבו לפסוק כי"ח קמא שמביאה רמ"א שם וא"כ לענין תפילין יש לפסוק אם הסירם כדי ליכנס לבי"ה

(ו) לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה על הקיבורת קודם קשירתם שקשירתם זו היא עשייתן: (הגה וכן בשל ראש יג קודם שמהדקן בראשו טור:)

ט יד אסור להפסיק בדיבור בין תפלה של יד לתפלה של ראש ואם הפסיק מברך על של ראש על מצות תפ"לין:

(הגה ולדיגן לברך שתי ברכות אף אם לא הפסיק צריך לחזור ולברך על של ראש טור להניח וגם על מלות (ד"ע):

י יז ראם סח לצורך תפילין אינו חוזר ומברך שאם שמע קריש או קדושה בין תפלה של יד לתפלה של ראש יח לא יפסיק לענות עמהם

(ח) אלא שותק ושומע ומכוין למה שאומרים:

יא יח אחר שקשר של יד על הזרוע יניח של ראש (ט) קודם שיכריך הרצועה סביב הזרוע ויש מי שאומר שאסור (י) להוציא תפלה של ראש מהתיק עד שתהא תפלה של יד מונחת:

הגה ואם אסביהם לפניו חוץ לתיק יט לא יתקן לפתחם תפילה של ראש על אחר הנחה של יד (מהרי"ל ומהר"י בן חביב) יש מי שכתב להניח של יד מיושב ושל ראש מעומד (אגור בשם האבר סי' ס"ד) ונמליגות אלו לא נהגו כולא שתיהן מעומד:

יב ראם מניח תפילין כמה פעמים ביום צריך לברך עליהם בכל פעם

כא נשמטו מסקומם וממשמש בהם להחזיר למקומן צריך לברך: הגה ואם מחזיר אחת מהם מברך כמי שמניח תפלה אחת כדלקמן סימן כ"ו (דברי עלמו) (יא) הזיזים ממקומם אדעתא להחזירם מיד צריך

ב לא נהגו כן. וכ"ל דההנחה תהא מיושב והברכה והקשירה תהיה מעומד כמ"ש הרב"י רסי' ח' דכל ברכות המלות בעמידה. כתב בכ"ה בכללי הפוסקים כל דבר שבעלי הקבלה והזהר תולקין עם הגה' הלך אחר הגמרא והפוסקים (רדב"ז ח"א סימן מ"ט פ' ספר יוחסין ור"י הלוי סימן מ"ח וכ"כ הרב"י כאן) מיהו אם בעלי הקבלה מחמירין שלהמתיר ג"כ וכל דבר אלא אחר בגמרא ובפוסקים אף ע"פ שמזכר בקבלה אין אנו יכולים לכוף לנהוג כן (רא"ש ח"ח ס"ח) עכ"ל: **בא** נשמטו. כתב אל"ה הא דלא נהגי אחידא לברך כשנשמטו ממקומם משום דבשעת תפלה מסתמא אינו מסיח דעתו מהם והוי

באר הגולה

לרחב"ם פ"ד מהלכות תפילין מחנמות לו הרלכי בשם ר"ת שהאם והפיר הרי"ם ספ"ג דסוכה ז"ל"ם ר"ן והתוספת כברכות פ"ו בשם הר"ם לא אמר הר"י ניא"ם לא אמרם מו וכו' הרי"ם בשם ר"י והפיר ניית יחסף

עטרת זקנים

משום דבני מערבא הין מברכין על חליצת תפילין אם בן לשמו' הקין אף על גב שאין לברך על הלצחו כיון דלכא ברב' בהא ש"ר ויש אין מגיחין בח"ר ובכ"ש בח"ר של סוכות שאז יש אורת ד' מינים נגד ד' פרשיו שבתפילין כו' נראה לי:

פרי חדש

סימן מו

מרן ז"ל בכ"י כתב ב"ש דוד אבודרהם בשם הרא"ש דפיינו בשלמם המכנסיים אבל הרא"ם כתב דהיינו בשתוכר חגורו זכן פירש הרא"ם ז"ל וכן נ"ל עיקר מדהגן פרק ג' דסוכה ותייחיל לם כרים נחה מדליקין מחללי הכנסי' בכלים ומבמ' מיגים, זכו' אלמת דהמיינים, לא הוי הכנסי' וכן תוכה מהת דאחרינן ס פ כל נגות שקולו ה' מנים וקטרן בה וכמ' בהרח דמגילה רב מונת הוה אסר ריפת קיוים מין נמי וקמי חיים דרב אל' מחי מתי מ"ל לא הוה לים קיוש' והסכנתים לבמיינהי דכי ינוד כן מוכח בפ"ק דשבת אמת דאחרינן כיון דבר דמרינן המיינים הטרינן לים הויינו הסיתיר תבורו וכן חרגום הנכם המיינ' וזה מוב אר ותיכו אם אין לו אחור ונתי מיכוך בריכה זו בסלוכם המכנסיים דהיינו מקמת מיינדו בריכה לאחור ולסורה ולא הכניסום בכל מלגנים מרוחים לה"חם מוכרחים אחור בדר סלא יהא לכו דרהם אח הערום וכיון דכן אין לחלק בין אחור לחכנסים וכן מוכח מדברי הח"ל פ"ק דסכה דף א' ד"ה קריאות ונעשה הסידר אעפ"י שמעיקר הדין מרי ליכן ר' אחת בגלגלו הראש ר' ר"ם לעיל ס"ה ג' מיהו מדם מסיקות כוי לגיע וכמ"ש מר"ן ז"ל בכי וכתוכ"ן מחי"ם בסמוך: כשפשים כ"בעאו מצנפי בראש ר' יבך אחר וכו' לשון הש"ם הכי כי עריס קולרא על ריסיה ליראה וכו' ואחיך הכלמוד סוכה משמע שלא הקנו ברכה זו אלא לוק' על הסודר סביב' ומבין לעטפו הירחים והחבוגים וכלאחריהן ברא"ם פרק הוא יח יין אחי סוכה סוד מי לירחיו ואחפי' מי סביב' ת"ח ואיתא מי אם היה מנגיה לא פיס מנגיה לגוים כלאחריהן נפ"ק

והוי כחולצן ע"מ להחזירן: **כב** וי"ח שלא לברך. אבל אם חולצן ליכנס לב"ה צריך לברך לכ"ע דהא אין רשאי לילך בהם לב"ה ואידחי לי' וכמ"ש רסי' ס"ה (כ"מ בגמרא ד"מ ב"ח דל"ח) וה"ה אם לא היה בדעתו להחזיר ב"ה שלהם שהיו בשדה א"צ לברך וא"כ אין חילוק בין ב"ה לחוקם אחר ולכן פתם רמ"א כאן: **כג** ובתחלת האידוק. משמע דאם הדקן ואח"כ נפסק הקשר צריך לברך דבכר נגמר מעשה המצוה וה"ל כנפשטו מתקומם דצריך לברך לכ"ע וכ"מ דעת רמ"א שלא הגיה כאן כלום ואף דבגי' ד"מ משמע דלהי"א דלעיל גם כאן א"צ לברך ל"ל אחזר פה בס"ע מטעם שכתבתי מיהו לפי מש"ל בס' של"ה אף בנפשטו א"צ לברך לדידן: **כד** קודם הנחת ש"ר. משמע אע"פ שכבר הדקן ולי"ר לדלעיל דהת' מפסיק בעשי' הקשר משא"כ כאן: **כה** מהדק ומברך. דה"ל כנפשטו מתקומם: **כו** ולא על גזולין. דה"ל תלות הבאה בעביר' עסי' תרמ"ט ס"ה דלא כע"ת: **כז** נהגו. וים שאין מפסיק עליה יותר מן החיוב דצריכי' נוף נקי (מהרי"ם ומהרי"ו ומהרי') ולא הירי (מע"ת) והכל לפי מה שהא אדם עסי' ל"ז ס"ב: **כח** ג' קדושות. ובכל"ה דף קט"ז כתב דע"ם הוא ואיפכא הוא בספר התוסר ג' קדישים וד' קדושות דברכו נחשב נ"כ לקדושה ע"ש ובכוונות איתא האר"י לא חלן עד שאמר ע"כ נקוה לך וכו'. וכתב בהגה"נ ביום שיש בו מילה אין לחלון עד אחר המילה: **כט** שיחזירו ס"ת. והחולצן קודם לכן לא יחלון בפעים"ת אלא יסלק לגדדין (מט"מ רס"ל) עסי' ל"ח סי"ח: **ל** קודם תפלת מוסף. אחר חזרת ס"ת בהיכל (כוונות וכתבים) ולא כלבוש שכתב לחלון קודם קריאת התורה דהא בר"ח אינו אלא מנהג לחלצם: **לא** וה"ה בח"ה. וע' סימן ל"ח די"א שלא להגיה כלל בח"ה והשוהר מחמי' מאוד בדב' לכן כתב הרמ"א בתשובה לחלצן קודם הלל והס"ל אחר הלל וכ"כ הלבוש סי' ל"ח וכן ראוי לנהוג וע' סימן תרל"ח ס"ו בהג"ה: **לב** כתר יתנו לך. כן מנהג הספרדיים ולכן אין ראוי להיות כתר של תפילין עליו: **לג** סוס לוגם. כגון שצריך ללחת לדרך ואין יכול לעכב להגיח של יד מניח ש"ר לבד ולא חייבי' למ"ש כל זמן שביך עיניך יהיו שתים (הר"אש) וקשה מל"ל הא דלמא בשום גמור כגון שיש לו מכה ביד אבל משום איחור דרכו לא התירו לו לבטל מצות תפילין וי"ל דמ"מ ינייחם אח"כ אלא דקמ"ל דאינו יכול להניח עתה ש"י מ"מ יניח ש"ר לבד ועיש"ם סי' ל"ח ס"ב:

לד הקובר"ו. בל"ח עליונו"ין: **לה** בראש העלם. פי' בחלי העלם ובכד"ה כתב ואין לסמוך ע"ז להכשיר להגיח בכל חלי הזרוע ל"ח בבשר התופח כל' הרמב"ם והטור וכל הגמרא זו קיבורת עכ"ל וע"ע למה כתבו בס"ז אכן ל"ל דאף הסמ"ק כוונתו מיניחה דוקא בבשר התופח

צריך לחזור ולברך אבל בלא ליכנס לב"ה א"צ לברך: (יב) א"צ לחזור ולברך. כיון דלא נעשה עדין מצות הנחה כ"אלא לא חלה הברכה עליו סוס מלוהכיון שלא הסיח דעתו מתנה חיילא שפיר על הנחה שניה כל ב"י. ומדבריו יש ללמוד במי שיש תפילין בידו בלא קשר ומברך ושמה קשר ומניח דשפיר עולה לו הברכ' מעשה תחלה דעשי' הקשר אינה הפסק אלא תיקון המצוה ולמה להביחו מלא שבין ברכת המצוה לאכילה לקיון סי' קס"ז סי' ו' **וכיב** עוד ב"י דאם עשה האידוק בכר ואחר כך נפסק ומתקנו צריך לברך דבכר נעשה המצוה בזה שהדק פ"א ולכלוהה יש לחביא ראיה מזמלין שנפלה כוכה ממנו דצריך לברך בחזור ומתעטף כ"מ ס' מ' סט"ו אבל ק"ל דהא ברכת הנהי' שהברך קודם הנחת תש"י קאי גם על תש"ר כדאי' לעיל וא"כ כל זמן שלא הניח תש"ר עדיין עסוק בהמצוה הייך לאותה ברכה ומה מעשה קשר לתש"י הוא נ"כ מתקון המצוה כי א"א לו להניח ש"ר קודם ש"יוע"כ צריך לתקן תש"י ואולם יניחם בראש אלא שקיום המצוה השייכה לברכה נ' שכת עדיין עד שתגמור דהייתו אחר שהניח ש"ר ונראה שזה טעם הש"ע מ"ש אח"כ והוא מן דברי הראב"ד בב"י דאם אחר קודם הנחת ש"ר כו' מעשה קיום הברכה עדיין נמשך כולו ואע"ג דהראב"ד לא זכר אלא סיחר הידוק נראה דה"ה בנפסק דהו' טעמא הוא דהא הזיון מתקון צריך לבר ועוד נפר בסתו בס"ד: (יג) אם אחר ש"י כו'. ל"ע כוונת הש"ע דהא אחר ונפסק שויס הם כ"מ בסתוך וגם סימ' ל' הב"י תורה כן דמת תלה כתב דנפסק הקשר ואח"כ ומסי' בל"ה אח"כ מלאתי בס' אח"ח בל"ה כתב הראב"ד כו' דמשמע דמאחרו דין דזכר הב"י תחל' מתפרש גם דברי הראב"ד וא"כ ד' הא כתב הש"ע תחלה בנפסק דוקא בתחל' האידוק א"ל לברך הא אחר האידוק צריך לברך וכמ"ש בס' ב"יוכלן כתב בהאחר דכל זמן שלא הניח ש"ר א"ל לבר' ול"ל דבס' ב' היה נסתפק בפי' דברי הראב"ד אם יש חילוק בין אחר לנפסק דאפש דבאחר מסתב' טפי שא"ל לבר' שניה כי מתוסר מעשה קל דהייתו האידוק לחוד וכיון שעדיין ש"ר לפניו ושיך לברכ' ש"י כ"מ בסתוך מ"ה א"ל לברך משא"כ בנפסק הקשר דהוא מעשה חדש מ"ה כתב בס' סתם שאח"כ חילוק שלו בנפסק העתיק ל' הראב"ד וסמוך על המעיין לידע מוב"ל הדברים אבל בש"ע לא כתב אלא דבר הבחר ע"כ לא כתב רק מלאתה דלית ביה ספיקא דהייתו בנפסק בתחלת האידוק א"ל לברך ואו אחר האידוק לא כתב כלום אלא העתיק הדברי' של הראב"ד כהווייתן שמהן יש ללמוד דה"ה לנפסק שא"ל לבר' אפי' בנפסק אח' האידוק כל"ל ברור וכל"ל לפסוק להלכ' אפי' בנפסק אח' האידוק א"ל לבר' כ"ן שלא הניח עדיין ש"ר כל"ל: (יד) ולא על גזולין. דבולע ברך ניאוף ה"ע שיהא בהם יאוש ושינוי רשות כל"כ ב"י בסס הע"ע: אבל ל"ל לפי מה שכתבתו בסי' י"א ס"ו דבגיני אין לבר' עליה אפי' אחר יאוש ושינוי רשות ה"נכן הוא בתפילין ומ"ה סתם הש"ע כאן וכת' סתם פסולין דמשמע בכל גוונין וכן דקדק בב"י מדברי רמב"ם בסי' י"א מדכתב סתם פסולי': (שו) עד שיחזירו ס"ת. סתם לדברי ועטור מלכם וה"ה בראש: (שו) קדושה כתר פי' במקו' שאמו אומרים נקדש בסוסף אומרי' במקל' מדינו' כתר יתנו לך וכו' וכתב ב"י הטעם דאין נכון להיו' באותה שעה כתר תפילין כדאי' בסס האוהר מביאו ב"י בענין הנחת תפילין בה"ה בסי' ל"ח: ומהגי' על מ"ש רמ"א שהמנהג לסלקם בב"מ והלא בה"ה חיוב טפי לענין תפילין שלא להגיחם כמו שהאריך עלזה ב"י בסס האוהר ואפ"ה מניחין תפילין במדינות אלו ואפילו בברכה ואו כאן מסוס קדושה כתר שיש במדינות אחרות נאמר תפילין ואדרבה בהרב' דוכתי שאין מניחין תפילין מ"מ אין חולצין אם היו עליו בברכה ואו כאן ניחא להיפך. ומעמתי בסס גדול האור אחד שלא היה חולצם בסוסף כיון שא"ל כתר ע"כ נראה דהמנהג כן שאינו חולצן אין עליו תלוה על אחא סיחר המנהג כ"ש לו על מי לסמוך:

כו (א) בזרוע שמאל. דכתיב ידכה פי' יד כהה דהייתו הסמאל שהיא תשה: (ב) הקובדו. בל"ח עליונו"ין ולפי' לה מדכתיב והיו לך לאות ולא לאחרים שלא יראו התולה ודרך האדם לגלות עד הקובד' ומסס ואילך מיקרי לך ולא לאחרים:

צריך לבר':

הגה **כב** ויש מומרים שלא לברך (טור סימן ח') וזהו נהוג ונכון נתן לו לעיל סי' ח' סעיף י"ד:

[1] מי שמניח תפילין של יד ובירך **כג** ובתחלת האדוק נפסק הקשר של יד והוצרך לעשות קשר אחר אמנם לא הסיח דעתו (יב) [2] אינו צריך לחזור ולברך (יג) [3] אם הותר של יד **כד** קודם הנחת של ראש מהדק; ואין צריך לחזור ולברך אבל אם הניח של ראש ואחר כך היתר של יד **כה** מהדק ומברך. [4] יותר לברך על תפילין שאולין (יד)

כו ולא על גזולין:

[5] **כז** נהגו העולם שלא לחלון תפילין עד אחר קדוש ובא לציון (וים מי שכתב על לד הקבלה שלא לחלון עד שאמר בהם **כח** שלש קדושות וארבע קדישים דהייתו לאחר קדיש יתום והכי נהגיס המדקדקים): (פתח עיניס ס' העוסר פ"ד) [6] יוביום שיש בו ספר תורה נוהגים שלא לחלצם (טו) [7] עד **כט** שיחזירו ספר תורה ויניחוהו בהיכל: הגה והייתו בתקוס שמכניסין התורה לאחר ובא לציון נוהל אבל לפי מנהג מדינות אלו שמכניסים התורה תיד לאחר הקריאה אין לחלצם רק כתו בשאר ימים: (דברי עלמו) [8] ויביום ראש חדש חולצים אותם ל קודם תפלת מוסף: הגה **לא** וה"ה בחול המועד ודוקא בתקוס שאומרים בסוסף (טו) קדושת **לב** כתר. מיהו נוהגים לסלקם קודם מוסף בכל מקוס (ב"י):

כו דין מי שאין לו אלא תפלה אחת. ובו ב' סעיפים.

א [1] אם אין לו אלא תפלה אחת מניח אותה שיש לו ומברך עליה שכל אחת מצות בפני עצמה [2] והוא הדין אם יש לו שתיה [3] ויש לו א שום אונס שאינו יכול להניח אלא אחת מניח אותה שיכול:

ב [1] אם אינו מניח אלא של ראש לבר מברך עליה על מצות תפילין לבד: הגה ולדידן דנוהגים לברך בכל יום שתי ברכות יברך על של ראש לבד שתי ברכות ואם מניח של יד לבר מברך להגיח לבד: (טור)

כז מקום הנחתן ואופן הנחתן. ובו י"א סעיפים:

א א [1] מקום הנחתן של יד (א) בזרוע שמאל בשר התופח שבינצם [2] שבין א (ב) הקובדו ובית השחי [3] ויטה התפלה פניס לצד הנוף בענין שכשיכוף זרועו למטה יהיו בנגד לבו ונמצא מקיים והיו הדברים האלה על לבבך:

הגה וצריך להגיח ב בראש העלם בסמוך לקובד"ו אבל לא בפלי בעלם בסמוך

הראב"ד וא"כ ד' הא כתב הש"ע תחלה בנפסק דוקא בתחל' האידוק א"ל לברך הא אחר האידוק צריך לברך וכמ"ש בס' ב"יוכלן כתב בהאחר דכל זמן שלא הניח ש"ר א"ל לבר' ול"ל דבס' ב' היה נסתפק בפי' דברי הראב"ד אם יש חילוק בין האחר לנפסק דאפש דבהאחר מסתב' טפי שא"ל לבר' שניה כי מתוסר מעשה קל דהייתו האידוק לחוד וכיון שעדיין ש"ר לפניו ושיך לברכ' ש"י כ"מ בסתוך מ"ה א"ל לברך משא"כ בנפסק הקשר דהוא מעשה חדש מ"ה כתב בס' סתם שאח"כ חילוק שלו בנפסק העתיק ל' הראב"ד וסמוך על המעיין לידע מוב"ל הדברים אבל בש"ע לא כתב אלא דבר הבחר ע"כ לא כתב רק מלאתה דלית ביה ספיקא דהייתו בנפסק בתחלת האידוק א"ל לברך ואו אחר האידוק לא כתב כלום אלא העתיק הדברי' של הראב"ד כהווייתן שמהן יש ללמוד דה"ה לנפסק שא"ל לבר' אפי' בנפסק אח' האידוק כל"ל ברור וכל"ל לפסוק להלכ' אפי' בנפסק אח' האידוק א"ל לבר' כ"ן שלא הניח עדיין ש"ר כל"ל: (יד) ולא על גזולין. דבולע ברך ניאוף ה"ע שיהא בהם יאוש ושינוי רשות כל"כ ב"י בסס הע"ע: אבל ל"ל לפי מה שכתבתו בסי' י"א ס"ו דבגיני אין לבר' עליה אפי' אחר יאוש ושינוי רשות ה"נכן הוא בתפילין ומ"ה סתם הש"ע כאן וכת' סתם פסולין דמשמע בכל גוונין וכן דקדק בב"י מדברי רמב"ם בסי' י"א מדכתב סתם פסולי': (שו) עד שיחזירו ס"ת. סתם לדברי ועטור מלכם וה"ה בראש: (שו) קדושה כתר פי' במקו' שאמו אומרים נקדש בסוסף אומרי' במקל' מדינו' כתר יתנו לך וכו' וכתב ב"י הטעם דאין נכון להיו' באותה שעה כתר תפילין כדאי' בסס האוהר מביאו ב"י בענין הנחת תפילין בה"ה בסי' ל"ח: ומהגי' על מ"ש רמ"א שהמנהג לסלקם בב"מ והלא בה"ה חיוב טפי לענין תפילין שלא להגיחם כמו שהאריך עלזה ב"י בסס האוהר ואפ"ה מניחין תפילין במדינות אלו ואפילו בברכה ואו כאן מסוס קדושה כתר שיש במדינות אחרות נאמר תפילין ואדרבה בהרב' דוכתי שאין מניחין תפילין מ"מ אין חולצין אם היו עליו בברכה ואו כאן ניחא להיפך. ומעמתי בסס גדול האור אחד שלא היה חולצם בסוסף כיון שא"ל כתר ע"כ נראה דהמנהג כן שאינו חולצן אין עליו תלוה על אחא סיחר המנהג כ"ש לו על מי לסמוך:

כו (א) בזרוע שמאל. דכתיב ידכה פי' יד כהה דהייתו הסמאל שהיא תשה: (ב) הקובדו. בל"ח עליונו"ין ולפי' לה מדכתיב והיו לך לאות ולא לאחרים שלא יראו התולה ודרך האדם לגלות עד הקובד' ומסס ואילך מיקרי לך ולא לאחרים:

באר הגולה

[1] אלה כתה"ר"ח קנ"ב ש"ר"י. ה"ח"ח בסס הרחב"ד ה"ח"ח בסס ה. יומר דבית יוסף הגיה יוסף ג"י:

[2] מנחות נה לסס מד סברה כתות דרב תוס' ד"ה ס"ד דרב"י והרי"ף והרמב"ם בפ"ד מה"ח:

[3] מנחות לו לו לסמ"ק מנחות לו

עטרת זקנים

כו מי שאין לו אלא אחד. לבר מברך שתים ס"ב"ש על של ראש לבר שמברך שתים (סס"ג סס"ס ס"ח לפ"ת):

כז [4] מקום הנחתן בזרוע. וכמ"ש שוקרי"ד שנאמר והיה לאות העבודות אשר על זרועותיו כפשוטן ונוטר אסורים על ידיו (רא"ם):

פרי חדש

סימן מו

בפ"ק דקדושין דף ל' בבי רב הונא דתניים ברב המנונא דלא פרס סודרה ת"ל מ"ם לא פריסת מ"ל דלא בסיבנא וכו' ונהו הסודר הוא דכר בס"ם פלגה סלמנו בבי עיקוף סל טוס ברבס רב אסי בריס סודרה עם ריסוה ע"ו הסודר סהיס לבוד ולתפתרת היקנו ברכה זו וכן מסמ"ן נוסח תלמון סל עוטר ישראל בתפארה וכן מוכח בעבני פסחי דף קי"ח דקאמר סודרה דאר כנרנה מדרכנן בזיקנא ניה כמר דלא ידע ברוך אתם ופרס י"ל בדיקנא ניס כמר סאינו יודע לברך על הסודר ברוך עוטר ישראל אבל הר"ם נמו"ל כתב ז"ל כמאנית סדינו סל רחסו מברך עוטר וכו' דקדק בדברי ומיהה לבון התלמוד דסדין לאבד וסודרא לאוד בדאחריכן בנמה הדלקין על ריי בר אלמתי בפ"ם סהיס מחמסס ויש בב בסדינין הם נוייניין בלאבר בסהיס מחוטף בס זרו הנמוס בו לפי בנודו ובדאחריכן בהמה פרס גופיס על הגל בני אדם מחוס סניס בהמסף ונמ' לקרחתו והדר יוסב בסדינין הגלה סהיס מחמסף בסדינו ובפ"ק דקדושין דף ל' בני אחריכן רבי חייא בר אבא אמר בריש לקיש דמדר דיסנא מרוסים ובתב רש"י ז"ל דיסנא סדין סהיו רחוי לפסיפת הראש אבל בני בעלמא סס על ראשו אבל ניקר בעיני הראש הסמיק להתכסף בסודרו פ"ב ונס בתו"ל כתבו בדברי הרחב"ם דס"ה לבל בוכס ולכ' בסוי ויראה דהייתו עמתה מסוס דמשמע לבו אבל סיה לבס לתקן בראש אחת דוקא לה"ח ולבלבל לרוסים בהרים בהיו מוכנים בחוסס לעמוס סודר אבל ואחי אבל כל בסוי בלבס אבל לרחוז לבו מחבנו

לא [5] אם אינו מניח אלא של ראש לבר מברך עליה על מצות תפילין לבד: הגה ולדידן דנוהגים לברך בכל יום שתי ברכות יברך על של ראש לבד שתי ברכות ואם מניח של יד לבר מברך להגיח לבד: (טור)

לב [6] מקום הנחתן בזרוע שמאל בבשר התופח שבינצם [7] שבין א (ב) הקובדו ובית השחי [8] ויטה התפלה פניס לצד הנוף בענין שכשיכוף זרועו למטה יהיו בנגד לבו ונמצא מקיים והיו הדברים האלה על לבבך:

הגה **לג** וצריך להגיח בראש העלם בסמוך לקובד"ו אבל לא בפלי בעלם בסמוך

לד [9] הקובד"ו. בל"ח עליונו"ין: **לה** בראש העלם. פי' בחלי העלם ובכד"ה כתב ואין לסמוך ע"ז להכשיר להגיח בכל חלי הזרוע ל"ח בבשר התופח כל' הרמב"ם והטור וכל הגמרא זו קיבורת עכ"ל וע"ע למה כתבו בס"ז אכן ל"ל דאף הסמ"ק כוונתו מיניחה דוקא בבשר התופח

לו [10] אם אינו מניח אלא של ראש לבר מברך עליה על מצות תפילין לבד: הגה ולדידן דנוהגים לברך בכל יום שתי ברכות יברך על של ראש לבד שתי ברכות ואם מניח של יד לבר מברך להגיח לבד: (טור)

לז [11] מקום הנחתן בזרוע שמאל בבשר התופח שבינצם [12] שבין א (ב) הקובדו ובית השחי [13] ויטה התפלה פניס לצד הנוף בענין שכשיכוף זרועו למטה יהיו בנגד לבו ונמצא מקיים והיו הדברים האלה על לבבך:

הגה **לח** וצריך להגיח בראש העלם בסמוך לקובד"ו אבל לא בפלי בעלם בסמוך

(ג) דבר חוצץ. דכתיב לאות על ידך שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין יד. וקו בבל דתם: (ד) אבל ברצועות כו'. בתשובת הרשב"א סי' תתכ"ז סייס דלא כ"ל לחלק בין קבילה לרצועה אבל לעשה נשתפק ובקי לחומרא כתו שנהגו כן יעשו ותמהני במה שהחליטו רמ"א לקולא ברצועות. ורמ"א כתב שנהגו להחזיר בתה שייך לקשיה בין ברצועות ס"ר בין ברצועות היל וכנון הוא: (ה) בעול למילות. פי' שיש לו מכתוב בראשו נאם יגלה ראשו יזיק לו הקרירות וכיון שיש דעות דס"ל בתש"ר אין תשש בחליצ' דהא כתיב ורחוב כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ולא נאמר בין עיניך אלא לשיים מקום זה שהו אנוס ימשוך ע"ז ומ"מ יניחם על כובע דק שאז יוכל להניחם כנגד מקום עמוקו של תינוק רופס מש"ל בכובע גדול: (ו) ויכסה מפני הרואי. שאינם יודעי שהוא אנוס: (ז) שריר שכותב. דכתיב וקשרתם וכתבתם ודרשי קשרה דומיא דכתיבה מה כתיבה בימין אף קשירה בימין וא"כ אותה יד שאינו כותב בה היא מיקרי כהה לענין זה: (ח) על אצבעו ג' בריכות. בכוונות האר"י כתוב שבעים מהם יהיו על פירקי התחתון של אצבעו והשלישי ע"ג בפרק אמצעי ונעמוד ע"ל הקבלה: (ט) ואין לברוך כו'. כתוב במהרי"ל שם כי יש הגון כן לקיים בזה וקדושתם ול"ל לתהרי"ל כי כבר נתקיים ברצועה שע"י התעברת אלא יהיו חלוי כמו בש"ר ע"כ וכיון שאין זה מן המצוה ע"כ אין להניחה על הקבלה שהיא יותר קודם מן הרצועה: (י) מתחלת עיקרי הצער. פי' דבין עיניך לאו ממש הוא אלא גמרי' בש"ס מבין עיניך דכתיב במת מה להלן מקו' שעושה קרחה אף כאן מתחיל מקום תפילין ממקו' שיש שיעית קרחה: ורבים נכשלים באיסור זה ועונים לומר שבקלה העליון מתחיל ממקום הצער ועיקר התפילין מונחים על המצח ועוברים על איסור דאורייתא דכל התפילין צריכים להיות מונחים במקום שיש קרחה דהיינו שיהיה קצה התחתון בעיקרי הצער:

כט אין

וכתב עליו האגור סי' ל"ה ולא נהגו כן. ומיהו בכנה מקה ונעפרים ליחה דבזה לא תיבעי דרצועות אין להקפיד. ל"ע דהא הרשב"א מסייס בה כל"ל להלכה אבל למעשה בין בש"ר מוחין מה ברבים טהרים וכ"ת דקאי על הרצועות ול"ל דס"ל דהרשב"א לא ס"ל אלא בלבד על הנגד וכ"ת בהחלה אבל דקיבנרך עכ"ח: ו תש"ר על הכובע. עכב"ל דכולם נקטו שלרחש דוקא אבל אם יש לו מכה ביד אסור להניח על הנגד משום לך לאות ולא לאחרי' לאות כמ"ש ס"ס: זה כל"ל דלא כהב"ח. ומה"ט נראה דמותר להניחו על הסמרטוטין שע"ג המכה אם לא שני בלא"ה דהא לבוש בנגד אחר ע"ג והא להניחם דלא מקרי הנחה על הראש מקום שמוחו של תינוק רופס דאסור לנגד אחר ע"ג: ח לא יכרך. ואם מניח של יד בדרך זה לא יברך על ש"ד דהא י"ל דחצוצה פוסלת ועסי' כ"ו: ט ואיטר יד. כתב ד"מ בשם המרדכי דאם הרגיל עצמו לעשות איטר הוי דינו כאיטר ס"ל ומיהו במרג"ל יש שם חולקי ע"ש: י מהיר שכותב בה. ומשמע בסמ"ק אפילו כותב בס בשמאלו ועושה כל מלאכתו בשמאלו אפ"ה מניח בשמאלו כיון שכותב בה. בימינו והב"ח חולק על הש"ס ול"ל דאם עושה כל מלאכתו בימינו וכותב בשמאלו כ"ע מודה דמניח בשמאלו דימין עיקר ולא כחלקו אלא כבותב בימינו ועושה כל מלאכתו בשמאלו עכ"ל. ואמו אין לנו אלא דברי הש"ע מיהו מהרי"ל ד"ל אי מכה הוא לכתוב בשמאל דבזה יש לסמוך על הב"ח: יא מכה. וכתבו' הטלין (כוונות ופלא) והנו"ל סמכו בדרכים אחרים ואין להם עיקר בגמרא ובשטמים: יב ג' בריכות. ב' בפרק אחתונות בפרק אל"ה: יד התיחורת. רקיחת תלוי בעיין של ראש (ד"מ מהרי"ל) ומכל מקום בשעת הכתה יניח הרצועה עליה אלא תוזן ממקומה עד שיניח ש"ר ואח"כ יסירנה ויברוך (ע"ה): טו בעורף. שהוא סוף הגלגולת (רמב"ם) והוא נגד הכסיס כדאי' פ"ק דחולין: יז בעין ל"ת. מכאן משמע בעירובין דף ל"ז כתבו שזה הפי' עיקר וכן מוכח שם בגמרא: יח ולא יתפסנו. ואם נתפסנו מהה הסירות הוא להתעטף. ומשמע דלא

סחוסה אלא שבא לחזעם שלא להניחו בחניו הסני כלפי בית הסחוי שהוא ג"כ תוסה: ב נידם. ז"ל ד"ו בא ז' בתב נידם פטור אע"פ שנאמר לו זרוע להניח שם אבל בתו"ס פ' הקומץ דף כ"ז משמע דהלכה כמ"ד חייב אם יש לו זרוע עכ"ל וכונתו לזה דאיתא התם אין לו זרוע פטור מן

(תוספות פ' הקומץ כתבו דנידם חייב וגם ר"ת בתב דפ"ז)

ב הסנדר הנכון שיהא היו"ר של קשר תפלה של יד לצד הלב והתפל' עליו לצד חוץ. ג יש לזהר שלא תזוז יו"ר של הקשר מהתפלה: ג המנהג הנכון לתקן שהמעברתא שבה הרצועה עוברת ההא מונחת לצד הכתף והקציצה לצד היד:

ד ולא יהא (ג) דבר חוצץ בין תפילין לבשרו לא שנא של יד לא שנא של ראש (הגה ודוקא בתפילין (ר) אבל ה' ברצועות אין להקפיד:) (רשב"א בתשובה סי' תתכ"ז)

ה אדם שהוא (ה) עלול לגזילות ואם יצטרך להניח תפלה של ראש על בשרו לא יניחם כלל יש להתיר לו להניח ו תפלה של ראש על ז הכובע רק הסמוך לראש (ו) ויכסם מפני הרואים: הגה והמניחם בדרך זה ח לא יברך על של ראש רק יברך על של יד להניח (לדעת רבנ"ם)

ו ט עואטר יד ימינו אם עושה כל מלאכתו בשמאלו מניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם ואם שולש בשתי ידיו מניח בשמאל כל אדם ואם כותב בימינו ושאר כל מעשיו עושה בשמאלו אז כותב בשמאל ושאר כל מעשיו עושה בימין י"א שיניח תפילין ביד שהש כת דבעינן יד כהה ל"א י (ז) שחיר שכותב בה היא חשובה ימין לענין זה ומניח תפילין ביד שכנגדה: הגה (והכי מנהג)

ז אע"פ שיש לאדם יא מכה בפקום הנחת תפילין יניח תפילין כי מקום יש בזרוע להניח שתי תפילין כי העצם הסמוך לכיש השחי מחצינו עד הקובר. הוא מקום הנחת תפילין:

ח אורך רצועה של יד כדי שתקיף את הזרוע ויקשור סמנה הקשר והמתח על אצבע אמצעי ויכרוך סמנה (ח) על אצבעו יב שלשה בריכות ויקשור מנוהגים העולם לכרוך על הזרוע ששה או יג שבעה בריכות: הגה יג (ט) ואין לברוך הרצועה על יד התיחורת כדי לחזקה על היד: (מהרי"ל)

ט מקום הנחת תפלה של ראש (י) מהתחלת עיקרי השער ממצחו עד סוף המקום שבוחו של תינוק רופס:

י ד צריך שיהיה הקשר מאחורי הראש למעלה טו בעורף צריך לכוין הקציצה שתהא באמצע כדי שתהא כנגד בין העינים וגם הקשר יהיה באמצע העורף ולא יסת לכאן או לכאן. יא צריך שיהא המקום שבקשר שנראה יז בעין דל"ת לצד חוץ: הגה וה"ה בקשר שליד צריך לחזר שלא יתפסך: (מרדכי דף ל"ז)

יא צריך שיהיה השחור שברצועות לצד חוץ יח ולא יתפכו בין בשל יד בין של ראש ש"ש שלשל הרצועות שיהיו תלויים לפניו ויניעו

קאמר ומ"ש ס"ו דקי"ל כמאן דדרים יד כסה ומרדכי שלמו אי דתרתי שמעי' מיהכא ע"ש: ובע"ת לא דרים הא לא דרים הא ואין להחריך בזה כי קי"ל כת"ק דפוטר מליחן בציצית אף לפי' התו' דלא פליגי כשיש לו זרוע יניחנו בימין בלא ברכה: ד דבר חוצץ. בזבחים דף ו' מבעי' אם כנגד מי' ופטרו הוי חציצה לענין בגדי כהונה ול"ל שמפליגה כ' הרוקח שיש לנגלה הטער שעל הגוזר אלא יהא חוצץ דבר מועט החוצץ אין להקפיד ברצועות. ולולי דמסתפינא ל"ל דהב"ח זז ל"ל שם"ס על מי שהוא עטול לגזילות דאותר להניח הרצועות על בגד דקן ויברך עכ"ח: ו תש"ר על הכובע. עכב"ל דכולם נקטו שלרחש דוקא אבל אם יש לו מכה ביד אסור להניח על הבגד משום לך לאות ולא לאחרי' לאות כמ"ש ס"ס: זה כל"ל דלא כהב"ח. ומה"ט נראה דמותר להניחו על הסמרטוטין שע"ג המכה אם לא שני בלא"ה דהא לבוש בנגד אחר ע"ג והא להניחם דלא מקרי הנחה על הראש מקום שמוחו של תינוק רופס דאסור לנגד אחר ע"ג: ח לא יברך. ואם מניח של יד בדרך זה לא יברך על ש"ד דהא י"ל דחצוצה פוסלת ועסי' כ"ו: ט ואיטר יד. כתב ד"מ בשם המרדכי דאם הרגיל עצמו לעשות איטר הוי דינו כאיטר ס"ל ומיהו במרג"ל יש שם חולקי ע"ש: י מהיר שכותב בה. ומשמע בסמ"ק אפילו כותב בס בשמאלו ועושה כל מלאכתו בשמאלו אפ"ה מניח בשמאלו כיון שכותב בה. בימינו והב"ח חולק על הש"ס ול"ל דאם עושה כל מלאכתו בימינו וכותב בשמאלו כ"ע מודה דמניח בשמאלו דימין עיקר ולא כחלקו אלא כבותב בימינו ועושה כל מלאכתו בשמאלו עכ"ל. ואמו אין לנו אלא דברי הש"ע מיהו מהרי"ל ד"ל אי מכה הוא לכתוב בשמאל דבזה יש לסמוך על הב"ח: יא מכה. וכתבו' הטלין (כוונות ופלא) והנו"ל סמכו בדרכים אחרים ואין להם עיקר בגמרא ובשטמים: יב ג' בריכות. ב' בפרק אחתונות בפרק אל"ה: יד התיחורת. רקיחת תלוי בעיין של ראש (ד"מ מהרי"ל) ומכל מקום בשעת הכתה יניח הרצועה עליה אלא תוזן ממקומה עד שיניח ש"ר ואח"כ יסירנה ויברוך (ע"ה): טו בעורף. שהוא סוף הגלגולת (רמב"ם) והוא נגד הכסיס כדאי' פ"ק דחולין: יז בעין ל"ת. מכאן משמע בעירובין דף ל"ז כתבו שזה הפי' עיקר וכן מוכח שם בגמרא: יח ולא יתפסנו. ואם נתפסנו מהה הסירות הוא להתעטף. ומשמע דלא

באר הגולה

לפס לא נכי כנ"י
והקבלות מקרי
חגיג ס"ל וקר"ס
מהגיה נעגינן
ונתים יש לחכונות
מרגלים לנעת סרמנת
תכ"ל לחנוכות לו
לר"תם בכם בעל
בקרומה לעור בנכת
כמ"ש. ובכוות מיי'
בכם רבו יהאתל
בית יוסף הלא כתוב
מעיונכן נו לחנוכות
נה לנעת הרמב"ם
ע"ש הם ת ומ"ש
פסק מרי"ם מגיו
מ"ש לו לנעת
מר תם בכם בנת' לפ
לפרמ"ם מס מ"ש
ק מס נגמרת כפרס"ר
לפס ברס"ו לפי
הבנו מוכב קנן כם
תרמס נסוף הלכות
מפילין מרו"ל ובס"ג
ומתרומס כפס הרי"ם

עטרת זקנים

בשל ליחה שלא הונו
ר"ל הני שמרתיק
יחרחק מחוד ע"ל
כתב בי מקבבר אבנר
ובני יקלו (זוהר פ'
פנחס) שלא יהיה
חוצץ בין תפילין של
יד ובין של ראש
ודוקא תפילין אבל
ברצועות אין להקפי'
ומדבר רצועות
הקשיבי' לקשירה בין
צריך שלא יהא
מסמ"ק (לחם רב) ;
גונאין לכרוך הרצוע
על התחורא כדי
לחזקה הן יהיו
חלוים כעין אלו של
ראש ויקשרה שאמר
התורה נתקיים בסדר
שקשר עם הרצועה
שבתוך המע רתא
(ר"מ) והמע משוי
שרשל הו"ל והיו
לטוטפות בין עינך
קריאה הוה אחת
לשתיהן דבן לענין
קשירה חזקן הדרוק
בבשרו של אדם
ד צריך שיהא הקש
מאחורי הראש
למעלה בעורף:
ובשור כתוב מסול
עורף ממש ע"ל נ"ל
פ רושו שהקשר של
תפילין יהא רואה
את העורף שבשהוא
מונח עליו הוא ראוה
אותו: יח לא ישרה
לכא או לכאן.
וע"כ יזהר כל אדם
שהרצועות הסובבו
סביב לראשו שלא
יהיו רפים אלא
מהודקים חזק נמור
בראשו ועור בתוך
שהם רפים בראשו

פרי חדש

סימן מו
מחקנו נוסח זה של
עיטר יחמוד נתפתרים
בסגיל הסודר לכמו
נקים הפ"ם כי פרוס
סודרת ולא מלוי דוכן
כין כסוי לכמוי ונכל
מין כסוי לפ"ה לאחקן
מין ברכם הפ' ובפסיל
פסודר מיקנו כוכם
ברלם מחת ולולות לפל
הכרסויים כיון הוה
מיקם חמירות סולת
לינן בכלוי בכתם
ובלחוכת מכיות זם"ק
הקדושין דמחיהנן
ולחיהנן הו כתם רב
הוגה כרים דרב הכוסים
לא מה"ר לל חמות
בגילוי הכתם ומיחתו
מה בפ"ל כ"ר אבן
מר"ן מחתנר ע"ל כתב
בנוקים

קפדינן אלא מה שמקיף הראש והזרוע אבל מה שמשלשל לפניו ומה שכורך
אח״כ ניכא קפידא אוכ״מ מדכתב ולא יתקפדו קודם שכתב יצלצל: **יח**
כאורך שעורה לפחות. וכתו׳ מרדכי ואגודה כתבו רוחב מאורך חטה
ופחות מכשעורה: **יט** אם פיחת משיעור. משמע דעכ״פ צריכי׳ להיו׳
מעולצלים לפניו מעט הא לאו הכי
פסולין לגמרי: **כ** אין ד״ח לגלות.
אלא יושה עצמו לרבו ורואה כעוזי
פנים עמ״ס סי׳ ל״ב סמ״ח והא
דכתב בי״ד סימן רמ״ב סי״ט
דתלמיד רשאי לכתוי לרבו המגעלע״י
ולא חייבי אמת יאמרו עבד הוא
כיון שיש לו תפילין בראשו משמע
דרשאי לגלות התפילין י״ל אף
על פי שאין מגלה אותן כ״כ מ״מ
כיון שיש לו תפילין בראשו שבולעי׳
בסובע: **כא** אם אם יש גוים
פי׳ נקרעו בגדיו ליית לן בה כיון
דעכ״פ מונחים תחת בגדיו אבל אם
אסור להניח על הבגדים משום
לך לאות ולא לאחרים לאות
עמ״ס ס״ס:

כח **א** בכל שעה. פי׳ בכל
שעה שמזכר בהם חייב
למשמש שלא יסחכם (ב״ח) ועמ״ש
סי׳ ל״ה סי״ב: **ב** תש״ר. חולק
תש״ר קודם שמסיר הרצועה
מהאצבע (גלי רזיא): **ג** מעומד.
וה״ה הכריכות של אצבע ושל יד
מיושב דכהנתחן כך חלינתן כמ״ש
סי׳ ל״ה סי״א בהג״ה (כתבי
האר״י) וא״כ למהגמו שמניחין של
יד נ״כ מעומד צריך נ״כ לחלצן
מעומד. כתב בשל״ה שראה רבו
שחלץ תש״ר ביד שמאל והטעם
שיורה שקשה עליו חלינתן מפני
שמצותן כל היום אך מפני שאין לנו
גוף נקי חולצן אחר התפלה ולכן
חולץ בשמאל ועמ״ש סי׳ קכ״ג ס״ג:
ד בתיק. כתב הב״ח שיעשה
תיק לר שיהיו מונחים זה ע״גזה.
וכ״כ כיון דש״ר קדושתו חמורה
כמ״ש סי׳ מ״ב אסור להניח ש״
עליו כמ״ש בי״ד סס׳ רפ״ב
ואפשר דלא קפדינן אלא בתורה ובנביאים שתורה קדושתה חמורה
ביותר אבל בדבר אחר נא קפדי דהא מותר להניח כתובים ע״ג נביאים
ובנביאים ע״ג כתובים אף עלגב דאין קדושתן שוה וכ״מ סימן קכ״ג
מ״מ כ״ל דמ״ה נהגו עלמא להניח זה אצל זה ומ״ש כאן ועליו פי׳ שיהיו
קצת נגד מעלה. ונהגו לסמוך אחיה ש״ר ואחיה ש״ר דכיון דשל אחיה קדושתו
חמורה אסור לסמוך אחיה לבנות אח״כ הביא ליתן בו ש״ר מיהו אם אתנה בתחלה שרי
כמ״ש סי׳ מ״כ: **נהגו** לכורכן ככנפים ע״ש כנפי יונה (מע״מ בסס ס׳
המוסר) ואין להניח הרצועות על הבתים (גלי רזיא) ואע״ג דלכאורה
משמע דשרי מיד דהוה אתעפחת שכורכים סביב הס״ת ועו׳ דהתו׳ כתבו
בב״ב פ״ק דכשמדבק חלק בכרך א׳ גולל מתחלתו לסופו דנראי הוא לס״ת שיכרך סביב לנביאים דנעשה כשומר לנביאים עכ״ל אלא ה״ה הרצועו׳ נעשו
שומרים לתפילין. מ״מ דבריהם כ״לע דהא אי׳ במגילה דף כ״ז מכרך היכי דכרכי׳ מעיקרא דף ח׳ על חבירו
אלא כיון דלא אפשר שרי ה״ג כיון דלא אפשר שרי ע״כ פי׳ שרי להניח הומשין ע״ג תורה ע״ג תורה ולדבריהם ק״ק מאי ראיה מייתי מ״
דגבי כריכה נעשה א׳ שומר לחבירו ולשנא דקאמר הא קיתיב דפא אחבריה משמע דעיקר הקפידא מה שא׳ מונח על חבירו ומי הגיד להם
סברא זו דנעשה א׳ שומר לחבירו. ובחתומי הרשב״א פ״ק דב״ב דף י״ד כתב דוקא היכא דלא אפשר מניחים חומש א׳ ע״ג חבירו אבל היכא דאפשר
בע״א אסור להניח א׳ ע״ג חבירו וכ״ש הכא דאסור לכרוך הרצועות על התפילין ואפשר לומר דבהגאה כיון דלא נעשה שומר אסור להניח א׳
עג״ח אלא היכא דלא אפשר אבל בכריכ׳ דנעשה שומר היכא דאין הקדושה שוה מוטב שיהיה הקדושה קלה מבחון כדי שיעשה שומר לחברו דיותר
קפדי׳ לשומר ממה שיהיה מונח תחת חבירו. ובגמרא דמגילה ה״פ הא קיתיב דפא אחבריי׳ פי׳ ונעשה אחד שומר לחבירו אלא כיון דא״ח שרי
ה״ג כו׳ ומ״ל דברצועות כיון דאפשר להניח על הדדין אסור להניח למעלה: **לא** יאחזו ברצועות ויגלול התפילין כמ״ש סי׳ קמ״ז ס״ה ולא
יעברם מן התיק אלא יוציאם בידו (מע״מ ס״ח):

כט **א** ע״ש ס״ה: בב״ה הטעם דהא אין איסור להניחם בשבת אלא משום שמא יצא בהם לר״ה ולכן לא שייך ברכה ע״כ. וע״ע דבסי׳ ל״ח
כתב בסס מ׳ הגעלם דמזלזל בחותם המלך וחייב מיתה וגם סותר מ״ש רסי׳ ס״ח בסס התו׳ והס״ון הר״ן דאין איסור כלל להניחם בשבת
וע״ל דבסמניחן לסס מצוה הוי כמזלזל בחותם המלך אבל בשמניחם אלא לסס מצוה אין איסור להניחם כל כ״ל:

ל **א** שלא יסחכם. אבל מדאוריי׳ מותר להניחם: **ב** שתשקע. ב״ב בסס (ב״ב בסס מרדכי) ובסי׳ כ״ה כתב בסס הג״מ
שחולצן בשמגיע בק״ש של ערבית עד כימי הסמים על הארן והיינו בשמתפלל ערבית מבע״י: **ג** ואין מורין כן. ואם כן ברבים
לריך לחלצן כמ״ש סי׳ י״ח: **ד** כדי לשומרן. ולריך שיאמר שעושה כדי לשומרן (כ״מ בגמרא): **ה** כיון שהשכים ויצא לדרך. ודוקא שהולך
ברגלו

כט (א) אין לברך כו׳. הטור התחיל בהסרה שתם וסיים בשמסירן
אפילו בלילה נראה פי׳ דבריו דלכאורה י״ל מה שבירכו בני
מערבא לשמור חוקיו הוא הודיה לשמו׳ על קיום המצוה שקיימו בכר
וכעין ב״ה על הסמוכה וא״כ היה גם לנו לברך כן בשמסירן אחר התפל
מ״ה כתב דאינו כן דבני מערבא
היו סוברים לילה לאו זמן כו׳
והברכה. אלהם היתה שייך
לשקיעה מ״ה אנו אין לנו לברך
אפי׳ בלילה: (ב) שום ברכה.
ר״ל ל״מ לשמור חקיו שבירכו בני
מערבא משום שם״ל לילה לאו זמן
תפילין וכתיב ושמרת את חקיו
פשעה שאין מברכין כיון דק״ל
לילה לאו זמן תפילין אלא אפילו
בשאוכן בע״ש ב״ה דאז יש חיוב
אפילו לדידן לאחוץ מכח והיה לך
לאות ובשת וי״ע ל״ל אות דהם
נופן אות ס״ר דמברכין ע״ז ברכה
אחרת קמ״ל דלא. והטעם כתב
רבינו דבכל אלא בלא מ״ס סיטוק תפילין
מוסמרת א״ל ברכה. והקשה ב״
מה לנו מאחה פסוק שבלאד מ״מ
ליכרך מעין קרא והיו לך לאות
ותו׳ ב׳ תירוצים הא׳ דמכח והיו
לך אין כאן איסור אלא א״ל להניח
אזוק״ל דהא בחמת יש כאן איסור
דהא כתב הר״אש בה״ק בסס
הברלטני אסור להניח תפילין
בשבת וי״ע מעטם ושמרת וחלק
עליו וכתב דהטעם מוהיו לך לאו
ש״מ דלעניין דינא דאיסור אין חולק
עליו ועוד תו׳ דלית לן לברך אלא
מה שמלינו בתלמוד דהיינו לשמור
חקיו וכיון שזה אידחי לי׳ לן לברוכי
כלל וק״ל מ״ע לא תקנו בחמת
חכמי תלמוד ברכה אחרת ונל״ל
דאין לנו מתנים אודי׳ להס״ו אלא
על מה שקדשנו במצוה שנתן לנו
והזהירנו בפירוש עליה דהיינו
ושמרתם לדעת בני מערבא אבל
האיסור לדידן מכח שהגיע עלינו
קדוש שבת ונסתלק קדוש תפילין
והרי בלא״ה אנו מברכין על קדוש
שבת ומ״מ לא נסתלקה קדושה אחרת תפילין:

ל (א) מזיראה את חבירו כו׳. תלו אותו בראיה משום דבתפילין
כתיב בהו ורלו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך: (ב) הרגיל
עמו קלת. דאילו רגיל הרבה יכירו אפילו מרחוק ואינו רגיל לא יכיר
אפילובקרובמאוד: (ג) ויש בהם. חייבי שמא יפיח בשיניו: (ד)
ומצאו עליו. אבל לכתחלה ודאי אין מורין להניחם בשביל המזיראה:
(ה) כיון שהשכים ויצא. לפ״ז ל״ל במי שיושב בעגלה אסור דשפיר חייבי
שמא

כח דיני חליצת התפילין. ובו ג סעיפים:

א **א** חייב אדם למשמש בתפילין **א** בכל שעה שלא יסיח דעתו מהם
ב ומשמש בשל יד תחילה **ג** ובשיאמר וקשרתם לאות על ידך
ה׳ משמש בשל יד ובשיאמר והיו לטוטפות בין עיניך ימשמש בשל ראש:
ב **ב** תפילין של ראש חולץ תחילה משום דכתיב והיו לטוטפות בין
עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתים. **ד** צריך לחלוץ תפילין של
ראש **ג** מעומד **ד** ניח בתיק של ראש ועליו של יד כדי שכשיבא
להניחם יפגע בשל יד תחילה:
ג **ה** מנהג החכמים לנשק התפילין בשעת הנחתן ובשעת חליצתן:

כט ובו סעיף אחד:

א (א) **א** אין לברך (ב) שום ברכה כשחולץ תפילין אפילו
כשחולצם **א** ערב שבת בין השמשות:

ל זמן הנחתן. ובו ה סעיפים:

א **א** זמן הנחתן בבוקר (א) משיראה את חבירו (ב) הרגיל עמו
קצת ברחוק ארבע אמות ויכירנו:
ב **ב** אסור להניח תפילין בלילה **א** שמא ישכחם (ג) וישן בהם.
ב אם הניחם קודם **ב** שתשקע החמה וחשכה עליו אפילו הם עליו
כל הלילה מותר **א** ג ואין מורין כן. **ד** אם לא חלץ תפילין משקיעה
חמה מפני שלא היה לו מקום לשומרן (ד) ונמצאו עליו **ד** כדי לשמרן
מותר ומורין כן:
ג **ה** היה רוצה לצאת לדרך בהשכמה מניח **ו** בשכשיגיע זמן שמשמש בהן
ויברך דליכא למיחש שמא יישן בהם **ה** (ה) כיון שהשכים ויצא
לדרך:

היה

בגר הגולה

ל״ר״ב ס״ס פ״ג וסמ״ג
וסמ״ק כ״ל נעשה
סמ״ק ורמב״ם פמ״ח
בסס רש״ר: ל״מנהגו לן ליחות לנ
לפי׳ התו׳ בסס רבי
תנים גמור בסי׳ סס
המגאה סס המערכת
חלקי׳ ותו׳ מהרים
ביחות ר״ח בסס וב
ר״ר אם בה״ת בסס
ר״ת והתו׳ מיחות לו
ובגמרא דוכתי
מרכות ע״ל ותו׳ בסס
מהרשלמי לחנות לו
הרמב״ם פ״ל הה״ת
ור״אם בסי׳ הגמרא
בסס כמנהגות לי׳ ני
פרי״ם ישס בגמרא

עטרת זקנים

תחתפבנה הרצועות
כמורגע ועוד נשמך
מזה שתקצרתה של
תפילין יורדת לסמה
בין עינים ותהן ריוך
מ״נות כנ״ל:
כח **א** חייב אדם
למשמש בתפילין
בכל שעה הינו כל
שעה שנזכר בהם
חייב למשמש בהם
כדי שלא יניע לידי
הסח הדעת:
ב אאין לברך
שום ברכה
בשחולץ תפילין. א
שהרשות ביד אם
יוצא לברך יברך
(מור בשם רב הא
גאון ע״ב ע״ז):
ל אואין מורין כן
הינו דווקא בסוף
שקיעת החמה דהא
סמוך לצאת הכוכבי
אבל בתחלת שקיעה
מותר ומורין כן (ב״
בה״ת ובמרדכי ג״
בהכשיגיע זמן
ימשמש בהן ויברך
ואב״ה מקרי עובר
לעשייתן ודווקא
כשהולך ברגלו אבל
רוכב שאינו יכול
לישן בתחלתו אבל
הולך בעגלה אסור
להנזהם שמא ישן
בהם (לחם רב
מהררם״) ונראה
שהוא הדין הא
כי אף שישן שעה
עראי כשהי׳ בראשון
מותר כמ״ש הרר״
והר״אש על מאמר
הז״ל לא אחזו ארם
הפילין בידו כו׳ ע״כ
אילהושיבה ג״בשעי
שיוצ לדר דמסתם
באותו זמן כשיוצא
לדרך קודם אור
היום א״א לו לישן
שעת קבע ועוד יש
כמה וכמה ראיות
ברורות מתלמוד
ופוסקי שאין להחמיר
בהמוהרה מהרדם״
ע״כ ומסתם דר יחסיר
והמיקל לא הפסיד:

ופרי חדש

סימן מו

ביאוקים מוהרה בסמיים
מנע לו מנגפה וכן
עיקר: כשיטול ידיו
ויברך על נטילת ידים
ובו׳ לסון הס ס כי
מסי יוחה לחתה על סמ״ו
מהנה מסמע חיוב
נטילת מחיי בכלי ובפ״
סיס קורת גבי חיפר
כוך לחוריכן רביס זמן
ק״ם עולה ומוכל ידיו
ומכנה תפילין. וקוראה
ק״ם ומהמלל הו גרסינן
המס הרוזה מיקבל עליו
עול מלכות שמים
מלמה ומנה ויסול ידיו
ולאחר מכן חו כל הנפנה
ומנשל ידיו ומוציא תפילין
ובו׳ ומלה לעמחתים
מחל דוכתה מהכי ולוחה
רחמן ידיו תשעה ונפלו דנעמי כפילה בכלי

שמא יישן דאז הגילה הסיבה עפי על האדם. וכב"י כתוב בשם סמ"ק טוב עשה להתיר בהסכים לדרך דחייסינן שמא יאבדו ממנו אבל הס"ע לא סל"ל טעם זה דהא בש"ב כתב דוקא מלאו עליו אבל לכתחלה אסור להניחם ולא מהני הסמירה: (ו) ושקעה עליו חמה. מיירי בחול ולע"נ

ד 'היה בא בדרך ותפילין בראשו (ו) ושקעה עליו חמה או שהיה יושב בבית המדרש ותפילין בראשו וקדש עליו היום ז יניח ידו עליהם עד ש"גיע לבית ואם יש בית קרוב לחומה שמשתמרין שם חולצן ומניחם שם:

ה "יש מי שאומר שאם ז התפלל תפלת ערבית מבעוד יום עד שלא הניח תפילין (ז) אין לו להניחם אחר כך:

לא דין תפילין בשבת וי"ט. ובו ב סעיפים:

א א "בשבת ויום טוב אסור להניח תפילין מפני (א) שהם עצמם אות ואם מניחים בהם אות אחר היה זלזול לאות שלהם:

ב ב "בחול המועד גם כן אסור להניח תפילין מהטעם הזה בעצמו שמי חול המועד ג גם הם אות: הגה אי"א סח"ה חייב בתפילין (ב"י בשם הר"אם)* (ב) וכן נוהגין בכל גלילות אלו להניחם במועד ולברך עליהם אלא שאין מברכין עליהם ד בקול רם בב"ה כמו שאר ימות השנה:

לב סדר כתיבת התפילין. ובו ג"ב סעיפים:

א "מצות תפילין שיכתוב ארבע פרשיות שהן קדש לי כל בכור עד למועדה והיה כי יביאך עד כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים א ופ' שמע עד ובשעריך. ופרשת והיה אם שמוע עד על הארץ: הגה ואריך לכתבם בסדר הזה לכתוב תחלה הקודמת בתורה ואם שינה פסול ולכתחלה (א) א יכתוב על יד קודם על ראש:

ב ב בשל ראש יכתוב כל אחת בקלף לבדה ושל יד כותב (ב) כולם בקלף אחד:

ג ג יכתבם בדיו שחור ד בין שיש בו מי עפצים בין שלא במי עפצים: הגה ולכתחלה יחמיר לכתוב בדיו העשויה ב מעשן עלים או שמנים ארוי' במי עפצים (מהרי"ל סי' קי"ט) וכמו שיתבאר בי"ד סימן רע"ח: ה כתב אפילו אות א' בשאר מיני מעבין הזהב ושאר כתב פסולין. ו אם זרק עפרות זהב על האותיות מעביר הזהב ושאר כתב התחתון וכשר אבל אם זרק הזהב על אות מאוכרת אין לו תקנה לפי שאסור להעביר הזהב משום דחוי כסותח את השם:

ד ז צריך ג שלא תדבק שום אות בחברתה אלא כל אות תהיה סוקפת גויל: הגה ב ויכתוב (ג) כתיב תמה שלא יחסר אפילו קוצו של יו"ד ויהא מתוויג בהלכתו (עור ח"ח) ולכתחלה יכתוב כתיבה נסה קלת שלא יהיו מתקיים מהרה וכן מלוה ליפותן מבחוץ ומבפנים: (דברי מרדכי)

ה ח צריך שיכתוב בימינו אפילו אם הוא שולט בשני ידיו שואם כתב ד בשמאל פסול. אם אפשר למצוא אחרים כתובים בימין. ה ואיטר יד שמאל דידיה הוה ימין:

ו ו אין צריך לשרטט. כי אם ז שטה עליונה ח" ואם אינו יודע ליישר השטה בלא שרטוט ישרטט כל השורות ולא ישרטט בעופרת ספני שהמקום השרטוט נשאר צבוע:

הגה

(ג) כתיבה תמה. פי' שיהיה כל אות מוקף גויל כ"כ הטור. וכתב מו"ח ז"ל לענין הלכה נראה בתפילין פסול בנגיעת אות לאות אפילו בשאר תיבות בין מלמעלה בין מלמטה ואין לו תיקון אבל בס"ח יש לו תיקון לגרדו כו' ופשוט שאחה תלמיד טועה כתבו כי בהדיה אי' לקמן סימן זה סל"ד ע"ז זה לא מקרי שלא כסדרן ומותר לגרור בדבוק וכ"כ הא עצמו לקמן ע"כ

(ד) שהם עצמם. כתב הרב המאירי) וכתב הרב"ם שהרמב"ם חולק ועיין בב"י בד"ה הוא"ת והיכי מבסרי וכו' (כ"ז בב"ה) ול"ל דגם בדין הראשון יש להחמיר עסי' ל"ו עסי"ח וכב"י סס דלה כע"ת ועמ"פ ס"ק ל"ה: ד בשמאל פסול. היינו בשלט ביניהן אבל שולט בשתי ידיו אם כתב בשמאל כשר: ה ואיטר שכתב בימינו מי פסול. כ' מהר"ש בתשו' סימן ל"ח מעשה היה בחלרים שכתב אחד בפיו שתפש הקולמוס בשפתיו ופסלו אפילו ח"ח לאצות אחריה: ו אין לשרטט. פי' לפי שתפילין ח"ל שירטוט סלין לשרטט. ומקלת ספרים כתוב כאן הגה"ה ח"ל לשרטוט וכ"כ בב"ח שרמ"ח הגיה מלת צריך והוא חלק עליו וכתב סלין לשרטט: ז שטה עליונה. משום דאסור לכתוב פסוק בלא שרטוט וכמשרטט שטה עליונה דיו. והקשה בש בברכת הזבח בחלאות דף ל"ב ח"כ לאה שרטט מר זוטרא לבוראתה בדאיתא ספי"ב דיבמות עכ"ל. ול"נ שהמור והר"אם מהרו מזה שכתבו שהתם בגיאדם יודעים לאתן ידם אחר שכתבו שטה עליונה ומר זוטרא לא היה בקי לאתן ידיו אחר שטה עליונה לכן שירטט הכל ועוד דלשבת דתלמודא ס"מ מר זוטרא משרטט וכתב לטולה פ' ס"ל שלא שרטט רק שטה עליונה ובתב לכל הפרשה לאפוקי מאי"ד דלא כתבי טולה: ועוד הקשה על מ"ש הר"אם ביבמות שם דהא דכתב אביי בגט חלילה ואקרימוהו לדידיה מן לא עוד לקחתה לא ידענא למה דהא ק"ל ג' כותבין עכ"ל. והקשה דהא הר"אם נוסי' כתב בתנילה ב' כותבין בלא שירטוט ג' כותבין וכו' ע"ש וכ"ל דהר"אם ס"ל דהא דלא כתב אביי הכל דס"ל כמר בר רב אסי דלא ניחן לכתוב אפילו בשירטוט ע"ש בגמרא ולזה הקשה הר"אם דהא ק"ל ג' תיבות כותבין בשירטוט עכ"פ ואי"כ למה לא כתב אביי לא חפלתי לקחתה: ח ואם היו יודע וכו'. ולא אמרו בירושלמי הפטור מן הדבר ועושהו מקרא הדיוט אלא כשעושה אותו בדרך אומרה אבל הכא שאינו מכוון לכך שהרי אינו דבר איסור דשייך ביה אומרה ואינו משרטט אלא כדי לכתוב ביותר יותר אינו הדיוט (ב"י) עסי' תרל"ט ס"ז ובאות צריך להתיסב בדין

ברגליו אבל לרוכב או יושב בקרון אסור להניחן דחייסי שמא ישן בהם (לבוש) ועמ"ש סי' כ"ו: ו יניח ידו עליהן. אע"ג דלילה זמן תפילין הוא מ"מ הרואה סבור שמותר להניחן בלילה (ב"י) ואע"ג דכתב בש"ב ל"ל לחלצן היינו בינו לבין עצמו אבל לא ברבים עמ"ש סי' ל"ח: ז התפלל תפלת ערבי. אבל אם הוא לא התפלל ערבית אע"פ שהגיע התפלה מותר להניח תפילין כ"ע כי"ל בס"ס שע"ה דהא תפילין בלילה כמי אינן אלא דרבנן ע"ש בס"ל ובא"ע סיי קכ"ג:

לא

א בשבת וי"ט אסור ואם הניחן בשבת אלא מלוה עובר משום כל תוסיף (רשב"א סימן ס"ח) עיין בעירובין קף ל"ז: ב בח"ה גם כן אסור והמניחן בחול המועד אינו עובר משום כל תוסיף כיון שאינו מכוון להוסיף (סמ"ק) פי' שעוד משום ספקא שמא ח"ה חייב בתפילין ע"ש בעירובין ועסי' תרס"ח עמ"ש סימן כ"ע וססי' כ"ה: ג גם הם אות: בפסח אכילת מצה ובסכה ישיבת הסוכה והי"ל ס"ל כיון שמותרין בעשיי מלאכה לוכה אות: ד בקול רם. וכ"ל אלא לילך בהם בר"ה ורק יניחם בב"ה:

לב

א ופ' שמע. צריך לכתוב ד' דאחד כל כך גדולה כמו ד' דלתי"ן קטנים (כתבי האר"י): ב מעשן עלים. לא רחיתי לא מהגדולים שהרב כן וגם בי"ד כתב שלכתחלה יעשה דיו מדבר הבא מן העץ משמע דלא קפדי על עשן. והרמב"ם כתב מצוה לכתוב מדיו שמחק. ובחשו מהרי"ל ד"ה סימן קכ"ו כתב דיו שלנו כתה רבוות לכתרו לה ותמצא בהג"מ אחוס הוחיל ור"ת פוסל עפלים ורש"י פוסל אדרמיל"ט ויתר רבותינו פסלו גלוטסטיי"ן נכון להתחיר לגלח ידי כול ולכתוב בטוטפטיל"ט שהוא של קוצים או בדיו של עשבים כמ"ש המיימוני עכ"ל וע' פ"ב דשבת דמשמע שהוא עוטין דיו מעשן שמעים: ג שלא תדבק. אם האות גדול ונדבק בסופו באופן שאם נגרר מה שדבוק מ"מ יסאר צור' אות כשר (רד"ך בא"ח ס"ב) ואם אינו דבוק בעצמו רק אחג א' דבוק בחברתה כשר (הרב המאירי) וכתב הרלב"ח שהרמב"ם חולק ועיין בב"י בד"ה הוא"ת והיכי מבסרי וכו' (כ"ז בב"ה) ול"ל דגם בדין הראשון יש להחמיר עסי' ל"ו עסי"ח וכב"י אם דלה כע"ת ועמ"פ ס"ק ל"ה: ד בשמאל פסול. היינו בשלט ביניהן אבל שולט בשתי ידיו אם כתב בשמאל כשר: ה ואיטר שכתב בימינו מי פסול. כ' מהר"ש בתשו' סימן ל"ח מעשה היה בחלרים שכתב אחד בפיו שתפש הקולמוס בשפתיו ופסלו אפילו ח"ח לאצות אחריה: ו אין לשרטט. פי' לפי שתפילין ח"ל שירטוט סלין לשרטט. ומקלת ספרים כתוב כאן הגה"ה ח"ל לשרטוט וכ"כ בב"ח שרמ"ח הגיה מלת צריך והוא חלק עליו וכתב סלין לשרטט: ז שטה עליונה. משום דאסור לכתוב פסוק בלא שרטוט וכמשרטט שטה עליונה דיו. והקשה בש בברכת הזבח בחלאות דף ל"ב ח"כ לאה שרטט מר זוטרא לבוראתה בדאיתא ספי"ב דיבמות עכ"ל. ול"נ שהמור והר"אם מהרו מזה שכתבו שהתם בגיאדם יודעים לאתן ידם אחר שכתבו שטה עליונה ומר זוטרא לא היה בקי לאתן ידיו אחר שטה עליונה לכן שירטט הכל ועוד דלשבת דתלמודא ס"מ מר זוטרא משרטט וכתב לטולה פ' ס"ל שלא שרטט רק שטה עליונה ובתב לכל הפרשה לאפוקי מאי"ד דלא כתבי טולה: ועוד הקשה על מ"ש הר"אם ביבמות שם דהא דכתב אביי בגט חלילה ואקרימוהו לדידיה מן לא עוד לקחתה לא ידענא למה דהא ק"ל ג' כותבין עכ"ל. והקשה דהא הר"אם נוסי' כתב בתנילה ב' כותבין בלא שירטוט ג' כותבין וכו' ע"ש וכ"ל דהר"אם ס"ל דהא דלא כתב אביי הכל דס"ל כמר בר רב אסי דלא ניחן לכתוב אפילו בשירטוט ע"ש בגמרא ולזה הקשה הר"אם דהא ק"ל ג' תיבות כותבין בשירטוט עכ"פ ואי"כ למה לא כתב אביי לא חפלתי לקחתה: ח ואם היו יודע וכו'. ולא אמרו בירושלמי הפטור מן הדבר ועושהו מקרא הדיוט אלא כשעושה אותו בדרך אומרה אבל הכא שאינו מכוון לכך שהרי אינו דבר איסור דשייך ביה אומרה ואינו משרטט אלא כדי לכתוב ביותר יותר אינו הדיוט (ב"י) עסי' תרל"ט ס"ז ובאות צריך להתיסב בדין

עטרת זקנים

לא ארנה' רמ"א וי"א שה"ה חייב בתפילין רמז לדב כי ששם ה' נקרא עליך וקאי על שני של תפילין ושל הוא סמנים שב"מ שמניה תפילין בשני שחרי בשתות וי"ג ימים טוכים מן שם נשארו שי"ן ימים. א"כ ע"פ חשבון זה צריך להניח תפילין בחש"ם (מהרש"ל בפס"ג):

לב אדם ד כותב תגילין די שמשחבר טרעפיק והו איסהרי ורו"ב שבקלע צור' (ע"כ מגילין פ' השולח) ן א בתוב הלה של יד ולי נראה יכתוב שלו ראש תחילה ומני שקדושתן תורה מישל יד כיון דאית בה שי' ולל"ת. ו ויכתוב בתיבה תבה שלא יקפר אפי' קצו של יו"ד פ' הקומץ פרש"י קוצו של יו"ד רגל הסמך של יו"ד ור"ה שצריך ראש השמאל של הי"ד בסוף למטה בראית בפ' הקומץ מפני מה ראשית של יו"ד כפו' ואח' בפסקת מגני מהגבא עול' הבא ביו"ד שהיו"ד יש לה נקודה ארת למטה רמז למתים שיורדים לגיהנם וארת למעלה רמז שעתידין לעלות עכ"ל ע"ז:

פרי חדש

סימן כו בגלי ועיין הכוח הרבב"ח בתשובה דתדרי' ראיה לדין זה והביאו הב"י בסי' לי מהא דאמרינן פ' כל הכשר ונקל חדש ידיו סחרית והגיה עליהם כל היום כלומר ומחתם מתעלה לאותה נעילה אחי. לסמוכה ואלו נעילה בעילה בעמדו וכן סחם מחתר לעיל פי' ד' וכן מיקר: ס"ב נהגו לדקדק בבית יכי כתבו ה"ר יונה והר"אם זל"ל דהא דאמרינן כל הברכות מברכין עליהן עומדי לעבייתן הוינו ברכות המצות מסברך ולאמר צריך לברך להר"אם תחילה על מה שהגיע נקרבנו לעבודתו אבל

מאר ומן חוכה ד"ה בלבוכה ומאמ ... לאיתא אבל ...

ולא עיירובין ... ולא ... ...

כדין זה דאצינו הרבה חומרות שמחמירין על עצמינו ולא אזרינן דנקרא הדיוט. וגם בספר ב״ש תתקה ע״ז. וע״ב ס״ש דחולין בענין אכילת בשר אחר גבינה שכתב בסס מהר״מ שנראה כחולק על התלמוד אח״כ ועשה משום גדר ופריטו עמ״ש סי׳ ס״ב וסי׳ רל״כ: ט לריך הקלף

הגה ויש״א שצריך לכתבו תמיד למעלה ולא סה ומן הגדרים אף על פי שיודע לכתוב בלא סדרטו וכן נוהגין: (ברוך שאמר ומרדכי וספר תרומה וסמ״ג)

ו הלכה למשה מסיני בתפילין על הקלף ולא על הדוכסוסטו׳ ולא על הגויל. כותבין על הקלף במקום בשר ואם שינה פסול מהו קלף ומהו דוכסוסטו׳ העור בשע״ ע״בורו חולקין אותו לשנים והחלק החיצון שהוא לצד השער נקרא קלף והפנימי הדבוק לבשר נקרא דוכסוסטוס ולפי זה כי אמרינן כותבים על הקלף במקום בשר היינו במקום היותר קרוב לבשר דהיינו במקום חבורו כשהוא דבוק לדוכסוסטוס ומקלפים שלנו שאין חולקים אותם יש להם דין קלף וכותבים עליהם לצד בשר שסרה שסגררים קליפתו העליונה שבמקום שער אינו אלא כדי מה שצריך לתקנו ולהחליקו ואפילו אם היו חולקים העור לשנים היה צריך לגרר סמנו כך ומצד הבש׳ נוררי הרב׳ ער שאין נשאר אלא הקלף בלבד: ח ט צריך הקלף להיות מעובד בעפצים או בסיד. ג וצריך שיהיה מעובד לשמו שוב להוציא בשפתיו בתחילת העבור שהוא מעבדו לשם תפילין יד (ד) או לשם ספר תורה אבל אם עיבדו לשם מזוזה פסול:

ט אם עיבדו עכו״ם להרמב״ם פסול אפי׳ א״ל ישראל לעבד לשמו ולהר״אש בשר אם ישראל עומד ע״ג (ה) יא וסייעו (הגה קלת בעבודה) (ב״י בסס הר״אש וכן נוהגין ועיין לעיל סי׳ יא סעיף ב׳):

י כשמסמנין הנקבים במרצע בעין אותיות אע״פי יב שנקל לעכו״ם לזיף אין חוששין משום דמרתת כותי פן יביר ישראל יג בסביעו׳ עין:

יא עור שעיבדו שלא לשמה אם יש תיקון להזור לעבדו לשמו (ו) (יתבאר בטור יורה דעה סימן רע״א):

יב היה הקלף מעור בהמה וחיה ועוף יד הטהורים אפילו מנבילה וטריפה שלהם אבל לא מעור בהמה חיה ועוף הטמאים הכתיב למען תהיה תורת ה׳ בפיך ממין המותר לפיך ולא מעור דג אפי׳ הוא טהור משום דנפיש זוהמיה:

יג יהיה הקלף שלם שלא יהא בו נקבים שאין הדיו עובר עליו

טו יהיו שלא תהא האות נראית בו (ז) חלוקה לשתים:

יד הסופרים הזריזים עושים שלשה פיני קלפים העב יותר לכתוב בו פרשת שמע שהיא קטנה ורק ממנו לפרשת והיה אם שמוע שהיא יותר גדולה ולפרשת קדש ולפרשת והיה כי יביאן שהם ארוכות עושים קלף רק מאד וגזה יתמלאו הכתים בשוה והוא גוי לתפילין:

טו אם לאחר שנכתב ניקב בתוך הה׳ א״ו הס״ם כשר (ח) אפילו ניקב כל תוכו שהנקב סמל׳ כל החלל אבל בירושלמי משמע שגם בפנים צריך שיהא מוקף קלף. ניקב רגל פנימי של ה״א אפי׳ לא נשאר ממנו אלא כל שהוא כשר להר״אש: הגה אבל אחר פוסקים מקריכין כמלא יז אות קטנה והכי הלכתא (ב״י) ניקב רגל היסני אם נשתייר ממנו כלא אות קטנה כשר ואם לא פסול:

יז מנפסק אחת מהאותיות: הגה יז הפשטות כגון ו״ו זי״ן (ט) אם מנפסק שם רגל [האחר] (הנ״ן) וכיוצא בה: (מרדכי ה״ק ל״ב) אם

ע״כ אין להשגיח בזה דבודאי לא יצא מפיו: (ר) אם לפסס ס״ת כי קדושת ס״ת תאור מתפילין כדאצינו לענין תפילין שלו״ל מתוחו חדר דוקא כמ״ל סי׳ ר״ז ס״ז אבל מזוזה אינה חמורה כתפילין: (ה) וסייעו קלת בעיבוד כו׳. בי״ל סי׳ יעא״ח הוכיח דאפי׳ במשייע בסוף העיבוד מהני אבל זה פשו׳ דלא מהני מה שיעבד מסייע להחזיר העורות לתפילין שם אינו מתלאכת העיבוד: (ו) יתבאר בעי״ל כו׳. בס״ע פס מזכר מזה בלוס אבל בעור מהני בפס רב נטרוקאי וסייס שם בלשון זה אבל אם יש להם יכולת להחזיר הדק ע״י מתוח ולהעביר עליהם סיד לשמה הרי נלתם ירי עיבוד לשמה עכ״ל מזה נשמע דיכולין לחזור ולתקנו: (ז) חלוקה לשתי׳ לכאורה משמע דאם יש נקב בתוך גב האות אינה מעכבת אבל אם יש נקב בראש הה״ה אבל אם אינו מקום דאין מקום כיון דהנקב בתוך אינו מקום דאז אינו מקום דאבל אם אינו מקום דאז אינו מקום דאבל אם אינו מקום דאז אינו מקום דאבל אם

אלפי"ם שאין היו"ד שלהן טוגעת על עצמה וכן נקודת הפ"ה שאין טוגעת בה אינה פסול ח"ל ופסיעה שאין להכשירו על ידי קריאת התיקון לבנה שהיא פסול ח"ל ופסיעה שאין להכשירו על ידי קריאת התיקון אלא אחרו דברים הללו אלא היכא שנפסק האות ובגיר לה מסיעורת אלא אחרו קיעה שאינו מסופקים אם הגיע לאורך וי"ו או אם כשעור יו"ד ובכך תועיל קריאת התיקון דבעלמא הוא דאורך ר"ל אבל מדלא קרא יו"ד אבל היכא דפסיעה שאין האות נשאר בעורה מה תועיל בראוי התיקון ובעינן דאות שאין האות בעורה עכ"ל. וכך כתב ריב"ם סימן ק"ך דלא מהני קריאת התיקון אלא היכא שהפסול הוא משום שזה האות נדחה לאות אחר אבל היכ"ש הפסול נדחה לאות אחר אבל היכ"ש הפסול אינו מהני ו"ל וכן אם נפסק עורתו לא מהני רגל וכן אין להכשיר האל"ף שאין רגל הפסול אינו לקן האמצעי בשביל שהתיקון יקראנה אל"ף שהרי הפרי הדרוד לא יעשה לומר שבי' אות אחרת דהייטו ע"ן הפוכה כו' עכ"ל. וא"כ צריך עיון בא"ם רמ"ל דנשרגל הא' נפסק מהני קריאת התיקון נגד הפוסקים ואין לדחוק ולומר דלעניין שנכתב בבר בהכשר ואחר כך נפסק מהני קריאת התיקון בכל מילי זה אינו אלא דבעינן בשם הפוסקים ועוד דהא מהרי"ק איירי שנכתב מעיקרא בפיסול ואפ"ה לא מהלכ בין דין שלו לנפסק כרעת דוי"ו שבתלמוד דמיירי בנפסק אח"כ אלא ודאי דין תיקון בזה. וכ"ג גם כן מסכ"ה לקמן שכתב הש"ע בשם אין רגל הא' טוגעת יכול לתקן ואין בזה משום שלא בשם תיקון הא' פסול וסברא זו כתב מהרי"ק שם. גם בלבוש לא זכר הך דנפסק רגל הא' שזכר רמ"א גם אין להגיה ה"ה בדברי רמ"א במקום הא' דעל אות ה"ה אחר אם נפסק רגל שלה דגם בארו ה"ה אין מועיל תיקון כדבת בהדיא המרדכי הביאו ב"י דשם הוי הפעור בשאר אות קטנה דוקא ע"כ גרלה דש"ם יש כאן והך לו שנפסק רגל הא' שזכר רמ"א מקומו הוא אח"כ וכן צריך להיות מיהו אם אנו רואין שלא בשאר עורת האות כתיקונו לו נפסק רגל הא' פסול כו' כנ"ל בלי הפקרורות אחרת: (י) אם נראה לי דהך נפסק מיירי שנפסק קצת מאורך האות תיקון כו'. נראה לי דהך נפסק אינו אלא בשאר ממנו רק החלק שקודם הנפסק אז הלוי בקריאת ולמטה לגמרי ולא בשאר ממנו רק החלק שקודם הנפסק אז הלוי בקריאת התיקון אם נפסק למו בשאר בפעורת של האות ההוא אבל אם נשתייר גם למטה מן הנפסק דהייטו שנעשה הנפסק ברחבו של רגל האות ואחר הנפסק בשאר עוד למטה חלק מן הרגל בזה לא מועיל תיקון דהנפסק יצרף גם מה שלמטה ממנו לחלק העליון ובאמת אין לו צירוף מה דומה לנפסק רגל הא' שזכרתי בשם ריב"ם שאין מועיל תיקון. ובזה נראה לי שצריך לכסות את חלק הנשאר אחר הנפסק ולא יהיה בפני התיקון מהך מה שלמעלה מהנו ואין זה דומה לא"ם הש"ע כאן דאין צריך לכסות שאר האותיות דבזה ודאי מודה דצריך לכסות כל"ל נכון וברור: **וראיתי** למו"ה ז"ל שכתב לא מכשרינן על ידי תיקון אח"כ שנכתב מתחלה בהלכתו האות ואחר כך נפסל אבל אם נכתב מתחלהכך לא מהני תיקון אף על גב דליכא נקב עכ"ל. תמוהים דבריו דודאי אין תיקון בזה דאם אינו שכתב הסופר איזה אות פסול ונסתפק לו אם הוא אחרך כשיעור שראוי להיות אות אז לו להגיה דהוי אלא כסדרן ודאי מרא"ה האות לתיקון בנפסק הוי"ל ומיירי בעשה הסופר כן מתחלה כמבואר בדבריהם שם ואפ"ה פלפלו שם אם שייך בו מרא"ה לתיקון מעטים אחרים אלא ודאי שאין מן האל"ף ומיירי בעשה הסופר כן מתחלה כמבואר בדבריהם שם ואפ"ה פלפלו שם אם שייך בו מרא"ה לתיקון מעטים אחרים אלא ודאי שאין בזה חילוק. ומה שכתבו הפוסקים בזה אם נפסק נמשכו אחר ל' התלמוד ושם מעשה שהיה כך היה: (יא) לא חכים בגמרא נקט הא' תיקון שנפסק ו"ו דוהרגה' ופירש"י דאי חכים מבין דמנדף הוא לאחר ויהרג כלפי מעלה אומר ויהרג עכ"ל. מאמרו הא דבעי שלא יהא חכים ריעו חכים כל כך אמבין הענין ומתוך זה הוא אומר האות הנפסק ויהיה מתפרש שפיר אבל לא חכים בהכרת האותיות היטב ואינו מבין מה בנפש לפניו דזהו ודאי כשר: (יב) ולא טיפש. שאינו יודע לקרות: (יג) ואין צריך לכסות כו'. פירוש דאף על פי שאינו מבין הענין מכל מקום הא מתוך שהוא מורגל בקריאת התיבות הוא יאמר מסברא מה שיהיה נראה לו שצריך לאותו תיבה קת"ל דלא חייש מן לכתי ועתה"ל בסוף שפעמים צריך דווקא לכסות: (יד) הא דמכשרי כו'. בב"י הכיח זה דהוקשה לו אתה דמכשרי בנפסק שם אות ע"י נקב והא אמרינן בהקומץ כל אות שאין גוף מוקף לה אל דאיתיה פסול ותי' דלא אמרינן כן אלא היכא שנדבקה האות בחברתה אבל היכא דאיסקה בנקב לא הכי דייק לשון רש"י כו' ועי"ל הא דמכשרי בנפסק על ידי נקב היינו דוקא בנפסק אחר שנכתב בהוכת"ם אין בנפש"ע. והנה מדברי העור משמע דלא ס"ל כתירוץ הנני דהא כתב ובירושלמי משמע שצריך נס מבפנים מוקף גוף. הילכך אם נקב כל תוכו פסול ולתי' הנני אתאי פסול בנקב הא אפילו נקב מבחוץ כשר כיון שנכתב תחלה בכשרות אלא ע"כ דס"ל בתירוץ הראשון: אלא הע"ע הא דברי הש"ע שתרי תהדדי דנפסק"ע מ"ו כתב דירושלמי פסול בנקב כל תוכו ע"ע מה דעתו אל הש"ע בזה ותימה על רמ"א אלא כתב בזה כלום: (טו) חק תוכות. פי' שחוקק התוך של המחק ומתילא נשאר מה שאינו מוחק בעורת אות ודבר פשוט שאפילו אם הטיפה דיו לא עדיין פסול כיון שעל כל פנים נפסל עורת האות קודם התיקון: (טז) דלית בתקוס ריש כו' אין תקנה לתקון כו'. פי' על ידי התחק של החג אין תקנה אבל אם רוצה להוסיף עליו דיו ולעשותו עגול ודאי שפיר דמי וכן בעשה רי"ש במקום דל"ת יש תקנה להוסיף דיו ולעשותו ורבוצעת דדוקא תקיקה פוסלת וכל שיש תקנה היינו קודם שכתב אות שאחריו אבל לא אחר כך דאז הוי אלא כסדרן ופוסל בתפילין: (יז) כעורת ו"ן

כפופה

(י) אם תינוק שאינו (יא) לא חכם (יב) ולא טפש יודע לקריותו כשר ואם לאו פסול יכ"ז (יג) ואין צריך לכסות לו שאר אותיות כמו שנזהגים: הנה מיהו אם אנו רואים ב אלא בשאר עורת האות כתקונו פסול אע"פ שהתיקון קורא אותו כהלכתו (מרדכי ומהרי"ק שרש ס"ט וריב"ם) (יד) היא דמכשרינן בשנפסק אות דווקא כשנכתב בכשרות ואח"כ נפסל אבל אם מתחלה כשנכתב היה שם נקב כא ונפסק בו או אם רגל הכף הפשוטה או כיוצא בה כגון לסוף הקלף כב בלי הקף קלף מתחלתו פסול:

יז אם נפלה טפת דיו לתוך האות כג ואינה ניכרת האות אין תקנה לגרור הדיו וע"י כן יהיה נכר האות דהוי (טו) חק תיכות ופכול משום דכעינן וכתב ולא וחקקו ה"ה אם טעה וכתב (טז) דלי"ת בסקום רי"ש או כד בי"ת בסקום כ"ף אין תקנה להחוק התג לתקן האות משום דהוי כחק תיכות:

יח אם פתיחה שנרבק פתיחתה ונסתמה כה אין מועיל לגרור הדבק ולפותחה משום דהוי כו כחק תיכות ומה תקנתה שיגרור כל החרטום ותשאר (יז) כצורת נו"ן כפופ' ואח"כ יכתוב מה שגרר קו"ר ש שעשאה כמין רל"ת יש ל' חסיר ולומר דלא סני כשיגרור הירך לבד או הגג לבד ויחזו ויכתבנו כמין רי"ש משו' דבין הגג בין הירך נעשו בפיסול

הילכך

ס"ד וע"ש כזה דיוקים: **אם** נפלה טפה מוך חלל ב' וגרלתים כפ' לו שאין שם ב' עליה לו שנפלה לתוך אות אחרת ואין שמה עליה אין תקנה לתחוק (ב"ר בה"ת): וג"ל דאם נשם שעוה וסילקה מותר עת"ש סימן ס"מ: כד בית בתקוס כ"ף. והה"ה תיפכה (ר"ן אלפסי כ"ה) ואם כתב דל"ת דומה לרי"ש מותר לתקנה בקולמוס. כל זמן שלא כתב יותר (כ"ר הרי"ל וכך כתב הריב"ם סימן ז) והה"מ מביה"ם כ"ף: כה אין מועיל. ורא"ם ח"ל סימן ל"ו כתב לגרור הדבק. ור"מ אלפסי כתב לגרור כל הנ"ם לכן יש להגיה כש"ע ועי' הרמ"ע סימן ל"ו (כ"ה) אם כתב מתחלה רי"ש ואחר כך טעה ועשה בו תג כעין דל"ת. סני ליה כשיגרר הגג לו הירך עם התג ויחזור ויכתבנו כמין רל"ם כנ"ל להלכה והתחיר תע"ב עכ"ל (לבושל"ח ה"ס"ת סי"ב): כו כחק תוכות. כיון שאינו עושה מעשה בגוף האות הנשאר אלא גורר הסתימה ואין מועיל העברת קולמוס על האות (ר"ה וס"ז נ"ב כ"ה): **כחב** ר"מ גלאנטי בתשובות סי' קכ"ד כ"ף פשוטה שעשאה למעלה כעין ד' ולא שעלה כשרה ואף שהרב"י סימן ל"ו כתב בשם הרי"ם דפסול ואין מועיל תיקון מכל מקום כיון דהרבה קהלות וסופרים מובהקים מובחנים כעין ד' ולהרא"ש בשו' דכל דבר שאין לו שרש בגמרא כשר בדיעבד ע"כ ע"ש. אבל בתשובות מהרי"ל סימן קכ"ג נוסחא דפסול וכתב שם סימן ק"ד צריך רגל הכ"ף להיות כפליים כנגד אלא תמה מרי"ם. וכתב ר"י טי סימן פ"ו אם עשה גג רחב צריך תיקון למחוק כל הגג אפילו בחלת אלקיך יכול לשוחקו אך יזהר שלא ימחוק הרגל (כ"ה) ונראה לי שאם יכול למשוך הרגל שיהיה כפליים כתו הגג ש"ד: וכתב ר"ל שם דאף לדר"ת דאוס לקדוד האזכרו מותר לקלפו ולכתוב במקומו אז יתחוק התיבה שלפניה ויכתוב במקומה השם עכ"ל. אבל התו' בערכין דף ו' כתבו כשגרר השם אסור לכתוב

דבר

ביאור הגולה

לגיל ואדנרי כתיב"ם בפ"ח מהלכות תפילין הטעמות רבי לוי ל' חביב. שהרי"מ בפ' דגיעון ובסבר מהרו"ם סימן ר"ם סוס"ג והגהי מלי פרק מ' מהלכות בריאה בעל ל' מהלכות ובמ"ב לאביאר בהגהות הרשב"ם התיחסת הרמ"ן סימן ר"ל"ב וכן הורה מהר"ן חביב ומהר"ר לוי בנו שניים יוסף מה מעמות תשובת הרשב"ם

פרי חדש

סימן מו

אבל כל ברכה של תורה ומצות נגון ת"ו יכול לברך אח"כ והקשה בר"ן בבפ"ק דפסחים על זה מהא דאמרינן בירושלמי גבי ברקים היה יוכל בכ"ב לקם יכול הוא לנגוח בחוך כדי דיבור יצא ואם לא לא יצא תגמת סיון ברכה הבנה אלא בתוך כדי דיבור של דתיה ומסתיעה ולי ההיא דירושלמי לא מיברעת בולי אחי לבעלים תפי' לאחר מכן מוכרח אלא דבעין דיכול לגמר בתכ"ל וקיימ ברכה ב מה יצא והם לאו בעין דלאחר חב"ד מוכרח לא ר"ג חכמים מיעוטי חביפה וכת"ם הוא אל בסמוך ולכן לא יצא אך אחזורתא דאיתא דלא בתב הרא"ש והרא"ם ז"ל כן אלא דוקא בהיכא דברכות בשחר בהיכא דהיה דהוי ברכות כולם הוא נהנה מהם והוי כברכ' הנהנין ומצוי אותה. וחיכים הם ושאחר ברקים דהוי ברכה הוי לא חזר מחמנו לתפוקי מברכה מאלא עשאחר בוי דתע"ב דלא הוי בהנין כעין אלא הוי חוך מחמו יכול לברך ת"ל ובברכה בטחון בשמי ליה בתיכה אחרי לעמדתיכו בפ"ל דפ' מבוי הוי לב. וכפי זה חלת הבריהם חסיפת סחכי וכן לקדקו בדבריהם ובחכז אל הוהלה ומבת בגון מנו אלו לקחרי לחבשי מאי אלא ולאי בנחמדן ודאיתי בפ' פירוי בב"ס אלא דכתב הכור וגם מפכי סרני" חב"ה לאיגם יודעין כתב ון"ל מדנרוו תובת דברכות לבנין מן לדם יצא בברכת מבינו אלא בשאינו בקי אבל אם הוא בקי צריך לברך הוא עצמו ומפרש ז"ל ההיא דכל הברכות אע"פ שיש מוצאי חוץ מברכת הלחם ואין פחם לא יצא אינו מוצא ותא יצא אינו מוצא יפוירי בשאינו בקי ע"ל ואין כאן הוכחה אל בלום שהרי הסור לא אמר בשאר בשבל לסדרנ"ב הוא בשבל ס"ם ולאלו הוצלעין בל אחר היה יכול לברך בכיתו ואם ל' דמוצאיהן אפי' לב"ר ועוד מקרי בפרי תק"ג יפה רי"ג בחב הסור דאמרי' בקי מוצאי בברכת המוצאי ובברכת הפירות ולפי דבריו

יט וא"ל לכסות. ותהרי"ע כי"ד סימן ל"ב כתב דצריך לכסות מה שלפניו אבל מה שלאחריו אין צריך לכסות: כ אלא בשאר עורת כגון שיו"ד של אל"ף אינו טוגע. שאין מועיל קריאת התיקון אלא באורך האות (כ"ז סימן ל"ז מוהרר"ק ס"ס סימן מ"ח ותשובות מהרי"ל סימן קכ"ז ועשל"ה): כא ונפסק בו. אפי' בלא נקב (כ"ח) וו"י הלוי כתב בתשובה אם יש עריסה דקה בתוך האות ואינו עובר מעבר לגויל בשר כיון שאינו נראה כאו' אלקה לגמרי: כב בלי הקף קלף. אף על פי שהיא אחוכה בראוי ועת"ש ס"ד: כג ואינה נכרת האות. ואם היא מחסרה קולה של אות אז נראה בחילוה היא גופה של אות אף על פי שהאות ניכרת להדיא פסול (רד"ך ל"ח ח"ל ל"ח ל"ב ל"ג ל"ד (כ"ה) אפי' מחק הטיפה לגמרי ונתר האות על ידי כתיבה פסול דבעינן שיהא כל האות על ידי כתיבה (רד"ך) ע' ר"ן אלפסי סימן ה' ובכ"ה כתב נפלה טיפת דיו והיא עשויה כיון חני אות לא מסכחן מאן דשרי להשלים האות על ידי כתיבה אבל הב"י בא"ע סימן קכ"ה מבסור וכ"פ רמ"א שם ס"ד וע"ש כזה דיוקים: **אם** נפלה טפה מוך חלל ב' וגרלתים כפ' לו שאין שם ב' עליה לו שנפלה לתוך אות אחרת ואין שמה עליה אין תקנה לתחוק (ב"ר בה"ת): ונ"ל דאם נשם שעוה וסילקה מותר עת"ש סימן ס"מ: כד בית בתקוס כ"ף. והה"ה תיפכה (ר"ן אלפסי כ"ה) ואם כתב דל"ת דומה לרי"ש מותר לתקנה בקולמוס. כל זמן שלא כתב יותר (כ"ר הרי"ל וכך כתב הריב"ם סימן ז) והה"מ מביה"ם כ"ף: כה אין מועיל. ורא"ם ח"ל סימן ל"ו כתב לגרור הדבק. ור"מ אלפסי כתב לגרור כל הנ"ם לכן יש להגיה כש"ע ועי' הרמ"ע סימן ל"ו (כ"ה) אם כתב מתחלה רי"ש ואחר כך טעה ועשה בו תג כעין דל"ת. סני ליה כשיגרר הגג לו הירך עם התג ויחזור ויכתבנו כמין רל"ם כנ"ל להלכה והתחיר תע"ב עכ"ל (לבושל"ח ה"ס"ת סי"ב): כו כחק תוכות. כיון שאינו עושה מעשה בגוף האות הנשאר אלא גורר הסתימה ואין מועיל העברת קולמוס על האות (ר"ה וס"ז נ"ב כ"ה): **כחב** ר"מ גלאנטי בתשובות סי' קכ"ד כ"ף פשוטה שעשאה למעלה כעין ד' ולא שעלה כשרה ואף שהרב"י סימן ל"ו כתב בשם הרי"ם דפסול ואין מועיל תיקון מכל מקום כיון דהרבה קהלות וסופרים מובהקים מובחנים כעין ד' ולהרא"ש בשו' דכל דבר שאין לו שרש בגמרא כשר בדיעבד ע"כ ע"ש. אבל בתשובות מהרי"ל סימן קכ"ג נוסחא דפסול וכתב שם סימן ק"ד צריך רגל הכ"ף להיות כפליים כנגד אלא תמה מרי"ם. וכתב ר"י טי סימן פ"ו אם עשה גג רחב צריך תיקון למחוק כל הגג אפילו בחלת אלקיך יכול לשוחקו אך יזהר שלא ימחוק הרגל (כ"ה) ונראה לי שאם יכול למשוך הרגל שיהיה כפליים כתו הגג ש"ד: וכתב ר"ל שם דאף לדר"ת דאוס לקדוד האזכרו מותר לקלפו ולכתוב במקומו אז יתחוק התיבה שלפניה ויכתוב במקומה השם עכ"ל. אבל התו' בערכין דף ו' כתבו כשגרר השם אסור לכתוב

דבר

ביאור הגולה

לגיל ואדנרי כתיב"ם בפ"ח מהלכות תפילין הטעמות רבי לוי ל' חביב. שהרי"מ בפ' דגיעון ובסבר מהרו"ם סימן ר"ם סוס"ג והגהי מלי פרק מ' מהלכות בריאה בעל ל' מהלכות ובמ"ב לאביאר בהגהות הרשב"ם התיחסת הרמ"ן סימן ר"ל"ב וכן הורה מהר"ן חביב ומהר"ר לוי בנו שניים יוסף מה מעמות תשובת הרשב"ם

פרי חדש

סימן מו

אבל כל ברכה של תורה ומצות נגון ת"ו יכול לברך אח"כ והקשה בר"ן בבפ"ק דפסחים על זה מהא דאמרינן בירושלמי גבי ברקים היה יוכל בכ"ב לקם יכול הוא לנגוח בחוך כדי דיבור יצא ואם לא לא יצא תגמת סיון ברכה הבנה אלא בתוך כדי דיבור של דתיה ומסתיעה ולי ההיא דירושלמי לא מיברעת בולי אחי לבעלים תפי' לאחר מכן מוכרח אלא דבעין דיכול לגמר בתכ"ל וקיימ ברכה ב מה יצא והם לאו בעין דלאחר חב"ד מוכרח לא ר"ג חכמים מיעוטי חביפה וכת"ם הוא אל בסמוך ולכן לא יצא אך אחזורתא דאיתא דלא בתב הרא"ש והרא"ם ז"ל כן אלא דוקא בהיכא דברכות בשחר בהיכא דהיה דהוי ברכות כולם הוא נהנה מהם והוי כברכ' הנהנין ומצוי אותה. וחיכים הם ושאחר ברקים דהוי ברכה הוי לא חזר מחמנו לתפוקי מברכה מאלא עשאחר בוי דתע"ב דלא הוי בהנין כעין דלא הוי חוך מחמו יכול לברך ת"ל ובברכה בטחון בשמי ליה בתיכה אחרי לעמדתיכו בפ"ל דפ' מבוי הוי לב. וכפי זה חלת הבריהם חסיפת סחכי וכן לקדקו בדבריהם ובחכז אל הוהלה ומבת בגון מנו אלו לקחרי לחבשי מאי אלא ולאי בנחמדן ודאיתי בפ' פירוי בב"ס אלא דכתב הכור וגם מפכי סרני" חב"ה לאיגם יודעין כתב ון"ל מדנרוו תובת דברכות לבנין מן לדם יצא בברכת מבינו אלא בשאינו בקי אבל אם הוא בקי צריך לברך הוא עצמו ומפרש ז"ל ההיא דכל הברכות אע"פ שיש מוצאי חוץ מברכת הלחם ואין פחם לא יצא אינו מוצא ותא יצא אינו מוצא יפוירי בשאינו בקי ע"ל ואין כאן הוכחה אל בלום שהרי הסור לא אמר בשאר בשבל לסדרנ"ב הוא בשבל ס"ם ולאלו הוצלעין בל אחר היה יכול לברך בכיתו ואם ל' דמוצאיהן אפי' לב"ר ועוד מקרי בפרי תק"ג יפה רי"ג בחב הסור דאמרי' בקי מוצאי בברכת המוצאי ובברכת הפירות ולפי דבריו

באר הגולה

דבר אחר במקומו עכ"ל: **כז** והפרידה כשר. וגרתה לדה"ה אם רגל אך מניע לסוף בלי היקף קלף דשלי לגרר קלת דלא גרע מהדבק לות לתו' וכ"מ בב"י ע"ש. בהב"ח בא"ע סימן קכ"ה דאם כל לאורך האות דבוקה לחברתה לא מהני גרירה ואם נתחברה לות על ידי הדביקות הוי כמ"ש סמסתמה (רד"ך בחא"ע כ"ה) אם לדבקה רגל הה"ה כתוב הגרה באופן שהתינוק יודע שהות ה"ה מי שקל להפריל אמת בידו (רלב"ח סימן ל"ז והרד"ך ב"ח רל"ח תולק בזה כ"ה) עמ"ש ס' סימן ל"ו ועבי"ד ס' סימן רע"ז: **כח** בגנ האל"ף. דאין לסם לינע אלא בדקות שבהם (ב"י סימן ל"ו): **כט** פסול. כ"ל דוקא שנגע הוי"ד עלמה. באל"ף אבל אם קולה המחלקת אל"ד נוגעת באל"ף כשר כמ"ש בא"ע סי' קכ"ה סי"ו דהא אפי' בלא הקולה מקרי יו"ד ע"ש כ"ה וכמהרי"ז סי' קי"ז: **ל** כל מה שנעשה בפיסול. הייומה שכתב באותו לות אחר שנעשה הגיעה: **לא** והפ"ח אם נגעו כו'. והה"ה רגלי התוין (לבוש): **לב** בתחלת הכתיבה. כשיכתוב הסם יעיין בקולמוס שיטבול הקולמו' ערם שיכתו' לות אחרונה אלפני הסם כי כשיטבול הקולמוס צריך לקדם הדיו שעל הקולמוס באות א' ערם שיכתוב הסם ולא יתחיל מיד שטבל הקולמוס אך צריך לקדם. ואם צריך דיו ערם שיגמור הסם אזי יטבול באותיות אלפני הסם שהם לחיס עדיין ויגמור הסם ואם שכח ולא הגיח לות לפני הסם אז יעיין אם ומלא לות אז תג שצריכה דיו כדי לקדם הדיו קודם שיכתוב הסם (כ"ם): **לג** חסר או יתר לות א' וכו'. ויש להסתפק אם כתב מלו' מלא ומחק הוי' אם מועי' חריב הלד"ל מטה או דלמ' כל עוד שאינו מתרץ האו' למעלה נחשב כשתי תיבות לע"פ שנמדבק למטה וכן תיב' נתן ות"מ כל שנראית כשתי תיבות פסולה (ב"י). וכתב הלבוש שיש להסתיר בזה ומסתמא דאם בתחלת הכתיב' ממשיך רגל התחתון של הנו"ן והלד"ל וכותב האות הסמוך בתוכ' ר"ל כזה **פני ארצי** מותר דהא"נ הוי מקום תיבה ח' וכ"מ בב"ח סי' ל"ז ולבוש ח"ב סי' ע"ח דאם לות ג' שכתב שיכתוב אחרונו הוי' יא"כ תוך הנו"ן ע"ש. ובכ"ה כתב בשם הא"יכו רא"ח ח"ב סי' ע"ח דאם לות ח' מובלע בחבירו כגון שתות אחד נכנס לתוך הנ' והנו"ן לכ"ע פסול וכ"ע בסכ"ח. וכתב עוד שם כתב הרדב"ז ח"ח פ"ב מלאוי"ו אוי"ד יתירה יגרור אותה ויעבה קלת האות שלפניה או שלאחריה אחין בזה משום שינוי האות. ואם כת' תיבה אחת יתירה ימחקנה דאין לחוש לר"ח דס"ל דשיעור פרשה ג' אותיו' אבל אין למשוך האות שלפני' כגון הא' אוקי"ף דהוי אלא כסדרן עכ"ל ולא דלא שלא כסדרן הוחיל והאות עצמה כתובה כתקנה (כ"ה) ול"ל דה"ק אם מוסך גם ה' אותיות הרגל במקומו כזה **ה** לא הוי תמונת ה"ח דבעינן שיהא רגל הה"ה כסופה כמ"ש הב"ח סי' ל"ה בשם ספר ב"ש ואם יתחק הרגל ויכתבנו לכסוף ודאי הוי שלא כסדרן. ומ"מ כ"ל דאם הוה חלק כמו ע' אותיות דבשינוי הרגל בסופה. וכתב עוד הרא"ל הכשיר תפילין שנמצאו בהן תיבות כפוטות ולבי מנמנם אלא שאינו כדי לחתוך ע"ש סי' ק"ד. כתב לאחר שאינו מלא יכול לגרר ולתשוך הבית: **לד** הגרר. מקרי כשגררו ויכה והתחק מיירי שחתקו לא: **לה** רגל האל"ף דאו לגרר כולה כמ"ש סי"ח: **לו** יו"ד נו"ן וכו'. ובכל הני אפי' תינוק יכול לקרות פסול כיון שנראית כב' אותיות וה"ה אם לא עשה רגל הימין של יו"ד אבל אם לא עשה לה רגל שחלל יכול לתקנם דשם יו"ד עליה (כ"ם ל"ו): **לז** מותר להדביקם. דאין התינוק מורגל בחי"ת כזה עכ"ח: **לח** שנתחקו קלת. אבל

כשופה. פירוש כי כתיבת הוי"ם פתוחה היא בב' כתיבות דהיינו מתחלה מתחברין כמו ט"ן כפופה ואחר כך קולין מלידה כמו ו"ו ואל"ב מעשה הפסול בו דהיינו הוי"ו צריך לגורה כולו אבל הט"ן שנכתבה בהכשר אין צריך לגורה ולאפוקי בר"ם שעשאה כמין דל"ת דבפתוח נכתב הכל בפסול צריך לגרר ולפי זה ה"ם בכל אות שנכתבה בשני כתיבות כמו ב' וכיוצא בו ונעשה פסול בכתיבה הא' צריך לגרור רק אותה: (יח) בין אחר שנגמרה וכו' מכל מקום אם נתלה כן בס"ת אין לחוש אחרת דכתב ב' בסם הרגל אפילו אינו גורה כל שהות יכול לגרור כשר וכדר"ז דאע"ר מ' הראוי לבילה כו'. וכתב מי' אחרי אפילו אם נתלה כן בשבת אלא לגרורו מ"מ ל"ל להוליא אחרי כיון ס' שעיקר דין ס"ת יש תקנה רק דאיסור שבת רבינו עליה: (יט) צריך לדקדק בתפירות ס' בלבוש האריך כאן בזה שלא יפו עוטי הסופרים שנתיחס לגעריה לכתוב תפילין כדי שיגיעו לו כתב והפלינו מאד בעונכן. גם הלבוש על אותן שאומרים לסופר כתוב תפילין לשתי שהות עצות גדול: (כ) היו כתובין שלא כסדרן דכל שו שהפסול צריך תיקון בגריר לא מועיל תיקון דהוי אתק תיבות דהא צריך לגרור כל הרגל שנכתב בפסולו"כ אע"פ שתתקן אח"כ הוי שלא כסדרן אבל ביודי"ן שאין מוגעין בגוף האותיות מני לתקן להדביקם ולא סוו מעוס שלא כסדרן ולגבי ח' שכתב ב' זייני"ן דאין שם טרח ח' לגמרי עלכן לא מהני אחר כך תיקון. ולפ"ז אם כתב גם החומר שעל שניהם אינן רק שלא נדבק יחד שפיר ודאי מועיל ג"כ התיקון אח"כ וכ"ש המחבר אח"כ בשם יש מי שאומר ואין כאן מחלוקת רק חידוש דין ועי"ש עוד מדין יודי"ן שאין מוגעין בסי' לו: (כא) נראה כשתי תיבו' כו' כב' יבשם הריא"ש דלפעמים תיקון מהני ליתיר אות כגון לאבותיך תלא בוי"ו שאחר שיגמור הוי"ו ימשך הב' שלפניה כאופן

ר"ת ס"ם בהלמות תפילין וסבר הרא"ש והבעות מויי' ס"תשובת הרם"ם לא ותשובת הרא"ם סי' רמ"ו וח"ם סי' מח ר"ת ס"ם בה"ל וסמ"ג סי' ס"ם וסמ"ג פרוזמה מהקיה דעיקר לד ס"ם לפי"ם בסדר תיקון תפילין. בהרא"ן ובחיינתן לתכסנדרני בשם עוד בשם מבילתין ורא"ם פס הלכות תפילין ובר"י מכסנדרני בסדר מ"ח לתכסנדרני הרת"ם ובשם ר"י יונה ר"ר מכסנדרני בקנבי מויי' פ"ח וכב ומהרי"ק בסדר ס"ט ותרות' בהגמ' פי' מח ובר"י מכסנדרני המרדכי בשם ר"י ורא"ם בחסולי' לתרות בהגמ

עטרת זקנים

ז בתחלת הכתיבה יאמר בפיו (הע"ז) ר"א רבני במחשבה שבתוב ראוברחת לשמן. ור' היא כתות האוברות בש' הוחס' סר דעובר מרחריא דצ"ל מחבר ספר ה"ח שמפרו בב' להלמידו הנגן מהר"ר שעבל ז"ל כותב סת"ם ואני העתקתיהו מכ"ל החזיר הנ"ל ו"ל בקונט של יר"ד יכון להכתר בשם אקיה ויכון אל עילת כל העילות הקשור בו ומשם ישפע האור ירחלבש בנו' הקי"ר וכן בבואו לכתוב ה' יכון אל המשכת האור והתלבשו בה' א' וכן קדו"א לוי"ו וסו' לה"א אחרונה וכה' אחרונה הוא ישל"ם לבוש המאציל העליון עור צריך לכון בכל אות ואות היוחה כלול מעשר והא כיצר בי' מכוונין בנ' קונין שבה כתר חכם' בינה שבחכ"מ יתקון העליון רוסן לאין סוף ובם לכתר שבחכ"מ ונוף הוי"ר אל החכמה. ויתקון אל הבינה עוד יכון אל מלוי הוי"ר שוהו"ר ויכונו שכולל שש קצוות בחסדת ויתר תיא עשירית ס"ח עשר וכל העשר סחומים בת"ת העליון בנואו לכתוב הה' יעשה קדוש' ומכון שאבא בא להוריש עם אמא לתת בת מה שלעלם בחוכו שהם ו"ר ויעשה קו העליון המשוך אותו פחי' מעט להוריש שפחי' היא מקבלת והינו סוד ונהר יצא מערן' ומשוך רגל הימן' מרחה' ויכון שהוא ה' יצא מבין אבא ואמא והו' הא מלית שש קצוות גם הר' כן בהעלם כי גנ ר"ע לין שהוא הנהר משפש לכאן גלכאן. הרגל האמצעי שבתוך הה' הוא ה"ח דשוד בולים שש קצות. ויצרך לעשות אותה עכ"פעם להוריות שני ויין כל אחת שחם ה"ח ומלכות ובחינה זו בשתבנים יוצאים מאמא ויכון שיצא מאמא ויכון בראשו ג' ראשיות בה"ב ורעת ואלי יתן הסוחין שבראשו (ועיין בפרקי שער ג' פ' זוס"ת) ובמשוך הו' קורם שינע לחצי יכון בחר גבורת ת"ח שהם אל אלהים ירו"ר ואלו תשמות הם הזרועות והגוף. ובשם ירו"ר יכון שהי"ה נמצינו בו מאבא ואמא. והוא"ו הוא בחינת עצמו. והה' הוא נקבהו עמו שהם ת פרצופין כא' לעולם ובמשוך הו' עור יכון אל נצח הוד יסוד שהם תרין שוקין ואמא ובכלל שבינתי' אות דלה בדפירש בתיקוני ה' בבואו

בחומן שיהי' ממולח החלק של מקו' הגר' ובל' נסתפק כגון הוליך שכתבו בו"ד ואם יתחק היו"ד יוכל אח"כ להמשיך חלק התחתון ולא העליון אי מהני או לא ע"כ: ונסתפק זה איתי' בטו"ן כפופה שמשך חלק התחתון הרב' יותר מן שיעור הראוי למלאות השיעה או פשר אי לא: (כב) יש להחר

לקרותם מותר להעביר קולמוס עליה להטיב הכתב ולחדש לש ולא הוי שלא בסדרן:

כח מ (כג) יש ליזהר שלא יכנס ראש הלמ"ד באויר הה"א או החי"ת אפי' בלא נגיעה:

כט אם אין הפרשיות מא שנורות בפיו צריך שיכתוב מתוך הכתב:

ל אינו רשאי לכתוב אלא א"כ יודע לקרות:

לא מב אם אינו כותב מתוך הכתב לא יכתוב על פרשה שמקרא אותו אחר אלא אם כן יחזור הוא ויקרא בפיו:

לב מג צריך להניח חלק למעלה (כג) פרי גנה של לפ"ר: הגה (פיהיו נס הם מוקפים גויל) (תשובת מהרי"ל סימן קל"ד וכ"ם) ולמטה כשיעור כ"ף וגו"ן פשוטה ובתחתן וסופן אין צריך להניח כלל:

הגה מיהו נהגו הסופרים להניח קצת בתחלה וסוף (אגור רוקח) וצריך לכניס בין כל תיבה ותיבה (בר) כמלא חוט וכן בין הפיסים כדר כמלא פיסה וכן בין כל חות כמלא חוט הפרה כתו בספר תורה וכמו פיתבאר בעור י"ד גם צריך להניח מעט חלק מה בין פסוק לפסוק:

לג יעשה השורות שוות שלא תהא אחת נכנסת ואחת יוצאת ולפתות

לד יזהר שלא יכתוב בו ג' אותיות חוץ לשיטה ואם כתבם לא פסל:

לה ב' אותיות שהם תיבה אחת לא יכתוב חוץ לשיטה:

לו אותיות השם צריך שיהיו כלם בתוך הדף מז ולא יצא מהם כלל חוץ לדף:

לז יעשה כל פרשיותיה פתוחות (כה) חוץ מפרשה אחרונה הכתובה בתורה שהיא והיה אם שמוע שיעשנה סתומה ואם שינה פסול: (כו) (ויש מפסיקים בכולם פתוחות) מהר"ם פלאנטה סימן פ"ז

אבל אם בתחלת הכתיבה לא היה הדיו שחור אלא דומה לעכן שהוכהה מרחיתו לחדוש ונריך להעביר עליהם קולמוס הוי שלא בסדרן (ס' הזכרותות כ"ה): רט ולא הוי שלא בסדרן. כיון שעשאו הכתב כשר ומה שמוסיף עליו אינו אלא שמשמרו שלא יתמחק יותר ברי (ת"ה סי' מ"ח) וכ"כ מהרי"ל בתשו' סי' קכ"ז כיון שהיו אלא כדי לחזיק ולקיימן ברי עכ"ל ח"כ משמע דוקא בשקלא לבע הדיו קיים אבל אם קפלה כל הדיו מהקלף ולא נשאר רק חוטם חדשות מהחלודה של הדיו הוי שלא בסדרן כנ"ל: מ יש ליזהר והם נגנס בעוין שהפשיר נורת האות כגון שנכנס לתוך ד' ונרחית כה"ה פסול (רמ"א בח"ע סימן קכ"ה סס"ח וכ"כ הרי"ט חלק י"ד סי' ל"ב) וכתב בב"ח שיש מכשירים לגמרי: מא שנורות בפיו. והם מקלת הפ' שנורה בפיו מותר לכתוב אותה מקלת בפ"פ (ב"ח דלא כב"י): מב אם היו' משמע דכשכתב מתוך הכתב ח"ל לקרות כל תיבה' ול"ע דב"ד סי' רע"ד ס"ב משמע דאינו"ב צריך לקרות ואפשר דעתו להקל בתפילין מאחר דמגרס גרסינן עסו' תרע"ח ס"ב: מג צריך להניח. וכ"ח פסק דצריך להניח כמלא אטבא דסופרי למעלה מנגה של ל"ד: מד כמלא שיטה. וכפ"ג ה' ס"ח ומהרי"ל סי' קמ"ט כתב דח"ל להניח אלא בס"ת (כ"ה) וכן נהגו הסופרים שאין מדקדקין בזה: מה בין פסוק לפסוק. ל"ע דהוליא זה מהרי"ב סי' רפ"ו והוא לא כתב שם אלא שהם עשה כן לא פסל אבל לכתחלה אין להניח חלק כלל בין פסוק לפסוק (ס' הזכרותות כ"ה) וכ"ל עיקר דהא אמרי' פ"ק דקידושין ולתנו לא בקיאין בפסוקים וגם אדור הוי מה. דבריה שאין להם הכרע ולדידן הוי תחלת פסוק לכן כ"ל דאין להניח חלק כלל ועפי"ל פ"ש רע"ד בב"י: מו ג' אותיות. ל"ע דשתם כהר"מ וכ"ל סי' רע"ג פסק כהרמב"ם דלא קפדי' אלא שלא יכתוב רוב התיבה חוץ לשטה ואם התיבה בת ח' אותיות מותר לכתוב החציה חוץ לשיטה ואפשר דבא ללמד כאן דב' אותיות מותר לכתוב חפי' בתיבה בת ג' אותיות דבזה הרמב"ם מודה כמ"ש שם: מז ולא יצא כלל. כתב הב"ח מדנקט בפלל לשון משמע אפילו בדיעבד פסול אפילו בשאר שמות שאין מתחקין ואפילו הנעפל לשם מחברין פסול אם יצא חוץ לשיטה כ"ל להלכה ולא לעשה וכ"מ בפסקי מהרא"י סי' ל"ג דמתב מדנקט לריך משמע אפילו בדיעבד וכו' ע"ש ומ"מ ל"ע דאשכחן טובא דלריך

לאמר סוכ"ם נעשת רמב"ם פע"ב דציצית ומעלה אין מעמדים לב ל"ק דהמכה סופרים ספר תורה קנת ואח"ל נכלי קנינות עפמ"ק ... ובר תב פר"חם בסני תיקון תפיל"ן ... רם פס וסת"ב ומה"ק וספר הרוחה סימן רה מאיל וסנ"ל מוי פב מהיות לתנחות לעוד ביו"ר רפנ"ם פס תר"חם פס ... ומרגל ... ומ"ם ...

עטרת זקנים

לכתוב ה' אחיותיה יהוה תל הימין קרב ומכון שהוא ח"ת הבא לתת לשכנה מרה שנעלם בהומו ואח"כ לכתוב נג העלון ומכון שהיא ... ארנ' הנוגעים מרגל ... שהוא שם ... ובתר' האמצעי הקטן ... יחיד השני שמו"כא' הה"ו כתב את רחתי ... בתחילה הכתיבה אמר מו' אבל אין צריך לומר תחלת כל פרשה משא"כ באחרון שסעל תיבה שע"ל בכל שם ושם ו"א שע"ל בהחילת הה"ברה כל פרשה ופרשה (כ"ב בשם הר"ר) וסבר ראשון עיקר אבל אם לא אחר כן בתחילת הכתיבה פסול וכן אם לא אחרכן אצל כל אחרה בכל שם ושם נמי פסול (ר"י בש הר"אש ואחרתי' חיים) ה' צריך להיו' מאחר יראו שמים (הע"ז) מב"ש שאלה ליהן לנגרים הסולרים לכתוב תפילין ובודאי עתי' ליהן אח הרן ע"ב ראון לומנו בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר כותבי תפילין מחוגנים כמו שסמנו שוטים ובוקים (מהר"ר מי) עור כת' אותם שאומר כתוב תפילין לשמי היא מעשה בורות ע"ש: אלו וסירות ותעיות מספר רבינו משה בר מיקונו ז"ל בבו מלאו"ו זכר מלא ו"ו הוצא ס"ו בחוש ה"ו הוצא ס"ו יצא ח"ו בחרש ח"ו האביב ס"ו יביא מ"ו והחתי ה' ואמרי ה"ו והחי ה' ראשון ומיסיס ס"ו לאבתיך ה"ו העברה חבר בחרש חבר השביעי ס"ו מצה שני ה"ו נבלך ה"ו בעבור זה ס"ב לאות ס"ו ועדך מלא ב' זוד"ו מורת מלא הנצאה ה' תתקרי ה"ו לסוערה ס"ו ימים ימסה ס"ו הגין באר חי ולאבתיך ה"ו דבר אדם ס"ו בחוק ה"ו רוצאני ס"ו יי ויחרה ה"ו בסורם"ו מכבי חבר ועד בסר מלא זבח חבר וכל כבר מלא לאות מלא ולשופר ס"ו ראשון עוניך בב' בחוק חבר הוצאנום"ו לבבך ומקושו ס"ו רגנך ומלקוש ס"ו מלכי חבר בנים ה"א לאבתיך ר"ו וקי"ו כ"ב הרמב"ם. אמנם רא"ם והרוקח כתבו קצת פלאים וחסרים בסגנון אחר אבל אין אנו נוגעין אלא כדברי הרמב"ם בחסירות ויתרות ס"ש מכשירין בכולם פתוחות כו' הגי"ה עיות"ל העיר כשברות רס א ז"ל וחסכימו עמו בסה"ג ולים כתבו קצת פלאים ... בשית רס א סי' פ' ז' אין להרגיש עולמות ולהרש הלכות ושיבא ע"ר

בן ח' לכלל הוצאה לשו על הראשונה (לרם חמורות)

ה א ז ל שיטת

ה"ל: למניך מ"ר ביבית ח"ר שני ומשכרך דה"ר יובקיפך מ"ר ורוח"ר לאות מ"ר ויריך ח"ר ולשטפה ח"ר וא"ר ב' עקדם"ר מזוזות ח"ר א' ביתך ח"ר ב' שמע ח"ר ל' וכתבתם ח"ר יורה מ"ר בנים ח"ר א' לאבתיך ר"ר וקי"ר כ"ב הרמב"ם. אמנם רא"ם והרוקח כתבו חסרו נתן חסר אחם חסר לאות מלא לשטפה מ"ר א' עילכם מ"ר אתם ח"ר ב' בביתך ח"ר ב' ובשעריך מ"ר פתוחות כו' הגי"ה עיות"ל העיר כשברות רס א ז"ל וחסכימו עמו בסה"ג ולים כתבו קצת פלאים וחסרים בסגנון אחר אבל אין אנו נוגעין אלא כדברי הרמב"ם בחסירות ויתרות ס"ש מכשירין בכולם

אורח חיים לב הלכות תפילין

דלריך משמע לכתחלה כמ"ש הכ"ם ועסי' רי"ט ופ"ק דגיטין. ועוד דהכ"כ בי"ד סי' רע"ו ס"ו כתב דקלת פוסקים מכשירין בכתלה מקלת הסס ח"כ משמע לכאורה כ"ם בשיטת חון לשיטה דהא איסור תליה נזכר בגמרא ואיסור זה לא נזכר בגמר בהדיא רק הוא מדברי ר"תומ"ל לפסול בדיעבד עמ"ש סי' ח' בסס ר"מ גלאנטי. ובמ"ב סי' ל"ז כתב אם כתב אלקינו בלא יו"ד מוחר לתלות הי"ד מאחר שאינה מהסס עלמו עכ"ל אם כ"ם אם יצא הנטפל לסס חון לסמ' דכסר וכ"מ במהרי"ק שורש ק"ל: והנאון מופת דורנו כמוהר"ר יצחק אב"ד דק"ק פוזנא סוה לאחוק כל השורות העליונות ולמשוך אותם שיהיו שוות עם הסס מאחר דאקסר לתקוני לא מקרי דיעבד וכ"מ ממ"ש סי' ל"ט ס"ב בסס ר"מ לובלין אבל אם יש בסס בשיטות העליונו שאסו לאחקו כסר בדיעבד: מח ובמדינות אלו וכו'. וקשה למה נהגו כן לכתחלה דהא היא מכשירין מודו דעליה לעשות והיה אם שמוע שמומה ול"ל הטעם משום דבסמומה א"ל לעשותן אלוכה דכ"ע לכן נהגו לעשותה בפתוחה. וכתב הב"ח וגם משיימין פרש שמע בסוף שיטה וכן נוהגין ע"פ ספר כ"ם (ב"ח) ובדיעבד אם עשאו שמומה כסר (ד"מ): כתב לבוש אף למנהגנו אין מניחין חלק בסוף והיה רק מסיימין על הארן בסוף הסיטה שמומה ואם לא הניח חלק בסוף קדש ובסוף והיה כי יביאך כדי ע' אותיות ופסולין ואפי' בין שמע לוהיה אם שמוע אם לא הניח חלק בסוף שמע כדי לכתוב ע' אותיות והתחיל והיה אם שמוע בראש שמה פסולין שלוחה זו אינה לא פתוחה ולא סתומ' לד"ה לא שהתחיל והיה בחלצע שיטה והניח לפניה חלק כדי לכתוב ע' אותיות שאחו סתומ' להרמב"ם וכן נוהגין בארץ ישראל ואף להר"אש זו ג"כ פתוחה היא והרי אנו נוהגין בכלן פתוחות ואי אייסר חילי הייתי מנהיג לנהוג כן לכתחלה בלא הארלות שכסרים לד"ה עכ"ל לבוש. ול"ל שמנהג שלנו מנהג ותיקין הוא ואין לבטות שלא לחוליא לעז על הראשוני (ל"ח): מט סתומה לדעת הרמב"ם. אבל לדעת הר"אש צריך שיהיה שיטה א' חלק בתחלת העמוד ואח"כ בשיטה שניה יתחיל בחלצע שיטה והיה אם שמוע ואז היא סתומ' ואין לעשות מפני זה ב' זונו תפילין (ב"י) ועמ"שסי' ל"ד ס"ב. וכתב הרב"י שגדול א' פסל כל התפילין בחדוקתו שהיו עשויות לדעת הר"אש כי ס"ת שלהם היו הפרשיות לדעת הרמב"ם א"כ הטולה בתורה ותפילין בראשו סתרי אהדדי עכ"ל. כתב ס"ת ובתש"ר שהן ד' קלפי' אין להקפיד בפתוחות וסתומות אך נהגו להקפיד עכ"ל. וכ"כ הכל בו ומהרי"ח דלא כהב"י שהבין בדרך אחר דקאי על שלא כסדרן ודבריו ל"ע: נ ורשאי לעשות מקלף. ובס"ם כתב שלא יעשה הבתים מקלף אלא אם כן שיהיה הקלף בתי קליפות של עגים שקורין בל"א טו"א שמעבדין בהן העורות ובהג"ה שם מבשיר מקלף ושוב להתיר לכתחלה: כתב מ"ע סי' ל"ז עור שליל הוא המובחר ואח"כ עור העוף ואח"כ עור החיה ואח"כ עור בהמה ואח"כ

שיטת הר"אש דס"ל מתחיל בחלצע שיטה מקרי פתוח אך לא ידי הרמב"ם דס"ל מתחיל בחלצע שיטה מיקרי סתומה ח"כ הוין כולן סתומו אם יפלו מתחלתן חלק והיאך כתב רבינו הטור. אי מתחלתן. וע"כ אין הכסר רק אם יסיר חלק בסוף כל פ' ח"כ הוי אף כאחרונו. פתוחה דהא כל שיטה חלק בסוף הפ' עושה את הפ' שאחריו פתוחה: וע"כ נוהגים בכל ארץ ישראל שמוהגים בכל דרכיהם כהרמב"ם שעשין בדרך זה ג' פרשיות ראשונות מתחילות מראש הדף ומסיימין בסוף הדף בחלצע שיטה ופ' ג' שהי' שמע מתחל בראש הדף ומסיים בסופה ופ' ד' מתחל בחלצע השיטה: בחלצע ג' פרשיות הראשונות לדעת הרמב"ם פתוח כי הראשונה אע"פ שאין חלק לפניה מקרי פתוחה כמו מראשית דהוי פשוט פתוח לדעת הרמב"ם

פ"ז בסס אורחות חיים וב"י בסס הטיטור מח ובמדינות אלו נוהגים אף פרסת והיה אם שמוע בראש השנה כאחר הפרשיות) יולכן נרגו שפר' קדש לי והיה כי יביאך בראש ששה ובסוף קדש לי ובסוף והיה כי יבאך מניחים חלק כדי לכתוב ט' אותיות ובסוף שמע אין מניחים חלק ואם מניחים הוא פחות מכדי לכתוב ט' אותיו ופ' והיה אם שמוע ומתחילים באמצע ששה עליונה ומניח לפניה חלק כדי לכתוב ט' אותיות ונמצא ששלשה פרשיות הם פתוחות בין להרמב"ם בין להר"אש ופ' אחרונה היא בטש סתומה לדעת הרמב"ם:

לו (כו) יעור הבתים צריך להיות מעור בהמה חיה ועוף הטהורים

(כח) יאפילו מנבלה או טרפה שלהם נ יוראשי לעשות

מקלף

כמ"ש הפוסקים מדבריו. וב' פרשיות שאחרי הראשונה נעשו פתוחות מכח שיעור החלק שלפניהם דהיינו החלק שפ' שלפניה בסופה עושה פ' שאחריה פתוחה והיא מתחלת מראש הסיטה וזהו בין להרמב"ם בין להר"אש רק מה שמתחילין פ' הד' בחלצע שיטה מקרי פתוחה לדעת הר"אש ואלו בעי' שתהיה סתומה. אבל לרמב"ם ניחא דכהאי גונא מקרי סתומה. ובמדינות אלו נוהגים שכל ג' פרשיות מתחילות בראש העמוד ומסיימו בחלצע הדף ופ' הד' מתחלת ג"כ בראש הדף ומסיימת בסוף שמה אחרונה וקשה ע"ז דהיא דלא כמאן דלהרמב"ם לא הוה פ' ד' סתומה כיון שמתחלת מראש הדף. ואפילו להר"אש דאלינו סתומה מראש הדף דהיינו שניה שיטה ראשונה פנויה ויתחיל משיטה הנניה מ"מ בכהג"ב שמתחיל מראש הדף וכבר הניח חלק בסוף פ' הג' ואפי' הוי אף פ' הד' פתוחה ואל"ל דהחלק שבסוף פ' הג' אינו מועיל אלא לענין שהפ' עצמה הוי פתוחה ע"ז אבל לענין פ' שאחריה אינו מועיל. כלום וסברא זו כתב מהר"מ פדואה בתשו' סי' ע"ז בסס ח"ח אך לא הבנים עליה כי אם להבאיר התפילין שנכתבו בכר ונתפשטו כי דברי הרמב"ם אינם מוכיחין כן גם הש"ל בתשו' סי' ל"ז הרבה להקשות ע"ז הסברא ומס תיקן עכ"פ תשובה שלנו מעשה שבעל העיטור ס"ל שכל הד' פרשיות בענין פתוחות בתפילין ובזה יצאנו ידי הר"אש ג"כ דהא בדיעבד עלכל פנים מותר דמכשיר בפתוחה אף פרשה הד'. ואף הרמב"ם שכתב פסול בעשה הד' פתוח לכתחל' פסל אותם. אבל לפי מ"ש לעיל מדברי התלמוד דאף דיעבד פסל בפתוח' פרשה ד' וכדע' הרמב"ם אינו מין הראוי שנעשה כן לכתחלה ולברך בכל יום עליהם. גם דס"ל הקשה עוד על זה דדברי בעל העיטור ל"ג כלל כמ"ש שאף הפרשה הד' תהיה פתוחה דהוא נגד התלמוד והמנהג דנהגינן בתוחה ובעלה דעת זה נגד כל הפוסקים קמאי ובתראי: והנה יש לפנינו דרך אחרת שנעשה לא אח ידי הרמב"ם והר"אש ונקדים תחלה בהא דכתב הרמב"ם בטורה ב' דסתומה דאם לא נאחר מן הסיטה כדי להניח הריוח בשיעור ולכתוב בסוף הסיטה תיבה א' יניח הכל פני כו' ה"ה אם נעשה כן בסוף הדף שניה חלק שאינו בשיעור ריוח שבין פרשה לפרשה דהיינו ע' אותיות וכדי כתיבת תיבה א' ומתחיל בראש הדף דהיינו בסס מתן מקום חלק פחות מכשיעור הלל

דזה מקרי ג"כ סתומה דלהרמב"ם הוי נעשה סתומה בהכי כיון שאין חלק בשיעור במקום אחד בסוף הסיטה ה"ה אם תלרף לו עוד הריוח שקוסה פרשה הב' בזה אתריגן כאלו נכתב תחילת פרשה הבאיה בסוף הסיטה שיש בה חלק בסוף פרשה הראשונה ואל"כ הוי סתומה נמורה מסא"כ אם יש בסוף ריוח בשיעור אז הוי הפרשה אחריה ענין בפ"ע והוי פתוחה כל שמתחלת בראש הסיטה וה"ה מיי בסוף הדף כן עם חלק שבראש הדף שאחריו דאד נעשה אותו אל"כ הראוה לעשות על לד הריוחר נכון יעשה בדרך זה דפרשה ראשון ושני יתחיל בראש הדף ויסיים בסוף מקום חלק כדי ע' אותיות רק שפרשה הג' יתחיל ג"כ בראש הדף ויסיים פחות מע' אותיות והפרשה הד' יעשה ג"כ תחלת הדף ריוח קלת עכ"פ פחות מכשיעור בזאת שהפרשה הד' היא סתומה לדברי הכל הן להרמב"ם דגם זה מקרי מתחיל בחלצע וגם להר"אש אין כאן פתוחה כיון שאין כאן במקום אחד חלק בשיעור לא הוי פתוחה. אבל אין לומר דיניח חלק בסוף פרשה ג' בשיעור ואפ"ה לא מקרי בשיעור לענין סתומה הפרשה שלאחריה כיון שלא הניח עוד ריוח בשיעור כתיבת התיבה אל הש הפרשה שאחריה וכת"ס הרמב"ם בהדיא בסתומה שנרוך שלא יהא ריוח בסוף הפרשה כדי לכתוב ע' אותיות וגם כדי לכתוב תיבה אחת דאם היינו עושים כן לא יצאנו ידי הר"אש שס"ל כל שאינה בשיעור פרשה ג' כלל ובתחלת פרשה ד' יניח ריוח פחות מכשיעור בראש הדף מתם ואל"כ הוי הפרשה ד' פתוחה: ואם אין לומר שלא יניח בסוף בין בפתוחה אלא דכאן אי אפשר לעשותה בזקוס אחד דאז היתה פתוחה על כן הלקנו השיעור לשני חלקים וכפי שזכרנו ויוצא בדרך זה להרמב"ם ולהר"אש: כל הכל כתבתי לע"ד נכון הגם שאין להרהר על שום מנהג אל"ו מכל מקום בזה כבר כתב רש"ל שאין ראוי לבטל כן מעיקר והלאה: וכתב הגאון מ' מהרש"ל מה שהרחה בעיניו לנאת גם ידי מ"ם וסידור קדמונים שמביא בית יוסף ביורה דעה סימן ער"ה: והמרחה לעניות דעתי שאין לחוש רק לנאת ידי רמב"ם והר"אש שם ראו כל הבריתות ופירשו לפי דעתם ודי לנו בזה לנאת ידי הכל והוא מעם כתבנו שלנו רק שהוגרכנו להרחיק בראש הפרשה הד' קלת מה שאין כן בתחונה שכתב הש"ל היא בענין אחר לגמרי ותחונה שזכרתי היא מזכרה גם כן בתשובת ר"מ פדוואה שם וקילסה: וכתב אף שהנהג שלנו האשכנזים שזכרתי לעיל יש לייסבו מכל מקום לבבא לא יוסיפו לעשות כן. והבה בלבוש כתב אי לאייסר חילי אבעליניה ואתיא לכתוב כהנהג אחרן שמעתא כאן לעשות כדרך אחרן שמעתא לא יצאנו ידי הר"אש על כן יסנה שימוי מעשה וכמ"ש ויוצא ידי הכל כנ"ל: (כו) עור הבתים וכו'. דהלכה למשה מסיני הוא שלא יהא כסר לתפילין אלא עור בהמה טהורה בלבד. ובכללו זה אפילו רצועות דלעור הבתים הוא פשוט מקרא בפיך מן המותר בפיך וכיון דאות שי"נקנו בעור הבתים פשוט שצריך להיות מן המותר בפיך: (כח) אפילו מנבלה. דזה מקרי מתן המותר בפיך:

כאר הגולה

חב"י בסנה כח בסס נח לעור בסס סמר חרוזות

עטרת זקנים

אבל אנחנו בכל גלילות הללו שבג' מערב ניהגים להניח ג"כ ט' אותיות בסוף פ' שמע ומחתילין פ' והיה בראש השיטה אע"פ שצורה ההיא בחוזרת ופ' והיה דעת להיות סתומה אין אנו מקפידין ע"ז כמו שאנו סמוכה לפ' שמע בתורה אבל חמיה מאור על מנהגנו שהרי תפילין שלנו הם פסולין לדברי הרמב"ם ולדעת הראש"ש צריכין אנו לישב הואיל ואין סמוכין בתורה אין קפידה בפתיחה ואם הרינו נוהגין מנהג ארצות ישמעאל הרינו יוצאים ידי כלם כי לדעת הרמב"ם הם סתומים מפש ברגש ולדע' הר' אש אעיפ שהיא פתוחה הרינן יכולין לוסר הראוי ואינה סמוכה בתורה אין קפידה בפתיחה ואי אישר חלי' הייתי מנהג כמנהג' ואין צריך שני זונות הפילין רסמבינן על העיטור דסבשיר בכולן פתוחות כי תפילין שלנו כשרי הם בלי ספק (ב' בשם מהרי"א ש"ת סוחרים א בשם מהר"י רבי שבנש מלוכלן):

פרי חדש

סימן כו

ולפי דבריו פנ"ג דדיה מהידוי' מלה הזכר בריר ולכ"ם נגרות הנהגין כל מלה יצא מוציא חת הנירו מלי' נקי זולת לבנת רש"י כל נרקת הסתר בכלל חון חק"ם ובנרכת חוזן ואם הוא בור אף אלו אנינין הפילה בוים מלוכלת ברבוזחת וכמ"ם כל זה בכלי ריס סימן קכ"ב וסי' חק"ל ועיין מ"ם סימן רע"ב ס"ל בס"ל: ויוצאין ידי חובתן וכו' ומזנו

מע"פי מלה מנו אחן כיון מבחנו לנאת ידאלו בנלאחרינן בסרק מלכ הנול ובריס פ' אלפה מחלנו מחי קה"ל הניל כמע ולא עכה יצא ובכילו אחקר לקמן

נסימן רי"ב:

ס"ג מאה ברכות

לפחות מיוחדת

ר"מ פ' התכלת ובירנים סוף חסכת ברכות

ואיכן סל' ברכות עיין בב"י אר מ"ם על ברכת התורה והמפרשים ובין מיכול לבנות אחן אמיני מלא מעע דמוחיות דאלבפהריא מל מנרים דפ"ב בסיק י"ח לאחה ברכה ליאת לפ"ל ובמ"ב בסי' קכ"ל בס"ב ס"ו. שעשאני ברצונו ולינ מחיקן מברכו מלא הסלי ברכות ראשונות ואו לא כיון מלא אבריאון לא בגמרא דמלו מי מי ל לפרוסי ובן הגר לא יברך מעבמאי ואמרי מ"ם בבב"ה

(בט) מקלף. שגם הוא נקרא עור: (ל) או מעור שליל. ולא אמרינן כיון דחזיב כבשר לענין טומאה לא חזיב עור. ומביא בית יוסף בשם יש אומרים דיות. טוב עור של שליל אלא נעבדה בו עבירה אלא היה בו תמים זכר או נקבה: (לא) היכא דאפשר. כי הרמב״ם ס״ל דלא בעי כלל עיבוד עור הבתים דאדרבה יותר חזק הוא באלא נתעבד מ״ה אין בו פסול בעיבוד אלא לשמה אלא דס״ל חלקו על הרמב״ם ופסק הש״ע כרמב״ם בשעת הדחק: (לב) יעשה ד׳ בתים. דילפי מלטוטפות דטט בכתפי שתים ופה באפריקי שתים פי׳ דבמקו׳ הקר׳ כתפי ובאפריקי כשרוים לומר שניים הם אומריים טט או פת ומדכתיב לזכרון בין עיניך זכרון ח׳ אמרתי לך הא כיצד כותבן על ד׳ עורות ומניחן בד׳ בתים בעור אחד ובש״י כתיב והיה לך לאות בשם שאו׳ ח׳ מבחוץ כך אות ח׳ מבפנים: (לג) כדי שיהיה להם אותו אלכסון כו׳. פי׳ בריבוע נמור שארכו כרחבו ממש שיעורו חכמים כל השיעור שיש לו יש לו באלכסון ב׳ חומשין נוסף על אותו השיעור וגם כאן צריך שיהיה מרובע ממש אבל אם לא יהיה מרובע ממש לא יהיה באלכסון שלו כשיעור ב׳ חומשים הוספת אלא שיעור אחר: (לד) נתקלקל ריבועו. אע״ג דבני ליצית אמרי בסי׳ י״ח ס״י אם נתקלקלו חוטי הערב אחר שנעשו בהכש״ר לתקן אותו אח״כ באמי ליצית דכתיב ועשו להם ליצית קפיד קרא על שעת עשיה אבל תפילין מרובעות אל״ו ואל שעה בעינן שיהיו מרובעים: (לה) אל ארבע רצועות. זה רמז לכתב הלוחות שהיתה כתובה משוקעת אבל חרות על הלוח ת הרי אבל האותיות היו מן האויר בלא שום לשון ד׳ רצועות לג׳ אורות והיה אל ד׳ קמטים שנעשו שם ג׳ אורות. ועוד יש לנו כתב ס״ת שהי׳ בולט וכנגד עושין מין אל ג׳ אותיות והעשים שעשין רמז זה דוקא באות אין כדי לרמז בהם הימים שאדם מניחן בשנה שהם שי״ן וי״ו דשם הוי״ה בא״ת ב״ש גול״מ ק״ף ן והיינו מי״ן ע״כ נאת. ורלו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא ר״ת שי״ן שאין נקרא הבחון אלא הש״ין ומלאתי שטוב יותר לעשות שי״ן אלו בקטנין ולא ע״י דשם דזה הוי כמו תקיקה ואין לעשות תקיקה כמו בכתב התפילין: (לו) אפילו אין ריוח ביניהם. דבר זה

(כט) מקלף (ל) או מעור שליל: מקלף ועור שליל (מרדכי דף ל״ד)

נא (לא) היכא דאפשר:

לח (לב) יעשה ד׳ בתים נב מעור אחר לשל ראש ובית אחרת לשל יד:

לט תפילין בין של ראש בין של יד הלכה למשה מסיני שיהיו מרובע בתפרן באלכסונן דהיינו שיהי׳ ריבוען מכוון ארכו כרחבו (לג) כדי שיהא להם אותו אלכסון שאחז״ל כל אמתא בריבועא אמתא נג ותרי

חוטשי באלכסונא וצריך לרבע מקום מושבן נד וגם הבתים:

הגה אבל על גוכה הבתים אין לבקפיד אם הוא יותר מרחבן וארכן (כ״י בשם אבי ומ״ק ומרדכי והמג״ם פ״ג) ; יעשאם מרובעות ואחר

זמן (לד) נתקלקל ריבועו יש מי שאומר שצריך לרבען:

הגה ויעשה כל ד׳ בתים בשוה אלא יהא אחד גדול מחבירו: (נרוך שאמר)

מ נה עור הבתים מצורה לעשותו שחור (וע״ל סי׳ ל״ג) חריץ שבין בית לבית צריך שיגיע עד התפר ויאם לא הגיע כשרה והוא שיהיה ניכר החריץ כדי שיהיו ד׳ ראשיה נראין לכל:

מא ארך ורחב הבתים וגובהן נו אין לו שיעור:

מב ש״ן של תפילין הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הבתים של ראש כמין ש״ן בולטת נז מקבלי העור א׳ מיסינו ואחד משמאלו

מג ישל יסין המניח של נ׳ ראשים ושל שמאל המניח (לה) של

מד ארבע ראשים: הגה מיהו אם היפך אינו נפסל: (מרדכי וסמ״ג וקוסטת פרק הקומץ)

מה חריץ של ש״ן דהיינו חורה למטה יגיע עד מקום התפר:

הגה וכן הי״ל שבשי״ן צריך ליגע למטה בשולי הפי״ן (סמ״ג) ולא יתעקם הפי״ן ברגה אלא שגם שולי הפי״ן יהיה נראה על התפר: (נרוך שאמר)

לד תיתורא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו שישים עור למטה לכסות פי הבתים ונראה כעין דף של גשר הנקרא תיתורא שעברתא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו שעור התיתור יהא ארוך מצר א׳ ויעשו בו המעברתא כיצד יתחבנו משני צדדי׳ שלא תהא רחבה כמו רוחב התיתורא כדי שיהא ניכר ריבוע התיתורא ובאותה מעברתא עוברת הרצועה ועל שם כך נקראת מעברתא. גם בתפילין של יד יעשה תיתורא ומעברתא. גלגל כל פרשה מסופרת לתחילתה ס׳ וכורכם בקלף קטן ויש מקפידין מלכורכן אלא בקלף כשר והלכה למשה מסיני שיכריך עליה שער בהמה או תיה הטהורים: הגה ומנהגן לכרוך שער על הפרשה ואחר כך כורכין עליו קלף כשר ואחריה כורכים עליו שער (מנהגי מ״ה) ונהגו שיהיה שער זה של עגל יאם לא מצא של עגל כורך בשל פרה או של שור ורוחץ השער היטב בתחלה

עד שיהא נקי. אא קצת שער זה צריך שיראה חוץ לבתים:

מח יתן כל פרשה בבית שלה שתהא אב זקופה מעומד בביתה:

מו יהיה הגליון עליון תחלה שזהו שורה העליונה וגליון תחתון לצד

פה הבתים: הגה ורחב הפרשה יהיה מונח לצד ימין הקורא אם בא לפתחן ולקוראן יהיה מונחים לפניו בהלכתן: (תרומת הדשן וביח יוסף בשם אורחות חיים)

מז אם כתב כל הארבע פרשיות בקלף אחד בשרים (לו) אפילו אין

(כט) מקלף (ל) או מעור שליל: מקלף ועור שליל (מרדכי דף ל״ד)

נא (לא) היכא דאפשר:

לח (לב) יעשה ד׳ בתים נב מעור אחר לשל ראש ובית אחרת לשל יד:

לט תפילין בין של ראש בין של יד הלכה למשה מסיני שיהיו מרובע בתפרן באלכסונן דהיינו שיהי׳ ריבוען מכוון ארכו כרחבו (לג) כדי שיהא להם אותו אלכסון שאחז״ל כל אמתא בריבועא אמתא נג ותרי

חוטשי באלכסונא וצריך לרבע מקום מושבן נד וגם הבתים:

הגה אבל על גוכה הבתים אין לבקפיד אם הוא יותר מרחבן וארכן (כ״י בשם אבי ומ״ק ומרדכי והמג״ם פ״ג) ; יעשאם מרובעות ואחר

זמן (לד) נתקלקל ריבועו יש מי שאומר שצריך לרבען:

הגה ויעשה כל ד׳ בתים בשוה אלא יהא אחד גדול מחבירו: (נרוך שאמר)

מ נה עור הבתים מצורה לעשותו שחור (וע״ל סי׳ ל״ג) חריץ שבין בית לבית צריך שיגיע עד התפר ויאם לא הגיע כשרה והוא שיהיה ניכר החריץ כדי שיהיו ד׳ ראשיה נראין לכל:

מא ארך ורחב הבתים וגובהן נו אין לו שיעור:

מב ש״ן של תפילין הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הבתים של ראש כמין ש״ן בולטת נז מקבלי העור א׳ מיסינו ואחד משמאלו

מג ישל יסין המניח של נ׳ ראשים ושל שמאל המניח (לה) של

מד ארבע ראשים: הגה מיהו אם היפך אינו נפסל: (מרדכי וסמ״ג וקוסטת פרק הקומץ)

מה חריץ של ש״ן דהיינו חורה למטה יגיע עד מקום התפר:

הגה וכן הי״ל שבשי״ן צריך ליגע למטה בשולי הפי״ן (סמ״ג) ולא יתעקם הפי״ן ברגה אלא שגם שולי הפי״ן יהיה נראה על התפר:

(נרוך שאמר)

לד תיתורא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו שישים עור למטה לכסות פי הבתים ונראה כעין דף של גשר הנקרא תיתורא שעברתא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו שעור התיתור יהא ארוך מצר א׳ ויעשו בו המעברתא כיצד יתחבנו משני צדדי׳ שלא תהא רחבה כמו רוחב התיתורא כדי שיהא ניכר ריבוע התיתורא ובאותה מעברתא עוברת הרצועה ועל שם כך נקראת מעברתא. גם בתפילין של יד יעשה תיתורא ומעברתא. גלגל כל פרשה מסופרת לתחילתה ס׳ וכורכם בקלף קטן ויש מקפידין מלכורכן אלא בקלף כשר והלכה למשה מסיני שיכריך עליה שער בהמה או תיה הטהורים: הגה ומנהגן לכרוך שער על הפרשה ואחר כך כורכין עליו קלף כשר ואחריה כורכים עליו שער (מנהגי מ״ה) ונהגו שיהיה שער זה של עגל יאם לא מצא של עגל כורך בשל פרה או של שור ורוחץ השער היטב בתחלה

עד שיהא נקי. אא קצת שער זה צריך שיראה חוץ לבתים:

מח יתן כל פרשה בבית שלה שתהא אב זקופה מעומד בביתה:

מו יהיה הגליון עליון תחלה שזהו שורה העליונה וגליון תחתון לצד

פה הבתים: הגה ורחב הפרשה יהיה מונח לצד ימין הקורא אם בא לפתחן ולקוראן יהיה מונחים לפניו בהלכתן: (תרומת הדשן וביח יוסף בשם אורחות חיים)

מז אם כתב כל הארבע פרשיות בקלף אחד בשרים (לו) אפילו אין

ריוח

ה ב 52

ריוח ביניהם כשירה אע"ג דא"א להעמידן זקופות (ב"י ר"י חביב ע"ש) ובל"מ תי' דבסמ"ג אחירי שהיו כתובים בקלף אחד זה תחת זה ואז אפשר להעמידן זקופות. וכ"ל דקדק והיה כתובים סופו של זה בלב סופו של זה ושמע בתובה ראשו של הלב וסופו של שמע בסופו של והיה אם שמוע. אבל רש"י לא פי' כן שהרי כתב אצ"ך לחתוך העור על לחתה משמע דבעינן זקופי ע"ש:

סג של יד כותב כו' הע"ת לא עיין סל"ח: **סד** דבק כשר מבהמה טהורה עסי"ב: **סה** בגידי בהמה. לוקחין הגידין שיש בעוקב בהמה ויהיה שהם לבני ואם הם קשים מרككן באבנים עד שיעשו כפשתן ומוונין אותן ואחרין אותן: **סו** אין לקנות וכו'. ז"ל הב"י בשם האגור אין לקנות גידין מעכו"ם דשקלי ג"ז מבהמת טמאה וספק דאורייתא וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי עכ"ל: **מ"ש** הע"ת ז"ל קבוע תיפוק ליה דרוב בהמות טמאים נינהו י"ל דעכו"ם רוב בהמות הנאכלין מהורין הם ומאותן שאין נאכלין אין לוקחין מהם גידים דולאי אין העכו"ם נוהר בהמתו משו' הגידי ובילות וטריפות משונות נינהו: ונ"ל דוקא כשידוע שמקצתן עושין מטמאה דה"ל קבוע אבל משמתם אזלי' בתר רובא כמ"ש ב"י ססי' פ"ו לוקחין בגיס מן העכו"ם ואין חוששין שמא של נבילה וטריפ' הם והוא תלמוד ערוך בחולין ואפילו כשידוע שמקצתן עושין מטמאה דוקא בבתיהן אבל לקנות אבל בשוק מותר לקנות דכל דפרים מרובה קפרים כמ"ש בי"ד סי' קי"ד ע"ש והוא בכתובו' סס"ק ונ"ל סי' תקי"ג בב"י ולי"ל טעם אחר דאסור לקנות מעכו"ם כיון דהם הל"מ בעי' טויה לשמה כמ"ש סי' ל"ג ס"ד ועכו"ם לאו בני לשמה נינהו: **סז** יתפור. כתב מ"ע סי' ל"ח אם אין התפירה בתוך הבית רק בתוך המעברתא פסול עכ"ל אבל בב"י בשם הר"אש ורש"י ומרדכי משמע דלא בעי' תפירה תוך הבית רק שמוך לבית ע"ש: **סח** בחוט א'. ואם נפסק החוט בשעת עשיה פסולות דבעי' שיהא חוט א' (ב"י הריא"ש) וכתב הב"ח דוקא אם נפסק החוט פסול דיכר שנפסק החוט עוד אבל אם החוט קצר ינמור התפירה בחוט א' לכתחלה והכי נהוג עכ"ל: **סט** קשר כמין דלי"ת. ועכשיו נהגו לעשות הקשר בענין שהדל"ת נראה מוכי לדדין (ב"י) עמ"ש סימן כ"ז ס"י:

לג א אם נתקלקל פי' שנפסקו ב' בתים שלמים: **ב** שנקרעו קלת. פי' שנקרעו בין בית לבית אבל הלדדים שלמים (ב"י)

אין ריוח ביניהם ובלבד ש"יהא חוט או משיחה בין כל בית ובית: **סג** ישל יד כותב הארבעה פרשיות בקלף אחד וגולל אותן מסופן לתחלתן וכורך קלף עליהם ושער עגל ומכניסן בביתם כמו של ראש: **סד** אם כתבם על ארבעה קלפים והניחם בארבעה בתים יצא (לו) והוא ש"ש"ל שיטלה (פי' יכסה) עור על הארבעה בתים שיהיו נראים בבית אחר: הגה ומנהג לדבק שיהא הכל בקלף אחד ויוכרו ליטול **סד** דבק כשר (ברוך שאמר ואגור סי' נ"ו):

סח אם צפה הבתים בזהב או בעור בחמה טמאה פסולים:

סט הלכה למשה מסיני שיהו תפילין נתפרים **סה** בגידי בהמה וחיה טהורים וטוב לתפור בגידי שור:

ג סו אין לקנות גידים מעכו"ם משום דש"שינן שמא של בהמה טמאה הם: המקום שאין גידים מצויים תופרים בשאליאדוראש שעושים מן הקלף עד שיזדמנו להם גידים:

נא סז יא יתפור שלשה תפירות בכל צד ויחוט התפירה יהיה סובב משתי רוחות (לח) ויעביר חוט התפירה בין כל בית ובית: הגה מיהו אם לא עשה רק' תפירות או פחות עוה"ז אינו נפסל (מרדכי) ויש מי שאומר ש"כ תפירות אלו (לט) יהיו **סח** בחוט אחד:

נב יכניס הרצועה תוך המעברתא ויעשה **סט** קשר כמין דלי"ת בשל ראש וכמין יו"ד בשל יד להשלים אותיות שד"י עם השי"ן שבשל ראש:

הגה וכהנים להפכיר עור על הבית של יד ברוחב הזרוע ויכיה רחבו כרוחב הבית (טור) ולא יעשה הקשרים אלא לאחר שעשה הש"ן מתפילין ואחר כך יעשה הדל"ת ואחר כך היו"ד כסדר אותיות הש"ם:

לג דין תקוני התפילין ודין הרצועות ובו ה סעיפים:

א **א** אם נתקלקל עור של שני בתים מבתי הראש זה אצל זה אם התפילין (א) ישנים פסולים ואם הם חדשים בשרים כל זמן שעור מושב הבתים קיים: הגה גם הבתים צריכין להיות קיימים אלא **ב** שנקרעו קלת (ב"י) וי"א להפך ביצנים כשרים ובחדשים פסולים

כתרווייהו תוך כדי דבור והגלע"ד דרך אחר בזה דרש"י לא נתכוון שיתוך בין הפרשיות עצמו בין כל פרשה לחברתה שיכנס דרך שם להבתים דזה ודאי כיון כתב כל א' על קלף מיוחד דמהי תיתי שיהיה פסול במה שהם מדובקים למעה מן הכתב ביחד אלא כיונת רש"י שלוקח עור גדול דהיינו שלמעלה מן הכתב יש חלק גדול ובאותו חלק הוא חותך וכל חתך הוא מכוון נגד הפסק שבין פ' לחברתה ונותן אותו החלק שלמעלה מן הכתב בתוך בית דהיינו שיעור המפסיק בין בית לבית הוא מכוון להפסיק בין כל פ' ובאמת אין הפ' עצמה תוך חלל הבית אלא מכוון נגדו אמתם והפסק הוא מחזיק עצמו בין החתך של עור דהיינו למעלה מן הכתב נמצא שכל הפרשיו' הם תוך ד' בתים כיון שבין פ' לפ' יש הפסק בעור המפסיק בין בית לבית והפסק מגיע עד הכתב של הפרשיו' ובאמת פליגי' וחכמים דר' ס"ל כיון שהפרשיות כולם מחוברי' צריך שיהיה ריוח ביניהם וחכ"א אינ"ל אלא חוט או משיחה שבו לעשות הפרש ביניהם ודרך זה מבואר בלשון רש"י שכתב תחת למעלה העור והיינו למעלה מן הכתב ולא כתב תחת בין הפרשיו' גם שאר לשונו מכוון בזה וא"ל הא לא יהיה אפשר לקפל הפ' המסופן לראשן כיון שהם בקלף א' אין בזה קפידא אלא כתביי דאמר צריך שיגיע התרין למקום התפר כנ"ל בזה: (לו) והוא שיטלה עור וכו'. בטור כתוב והניחן בבית א' ולא וכתב ב"י דהטור לא דק ולעד"ל דהוא לא דק בזה דהכי אי' בגמר' ת"ר אם כתבן בד' עורות והניחן בבית א' ולא וצריך לדבק דר"י ר"א א"ל אר"י ומודה לי ר"י שאם אין לו תש"י ויש לו ב' תש"ר שטולה עור א' מלמעלה ומניחה פי' מכסה עור א' על כל הבתים ומראה בבית א' ופריך הויט פטוותייהו ומשני רבא דבאמת חזר בו ר"י והודה לר"י והוקשה לב"י למה לא כתב הטור הדין דטולה עליו עור והוי רבותא אע"פי שהם מונחים בפנים בד' בתים ותיתה עליו אם היה סוס מעלה לדין דטולה עליו עור על מ"ש בברייתא ומניחן בבית א' למה לא אזר ר"י תחילה רבותא מקום שאחר א"ל היה לו לומר אפילו טולה בו' אלא ע"כ פשיטא דשיון הן א"כ לא הוצרך הטור לכתוב אלא הדין דברייתא דמניחן בבית א' ודין דטולה עליו הוא מתילא ועיקר הרבות שא"ל לדבק בו': (לח) ויעביר חוט התפירה. קשה למה הוצרך לכתו' זה בסעי' מ"ז כיון דבכל התפילין אחריכן ובאמת יש פלוגת' בזה בין הטוסקי' במ"ש בתלמו' שצריך שיהיה חוט או משיח' ביניהם אי קאי דוקא אתבן בקלף א' או אפילו בד' קלפי' ונרא' דהטור והש"ע ס"ל דלפי האמת קאי תלמוד' אקלף א' ואז פסול בלא חוט ביניהם דל' תלמוד משמע שם אדיעבד ומ"מ חשו להחמיר גם בד' קלפי' לכתחלה מ"ה כתבו לעני' ובלבד כו' דמורה אחפי' דיעבד מעכב וכאן אחרו ליסר דלכתחל' אלא דקשה על הרא"ש שכתב אחר זה מיהו אם לא עשה רק ר' תפירות כו' דכשר בדיעבד היה לו לומר גם על חוט התפיר' בין הבתי' כן: (לט) יהיו בחוט א' כב"י בשם הרי"א מסיי' ע"ז ולא יפסק החוט ואם נפסקו פסולים

לג (א) ישנים פסולים. דכבר נתקלקלו מחמת יושבן ויש אומרים דרש"י ס"ל להיפך דבחדשים אינם מלתא דעור מקולקל הוא כיון דבזמן מועט נקרעו:

הגיה בד' בתים יצא ונריך ליתן ריוח ביניהם דברי רבי וחכ"א אינ"ל אין צריך ליתן ריוח בין הפרשה שמתן חוט או משיחה בין כל א' וא' ופירש"י ונריך שיהא ריוח בין הפרשה כשיכתבם אלאחר שכתבן בעור א' חותך מלמעלה העור כמין ד' אלכסון (בב"י הענתיק כמין ד' פרשיות) והניחם בד' בתים ושיה מדובק למטה עור א' כדי שתהא פ' אחת בבית א' ובזיעה בתוך הד' בתים של עור הא' נותן חוט או משיח' בין כל בית עכ"ל וכתבו ר"ו ואם כתבן בעור א' כשרי' אפי' אין ריוח ביניה' אם כתבם בד' בתים. ולפ"ז נ"ל הא דא"ר צריך שיתן ריוח ביניהם לא אכתיבה קאי דהא לאכתיבה נמי צריך ליתן ריוח בין פ' לפ' כדי שיוכל להכניסן בד' בתים אלא לומר צריך ליתן ריוח גדול בין בית לבי' וחכ"א א"ל כ"כ אלא סגי בחוט או משיחה בין כל א'. וכב"י ז"ל וכ"פ בכ"י אבל מה שפירש"י שצריך שיהיה ריוח בין הפרשיו' כשיכתב' קשה דמשמע דהיינו לר' אבל אם לאכנסן בד' בתים כו' עכ"ל ודחק עצמו מאוד בביאור דברי רש"י ע"ש: **אח"ז** הבית בשם מהרי"ח ומהר"ר חביב שהקשו אם הן על קלף אח' א"א דזקיפה בפ"ז זקופות ות"כ בשאתו על מתן דבעי' זקופות ות"כ בשאתו דברי הטור בקשיא שפסק כתרווייהו תוך כדי דבור והגלע"ד דרך אחר בזה דרש"י לא נתכוון שיתוך בין הפרשיות עצמו בין כל פרשה לחברתה שיכנס דרך שם להבתים דזה ודאי כיון כתב כל א' על קלף מיוחד דמהי תיתי שיהיה פסול במה שהם מדובקים למעה מן הכתב ביחד אלא כיונת רש"י שלוקח עור גדול דהיינו שלמעלה מן הכתב יש חלק גדול ובאותו חלק הוא חותך וכל חתך הוא מכוון נגד הפסק שבין פ' לחברתה ונותן אותו החלק שלמעלה מן הכתב בתוך בית דהיינו שיעור המפסיק בין בית לבית הוא מכוון להפסיק בין כל פ' ובאמת אין הפ' עצמה תוך חלל הבית אלא מכוון נגדו אמתם והפסק הוא מחזיק עצמו בין החתך של עור דהיינו למעלה מן הכתב נמצא שכל הפרשיו' הם תוך ד' בתים כיון שבין פ' לפ' יש הפסק בעור המפסיק בין בית לבית והפסק מגיע עד הכתב של הפרשיו' ובאמת פליגי' וחכמים דר' ס"ל כיון שהפרשיות כולם מחוברי' צריך שיהיה ריוח ביניהם וחכ"א א"ל אלא חוט או משיחה שבו לעשות הפרש ביניהם ודרך זה מבואר בלשון רש"י שכתב תחת למעלה העור והיינו למעלה מן הכתב ולא כתב תחת בין הפרשיו' גם שאר לשונו מכוון בזה וא"ל הא לא יהיה אפשר לקפל הפ' המסופן לראשן כיון שהם בקלף א' אין בזה קפידא אלא כתביי דאמר צריך שיגיע התרין למקום התפר כנ"ל בזה: (לו) והוא שיטלה עור וכו'. בטור כתוב והניחן בבית א' ולא וכתב ב"י דהטור לא דק ולעד"ל דהוא לא דק בזה דהכי אי' בגמר' ת"ר אם כתבן בד' עורות והניחן בבית א' ולא וצריך לדבק דר"י ר"א א"ל אר"י ומודה לי ר"י שאם אין לו תש"י ויש לו ב' תש"ר שטולה עור א' מלמעלה ומניחה פי' מכסה עור א' על כל הבתים ומראה בבית א' ופריך הויט פטוותייהו ומשני רבא דבאמת חזר בו ר"י והודה לר"י והוקשה לב"י למה לא כתב הטור הדין דטולה עליו אם היה סוס מעלה לדין דטולה עליו עור על מ"ש בברייתא ומניחן בבית א' למה לא אזר ר"י תחילה רבותא מקום שאחר א"ל היה לו לומר אפילו טולה בו' אלא ע"כ פשיטא דשיון הן א"כ לא הוצרך הטור לכתוב אלא הדין דברייתא דמניחן בבית א' ודין דטולה עליו הוא מתילא ועיקר הרבות שא"ל לדבק בו': (לח) ויעביר חוט התפירה. קשה למה הוצרך לכתו' זה בסעי' מ"ז כיון דבכל התפילין אחריכן ובאמת יש פלוגת' בזה בין הטוסקי' במ"ש בתלמו' שצריך שיהיה חוט או משיח' ביניהם אי קאי דוקא אתבן בקלף א' או אפילו בד' קלפי' ונרא' דהטור והש"ע ס"ל דלפי האמת קאי תלמוד' אקלף א' ואז פסול בלא חוט ביניהם דל' תלמוד משמע שם אדיעבד ומ"מ חשו להחמיר גם בד' קלפי' לכתחלה מ"ה כתבו לעני' ובלבד כו' דמורה אחפי' דיעבד מעכב וכאן אחרו ליסר דלכתחל' אלא דקשה על הרא"ש שכתב אחר זה מיהו אם לא עשה רק ר' תפירות כו' דכשר בדיעבד היה לו לומר גם על חוט התפיר' בין הבתי' כן: (לט) יהיו בחוט א' כב"י בשם הרי"א מסיי' ע"ז ולא יפסק החוט ואם נפסקו פסולים

עכ"ל מבואר כוונתו דלא בא למעט אם חזר וקשר במקום הפסיקה אלא שיהיו בדיבוק יחד ולא נפסק ביניהם:

הבית

[1] פס [2] הסנהדרי' מת [3] בגלי כ"ז ונקי [4] פרשומ' רבת ולי' נמי' התרומה [5] מגיר כפס מהרי"ל [6] הגיעור [7] משנה [8] ברמב"ם [9] והרי"ם לפי הסמוכות רבת [10] תוספות הרא"ש [11] לך והרי"ם והמרדכי [12] הרי"ש רבינו מנחם [13] ר"ה בפ"ג דש"ר: [14] הגהות לה לגירוס הרמבן בדש"ר והרי"ם והמרדכי [15] ר"ש לגירס הרי"ף פס בגמרא ורמב"ם בפ"ג מהלכות תפילין

עטרת זקנים

יא יתפור כו' צריך לעשות י"ב תפירות מיקו אם לא עשה אלא עשרה תפירות כשר לפי כשתסיר שבטב יהודה שהוא מלכות ושוב הכתנ' נשארו יז"ר (בשמושא רבא): י"א דאם עשה י"ר תפירות כנגד הוספו' מנשה ואפרים טוב (הגה פ"מ) ואחר שעשה הקשר סמן יז"ר בתפילין של יד דוחבין את כ"ב נ"ל בסוף הרצועות אצל הקשר שיהא נראה כצורת יו"ד (טור): **לג** א אם נקרע עור הבתים אם עור מושב הבתים ק"ו כשר בב"ח (מורי ב"ח ל"ח ששמעתי מהרדמ"ל) וז"ל בענין שיהיו שלמים וכל שאר הצדדים וכן מושב הבתים:

פרי חדש

סימן כו

ס"ה לא יברכנה אבל אם קדם וכירן שלא עשאני אם יכול לברך אח"כ שלא עשאני ענני ושלא עשאני גוי ביום לתלוי בזקנה ואקף כפופים דהוית סיוב להני דהוו שלים ולא בכל"ח וז"ל: ס ו' פס ירבלם תוב"ם כתפסם המהבה לאחורו עליה כיחני מסר"י חשבנוי ל"ל זולתי קלת וחדרים שאין חזורים מותו אלא אחד מפס: ס"ח והרוגה לגמת עצמו מן הפסק ישמיענה אחי שחייב בה ויכוין לגמת י"ח ונ"ל דלא אפשר בכר בהפסק שהמבה לאחרון בין בתחייב בה בין לא בתחייב שה ומת"ם בהגה ומן פסק הב"ח ומן בתבו האקולים ז"ל אבל זה חרם יכול

(ב) בבית מתפללו. זהו לאותן שעושין המעברתא מהטור שעשו ממנו הבתי וכ"כ הטור בסי' שקדם לזה שקלת עושי כן אבל לדידן שהמעברת טור בס"ע אין שייך לומר כן: (ג) ראשון ושלישי. משמע דשניים הסמוכים אע"פ שאין הקרעים סמוכים אלא שזה בלד זה והשני בלד אחר מקרי זה כנגד זה ופסולים: (ד) בכל ענין בית לרבות חדשים דשם בכל מקום בית לרבות חדשים דשם בסר בס אפי' בתא"ז מ"מ גב פסולי: (ה) ומיהו דיעבד כשר. כי מה שיהיו הבתים שחורים אינו אלא מ"מ לא הוה השחורות רק תיקון בעלמא וכשר ע"י עכ"ס כתו שאר תיקוני עור משא"כ בלטוטו דהל"מ שיהו שחורות הוה זה כמו טויה דליכא דפסול בעכ"ס: (ו) מה שמקיף וכו'. יש לי מקום עיון בזה דבגמר' איתא אביי הוה קאי קמי' דר"י אוסקה ליה רגוא דתפילין א"ל מהו לאיקטרי א"ל וקטרתם שתהא קשור תמה (ופירש"י שתהא הקשר נאה ואם יש ברצועה הקשר שקושרין בראש אינו לא הוי קשירה תמה ויפה. ל"ל קשירה תמה רצועה שמיתה ולא קשירה) א"ל רב אחא לרב אסי מהו לאתפרה ועיילה חפיר לגאו א"ל פוק חזי מאי עמא דבר. ופירש"י ויכוין דאין מוהגין כן לא תעשה ור"ח פי' לאיתר וק"ל כרש"י. אר"פ גרדומי רצועה כשרים פירש"י שירי שריים פי' מה שהול' מהרצועה לאח' שנקשרו בראש אם נפסק מאותן שריי ונשתיירו גרדומי כשרים ולא היא מדאמרי' גרדומי תכלת כשרים אם דווקא דתשמישי מצוה הוא אבל הכא דתשמישי קדושה לא. ופריך מכלל דאית ליה שיעורא פירש"י לתליית הרצועות מלבד הקשר מדאמרי בהו שירי וגרדומין ומה שיעורו א' ר"ל עד אצבע גדולה פי' אורך הרצועות תהא עודפין על הקשר כמו שיכול לפשוט מן גודל עד אצבע. והר"אש חולק על רש"י וכתב דמדברי רש"י משמע דהרצועה של ראש קאי ולא היא אלא כפירוש הערוך דפי' על של יד דהיינו עד שתגיע הרצועה עד אצבע גדולה כו' ולרצועות הראש לא פי' שיעור. ובשיעורא רבא פירש שיעור והשיעור של שימושא רבא הוא בכל יומן עד הטבור ושל שמאל עד החזה: ועוד כתב הר"אש שם במה דאמר ר"י הקשירה לאביי וז"ל ודאה דמיירי שנפסקה הרצועה המקפת הראש והזרוע דהתם בעינן קשירה תמה שלא יהיו ב' קשרים אבל הרצועות התליות לאחה לא שייך בהו קשירה על ומבואר מדבריו דאע"פ דשיעור רצועה של יד היא עד אצבע גדולה מ"מ הקשירה אינה פוסלת אלא תוך שיעור הקשר שהוא מקיף היד והראש ומשם ואילך מותר בקשירה. ובה"ה סי' מ"ז מבואר דעת הר"אש בזה וכתב אח"כ וז"ל אמנם בם"ת כתב וז"ל הילכך יש להחמיר ולתלות הרצועה ל"ר לפניו ימין עד הטבור ומשמאל עד החזה ורצועה של יד לאחר קשירה בזרוע שתהא אחוכה עד אצבע האמצעי ויכרוך אותה סביב נ"פ ומן נפסקה הרצועה ולא נשאר בה כשיעור שפירש ליכא תקנה לא בקשירה ולא בתפירה. והנה משמע בהדיא מדבריו דאיסור קשירה ותפירה קאי נמי אחוץ לקשירה בראש וביד כל שיעור האורך שפירשו הגאונים בשל יד ובשל ראש ולא כהר"אש אשם נראה שאין לאסור ביד באורך השיעור אלא אם היה פושט הרצועה עד האצבע בלא כריכה אבל כל יתרון האורך בשביל שכורך הרצועה כמה פעמים סביב הזרוע אין לאסור לקשור אקשירה ותפירה בלל וכן הוריתי כמה פעמים להיתר ולא מלאתי לבי להתיר אפילו תוך השיעור אתנם התרתי מן השיעור ולחזן לקצרו כדעת האשרי"י הואיל ור"ת מתיר אפילו בתוך הקשר דהא דפס' תלמודא לאיסור לתפירה לגאו קשה ליזהר בדבר בפירוש הג"מ דא"א לאיסור לתפירה אחוץ לקשירה תוך המעברתא. ולפירש"י מיי קשה לתפור אפילו מבלי שום תפירה נראות מאוד מלבר על כן אין להקל עלל: ונראה ברור שיש טעות סופר בסוף דבריו וכ"ל אמנם התרתי מן הקשר ולחזן לתופרו כדעת האשרי"י הואיל ור"ת מתיר אפילו תוך הקשר כהא דפסק תלמודא לאיסור לתפירה לגאו אלא שקשה ליזהר בדבר כו' וכוונתו דאף על פי ששיעור רצועה של יד מגיע עד אצבע האמצעי מ"מ לענין תפירה יש להקל כהר"אש כיון שבתפירה מתיר ר"ת אפילו תוך הקשר אלא שקשה ליזהר בדבר התפירה הן לפירוש הג"מ הן לפירוש הרש"י. על כן אין להקל אפילו בתפירה תוך השיעור כן ל"ל כוונתו. ולפ"ז אף בשל ראש אין להקל בקשירה ואפילו בתפירה כל זה אם תוך שיעור רצועות דהיינו של ימין עד הטבור ומשמאל עד החזה. וא"ל דסת מפרש מה שאמר קשירה תמה היינו רצועה שלמה שהוא לשון שני של רש"י דלעיל. ואם כן צריך עיון מאי טעמא כתב הש"ע כאן בשל יד פוסלת הקשירה והתפירה עד שתגיע עד האצבע כו' ובשל ראש לא כתב רק עד שייר האיקף וזה דלא כמאן דלהר"אש אפילו בשל יד שני בהיקף סביב הקיבורת לחוד ואי לם"ת גם בשל ראש בעינן עד שתגיע לעבור וחזה והכי משמע מסקנת ת"ה וכ"מ"ג מדברי הרמב"ם שפ"ב דאין חילוק בין של ראש לשל יד דבתרוייהו לא מהני קשירה והפירה חוץ השיעור ותמהני עוד שהרי בב"י כתב ע"ז דשומעין להחמיר רק במקום שא"א מותר לסמוך אדברי המיקל כדי שלא יתבטל מצות תפילין ש"מ דבמקום שאפשר חוששין להחמיר אפילו בשל ראש תוך השיעור וכאן בש"ע לא כתב שום דיעה ע"ז להחמיר בשל ראש רק בסוף מסיק דבמקום שא"א יש לסמוך על ר"ת לענין תפירה דמהני בכל מקום וכ"ע: (ז) כדי שלא יתבטל כו'. ל"ל פשוט דעכ"פ לא יברך עליהם

לד (א) לרש"י והרמב"ם וכו'. בהא פליגי רש"יור"ת דת"ר כיצד סודרן קדם והיה כי יביאך ימין שתו והיה אם שמוע משמאל ותפרש"י לה אח"כ דהך ימין הוא הקורא שהוא עומד נגד המזרח ומאלא שהוא שמאל המזרח וס"ל לרש"י דכמו שקדם והיה כי"ו וגו' הוא סדר הנחתן וא"ל דהיינו תחלה קדם לשמאל המזרח ואחריו והיה כי"ו ה"ל שמע אחר והיה כי"ו וכו' והיה אם שמוע אחר שמע ומאלא של ימין המזרח

(ב"י): ג ראשון ושלישי. ונשאר בית ח' שלם ביניהם: ד מעובד לשמו. ברצועות אף הרמב"ם מודה וכ"ל הטעם משום דהל"מ שיהיו שחורו א"כ קריך שיעבדם ויסחירם לשמן משא"כ בבתים והרב"ש כתב טעם אחר וסתרו בעצמו בכל"ה ע"ש: ה טוב שיסחירם. ומשמע דסגירה ליה דבדיעבד כשר אפי' לא הסחירן לשמן וא"כ רמ"א בהג"ה חולק עליו והל"ל בלשון וי"א וכו' ומיהו מביאו כמה פעמים כיולא בזה כמ"ש בסח"ע: ו עור הבתים. דהא אפילו לא הסחירה כלל כשר (טור סי' ל"ב ד"מ): ז פסול. כ"ל דאם חזר ישראל והסחירן לשמן כשר דהא אמרי' בגיטין דף כ' שאם כתב הסם ולא קדשו מעביר עליו קולמוס ומקדשו ואפי' רבנן ל"פ אלא משום דמיחזי כמעומר הא לאו הכי שרי א"כ כאן שרי לכ"ע וע' בא"ע סימן קל"ח: ח יש מתירין לתפור. מדסתם הרב"ש כאן ס"מ דעתו כא"ה דאפי' בחוטין שרי אבל הת"ה ורי"ו כתבו דוקא בגידים ולקטור לכ"ע פסול דבעינן קשירה תמה כדאיתא בגמרא:

לד א מסמל המנין. ל"ל בתיטר אחלי בתר ימין ומשמאל דעלמא דהא אמרי' בגמ' הטע' שיהא קדם בימין הקור' שיהא

ב"ס' בגמרא דכן ש' רמב"ם היות ומנחות בפ"ב מה"ת הסכת נח הרמב"ם פ"ב וספר התרומה סי' קן ורבי' מנחות לה הסכר מנחות קנה מנחות לה לחוס' ורא"ש כסס ר"ת הרי' הגם, בתרי' פ"ב: מנחות לר לפרס ר' סס ורמב"ם ב"ג ובפיהמ' רבא נסח"ב ורבי' כסס כתב מ"ר תפילין מתנהו בפיל' בומה ספ"ג קבר יחזקאל ור' יוב' ומגן ובדרב"מ בחסוכם רמב"ן ס"מ רנ"ל

עטרת זקנים

ב ומיהו. לדבר האוס' דחל"ם להיו' שרגורין אסור לשרו' ע"י גו' ובמקום דלא אפשר יש לסמוך ארוב פוסקי' דסקילין כרי שלא יבטל מצות תפילין: גר"א אף של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה אין להם תקנה בשירה ולא בתפירה כמו אם נפסק מה שסקיף מסנה הראש (ב"י בשם ספר התרומה) ובכל מקום שמורה לתפור הרצועה מותר לתפור בכל מה שירצה או לקשור וא"צ רווח ג"ר (ב"י ע"פ הר"אש ולא כמו שכתב הר"י) וי"א גם הו' השעורי' הללו דווקא קשיר' קוסל מפני שאין נוי לתפילין להיות מקושרי' אבל תפיר' ישרה לצרפני שלא תראה מחיץ שאין גנאי לתפילין כל כך אינו פוסל אפילו הו' השעורי' הנזכרי' ויש להחמיר (מהרי"ם) ובשעת הדחק יש להקל:

פרי חדש

סימן מו

יכול לברך ברכה הנמנת לסטיגיה ומיהו פוטרת לגיא יברך ברכה פוקת עוירים דבה ל"ל דסומות פוטרים על מתנו ויותר יוצר המאורי לפי סברא פיוריהו הדרך אסר יבר בה וכדלקמן סי' ל"ז דין י"ב וה"ה ברוב המחבר לומר לוחה ברכה בלא הוכרה ע"ל סי' רכלא ס"ב בגלי פ"ה ס"ה ס"ל פ"ס: נשאלתי על מי קהים עומד כל הנ"ל חי בגי לברוכי ברכות מחוברה בסחר לו לא ודרשה לברכת ר"ח ולבעיה דס"ל ברכת פתוחים על לחתול פוטרו עוד מחרי"ז לחר ונם לה"ם כסס רמ"ר מכסיה מסכים לקרות פיה מברך ברכה הנאר בסמיה בלא לבה"ם חוזר ומברך מילתא

א מסדר הנחתן בבתים (א) לרש"י והרמב"ם קדש א משמאל המניח בבית החיצון ואחריו כי יביאן בבית שני ושמע בבית השלישי והיה אם שמוע בבית הרביעי שחוא בית החיצון לימינו ולר"ת

שיהא קורא כסדר הכתוב בתורה: ב ולר"תוכו". ומ"מ צריך לכתבן
כמ"ש סי' ל"ב ס"ח בהג"ה ולכן צריך שיניח תלק פ' והיה אם שמוע
ויכתובם שמע בקלה הקלף ואח"כ יכתוב פרשת והיה אם שמוע בחמצע:
ג כרצועות בעלמא". שהרי מת"ג ר' מהם פסול אבל אם הניח ב'
זוגות תפילין כפריס עובר על כל
תוסיף כדאי' ריש פ"ו דערובין ס"ר
וכ"כ ב"בפס המ"מ. ובלבושו הל"ח סי
נסתפקו בזה ופשוט דאיסתמיעות סי' ל"ב
דברי המ"מ הל"ג והגמרא הל"ל ק"ו
ומ"ש מהניח דהגחקין אין ראיה
דהתם כתב פ' אחר ר"ל לא שייכא
כלל לתפילין אבל בשני זוגות
כפריס עובר על כל תוסיף ועסי
י"ס ו: ד ואם אינו יודע כ' ואם
לא יוכלו כו' ע"ו דהיינו מניעותא
ועוד דגם בריס ברים שידע לכוין
המקום אינו מברך אלא על ר'
מהם וכל"ח כדחק בזה. ולא"ג
דה"פ דבריסא קאמר שיניח פעיהם
יחד על היד ויברך ויסדק בבת ר'
וה"ה בש"ר ואחר כך קאמר ואם
אינו יודע לכוין המקום ולהניח פעיהם אחד פי' כשיסדקם בבת אחת לא
יוכל לכוין המקום ולריך לקפרס זאת ז' יניח כדברי הא' ס"י וס"ר וכו'
וכתב המרדכי אע"פ שמפסיק בברכת ס"ר בין ברכה ראשונה של יד לשל
פעיה שרי: ה ואם לא יוכלו". אפי' בזאת ז' לא יוכל להניחם בבת
ר' כגון שיש לו מכה בס"ס כ"ז ס"ז ר' שמתחייבים מפני הבריות המלעיגין
עליו: ו ולא יניח וכו'. ואם עשאו מתחלה להניח בו פעיהם שרי דהוי
כאלו התנה כמ"ש סי' ל"ב: לה נהגו

כאר הגולה

ל"ח שם ופ"ו ר"ת
ורבינו אחי ר"מ ב
ופס"ק וס' בתרומת
ר"ס בפס ג ותרומת
ר"י בפס חמורת
המנהגי' כ"ז הנפסקי
בפנים כן הוא בס"
ופס"ב ר"פס עור
בפס תניא ורבי ר"ת
וז"ת בפס הר"
מק הנ:

עטרת זקנים

לד מצאתי
בכתבי
הארי' ישעני הסבר
הם אמתיות וע"
כל אחר משני חזון
פועל בהנחה פעול
מיוחדת כמו שהוא
מבואר שם סודם
יו"ש בנמוא מקום
יש בראש לו ניח ב'
תפילין ותפילין של
ר"ת הם כמעל יותר
מתפילין של רש"
ומפני שהם נדחים
במעלתן אין רוב
העולם יכולין לפעול
אות הפעול מהנחת
לכן נמנעו מלהניחם
עכ"ל והם דברי אזן
החיש דף י"א ע"ב
ו"ל וכן דלא
בקאין אלין דדרא
בחר שיין תרי זנין
דתפילין מסתפק דלא
יודעין ברוא דא
דתרוויהו אצטריכו
וכעין זה דברי הזוה"
פנח בענין התקיעו
ה"ל ועל דא לא
ידעי הני בכלאי
רוא דבבא ויללו"ת
ולא יעבי דתרוויהו
צריכי ובספר מצורף
שסורים מהיר מאי
ומאוד להניח שניהם
בפעם אחד ובביא
סדר גדול על זה
שלא להפרידם
ועכ"פ יתנהג כמ"ש
הסוגרת בן ל' הספר
מור"ז ל' לא הי'ה
מניחם בפעם אחר
מפני הייחרא כי
אם אחר תפילה
כנוקר בש"ע:
א ולר"ת עכ"פ צריך
לכותבן בסדר שהם
כתובים בתורה ואם
שינה פסול כן של
יד בין של ראש ולכן
בשל יד שהם בקלף
א' כתוב קדש והיה
כי יביאך ויניח חלק
פ' והיה וכתוב שמע
ואח"כ יחזור ותיכה
אם שמוע (טור ב'):
מניה של רש"ז ל
ויברך עליה כו' יי' א
יניח תחיל של ר"ת
ויברך עליה ויסלקם
מיד ואח"כ יניח של
רש"י על פנה ברב
ראשונה כדי שיקרא
ק"ש ותפילה בשל
רש"י (מהרדם
הבין כן מדברי
הסמ"ג וס"ה) אבל
לא עלה על לבם כמו
שהבין הם סוברים כמו
השובב אשכנזים ע"כ
נכון להניח של רש"
ראשונה ויברך ואח"כ
יניח של ר"ת כנ"ל
ויקרא בהם שקע
והי אם שמוע ואח"ל
ויאמר לפי שאינו כ"א
פרי שלאותה אכמעיר
עדות שקר בעצמו
בנ"ל: ג יעשה ב
כמין אבל לא יעשה
בגמים של אותיו
בגוזפן של תפילין
לחכיל בין רש"
לר"ת ; ובמעמ
ניח תפילין דר"ת

ע"ה נעשות שמין

ע"ה ואם

ע"ה שלא עמדתים
עמדו מה

ולאם אותם לאחוץ
בתמלאם בשל מה
לרת אחו ואיבק
ע"ה אם ובלא

סמניה הוא והיה אם אבל ר"ת פי' דשמוע והיה אם אלא
מגד שתחל המניח קדם והיה כ"י ומגד ימין הוא שמע והיה אם פי'
החילון הסני שהוא ימין המניח הוא שמע וסמוך לו והיה אם ס'
הוויות להדדי ושיני"ן דהיינו קדם ושמע אבל הסני"ן שבגדדי בתים
(ב) ויניח פעיהם ויכון ס'
הטור בשם הר"אם ואין בתי
תוסיף אלא בשמוע ה' בתים
לכאורה משמע דאחר למשמע
הניח ב' זוגות תפילין ברחש
עוב"משו בל תוסיף ובלבוש
שמסתפק בזה וכתב סברות
ולכאן ואיתא מיעתי' סוגיא
ברים המולה תפילין דאיתא
דבשבת מכניסן זוג א' אחד
שני בפעם א' על ראשו דכיון
על בל תוסיף הוי בתשוב
אלא שראיתי בספר מעדני
שכתב על דברי הר"אם אלא
אלא בעושה ה' בתים דאיתא
בתי' ואיתי אחריכא ואמת
אלי לחודיה קאי ואלי לחו
קאי כדאי' פ' הגחקין כלומר דאיתו מחובר עם הבתים האחרים
ואח"כ כתב שיש להקשות הסוגיות אהדדי דהיינו סוגיא דהמולה
דשמעו בהניח שני זוגות תפילין עובר משו' בל תוסיף והגחקין
דלא הוי בב"ת דאלי לחודיה קאי ואמת לחודיה קאי ולישב הסוגיא
דהגחקין לא בעי למיתר רק שיהו נעשה זקן ממרת מוכח זה דאלי
לחודיה קאי אבל איסור ב"ת יש כהיא דעירובין עכ"ד. ואיני
טעם בחילוק הדמ"ש איסור זה דלא יתרה פי' ב"ר מאיסור ב"ת.
דלקמ"ן דכבר הקשו התו' קושיא כזו בלולב בפ' הגחקין ו"ל אבל
דמשמע דמסיק לר"י וכ"ש לרבנן דלא אמרי' אלי לחודיה כו' ואבא משמע דלרבנן אמרי' אלי לחודיה קאי ו"ל לא הסתם מדרבנן אסור עכ"ל. פי' גבי
שהוסיף מין א' ולא נאגד עם הל' מינים מן התור ליבא בל תוסיף ומדרבנן איבא משום בל תוסיף א"כ הא בתפילין בהני' הגחקין דמיירי כיצד יעבה
לענין חיוב מיתה דזקן ממרה ע"כ אמרי' אלי לחודיה קאי ואיבא בל תוסיף אבל בהמולה תפילין דמיירי כיצד יעבה המולה תפילין ומדרבנן אסור בב
תוסיף אפילו אם אלי לחודיה קאי וכל מה שהזכירו שם בהמולה תפילין משום איסור בל תוסיף אלא דמדרבנן שעשו בזה איסור בל תוסיף ובהא
דברי הר"אם מתמה שיש לתמוה עוד דכיון דלא בא אלא להתיר הבחת ב' תפילין דהיינו של רש"ו ור"ת דלא הוה בל תוסיף לתה חילק בין ב' זוגי תפי
וכיון שיש בתים לא הוה לו לחלק אלא מדרבנן אסור אפילו בלא מתכוון ע"כ כתב דאין משום בל תוסיף אלא בחמש בתים מן התורה דבמניח עוד זוג אחד מותר מן התורה
ב"ד דלעבו על בל תוסיף חייב אפילו בלא מתכוון ע"כ כתב דאין משום בל תוסיף אלא בחמש בתים מן התורה דבמניח עוד זוג אחד מותר מן התורה
דאלי לחודיה קאי כו' אלא מדרבנן אסור אפילו בב' זוגות ובזה ודאי לא גזרו רבנן אלא במתכוין שהיו שניהם לשם מצוה ביחוד אבל זה שמתכוין לשם
בחד מהם והב' יהיו כרצועות מותר וא"ל לפי מ"ש דבדרבנן מיירי בהמולת תפילין דהא אמרי' שם בגמרא אחה היה לים דבלגיי ת"ק ות
שמעון בן גמליאל לי חייב משום בל תוסיף בלא כוונה ואנן אמרינן דמדרבנן לא בעי כוונה לא קשה מידי דשם לא קיימי בל התירוצים ד
התירוץ דפליגי לענין שבת זמן תפילין אפי' מדרבנן. וא"ל מה טעם לא אמרינן גם בהמולת תפילין לחכמים ב' זוגות כיון דלא הוה מדאורייתא בבל תוסי
דהאי לחודיה קאי אלא מדרבנן וכיון דלא מתכוון אלא להלכה ולא לשם מצות תפילין לדעי ליה כמו בהבחת תפילין דרש"י ור"ת. לק"מ דל
לא הוה איסור אלא משום ב"ת דמדרבנן אמרי' דמותר בלא מתכוון אבל בהמולת תפילין דבלא ב"ת יש איסור מתחת דאין מצוה אלא בזוג ל
ממילא הוי אפילו בשבת ע"כ ראוי לאסור אפי' מדרבנן אפי' בלא כוונה כללא"ד נכון. ומו"ח ז"ל הקשה על הר"אם מ"ש חמש בתים מ
זוגות ותמיעתיה ג"כ בגמרא דהגחקין דבמניח זוגות קיל טפי מכח דאי לחודיה קאי

נשאלתי מי שמניח ב' תפילין דרש"י ור"ת אחה מהם יניח למעה לבד הפנים לו אין קפידא בדבר זה בכלל:

תשובה נראה דצריך להניח דוקא שלרש"י למעה ומעולה מהם של ר"ת דלפי הנראה דהך מילתא שהביאו הפוסקים דמקום יש בראש
להניח ב' תפילין לאו הלכה ברורה ואיתה דהא בפ' בתרא דעירובין פליגי ת"ק ורשב"ג בהמולת תפילין בשבת ת"ק ס"ל דזקן
זוג אחד מכניסין ורשב"ג ס"ל מכניס בפעם א' ב' אוזים ומפרש פלוגתייהו שם תחל' דת"ק ס"ל לא אמרי' מקום יש בראש להניח ב' תפילין ורשב"ג ס"ל
דאמרי' כן ואח"כ מפרשים שם פלוגתייהו דת"ק ס"ל שבת זמן תפילין הוא ורשב"ג ס"ל שבת לאו זמן תפילין. ולכאורה משמע דהך ליטגא בתרא עיקר
דהא דאמרי' התם אלא מתוחרתא כדאיתא דמיעיקרא קאי אהך ליטגא וכן פירש"י שם בהדיא ולפ"ז קשה הלכת דאלכתא דהא פסקו שם כל הפוסקי' כתם
וכן דבריהו הטור סי' ס"ח לקמן וגבר כתב המורסי' ל"ח שבת לאו זמן תפילין הוא ו"כ ל"ל דהפוסקים ס"ל דאין הכרח לומר דפליגי דוקא בשבת זמן
תפילין בלישנא בתרא אלא בלישנא קמא דמקום יש בראש כו' וכן משמע מדברי התו' שם דף ל"ו ד"ה אלא ס"ד ח"ל דלא מיתרלא מילתה
דר"ת דאמר זוג אחד אין עפי' לא אמ"כ ל"ל שבת זמן תפילין כדאמרינא לעיל אם לא נאמר דאמר מקום יש בראש להניח
ב' תפילין עכ"ל וא"כ אלא מ"ל דלא זמן תפילין כדאמרינא דקאמר ל"ל כן דלא אמרי' שבת זמן תפילין וא"כ הטעם ע"כ כתב
וא"ל הא כתבו הפוסקי' בהך תפילין דרש"ו ור"ת דמקום יש בראש להניח ב' תפילין לק"מ דהם אמרו כן עכ"ל דמ"ל לא הוה בל תוסיף אי לחודיה
מתפילין דרש"י יש עוד מקום להניח תפילין אמרי' דהוא מתכוון בפי' שיהיו בזוגי רצועות ואם אין שם מקום עוד כ"ש ניחא דלעולם מתפילין דרש"י כלה
מקום התפילין ופשוט דהוי כרצועות ואין שם איסור בזה דומה למ"ש ס"ר דאוהו ב"ד לעבור על ב"ת בזמנו עובר אף בלא מתכוון בלא
זמנו אינו עובר אלא במתכוון וה"כ כאן אלא במקומן של תפילין אין איסור אלא במתכוון לשניהם יחד. וא"ל א"כ הא עדיף עפי' שיניחם אח"כ בלא ברכה ע"כ נדחק
שיניחם בבת א' דשמא אין מקום לתפילין הבייסי ל"ל דמ"מ עדיף בזה שיהיו שניהם סמוכי לברכ' מזה שיניחם אח"כ בלא ברכה ע"כ נדחק
עפי' שיניחם בבת א' מכל זה ל"ל דבין ס"ר בין ס"י צריך להניח תפילין דרש"י במקום שהוא עיקר המקום שלו התפילין ועל מקום הניחוסף יניח שם
ר"ת כי יש לחוש שמא לא קי"ל כהך דיש ב' מקומות להניח תפילין וא"כ יש מ"מ מדברינו דכל המניח תפילין צריך להניחם דוקא לגד הפנים ולא
למעלה מזה דהיינו מקום שמות תינוק רופס דשמא אין מקום לב' תפילין: (ג) ואם אינו יודע לכוון. זהו דעת סה"ג שכ"כ מתחלה דמי
שקולין בעיניו תפילין דרש"י ור"ת ואינו יודע לכוון כו' יניח א' מהם תחלה ואח"כ ר"ת תחלה והוה הפסק קצת מ"מ מוכרח
הוא לעשות כן. אבל מ"ש המחבר אח"כ ואם לא יוכל להניחם כו' הוא דעת תשובה הגכמות שמביא ב' דתפילין דרש"י עיקר ע"כ צריך שיבדוק

דוקא

דוקא מלגיסס ולח"כ יניח של ר"ת בלא ברכה וכ"ה דעת הסמ"ג עלמו שם בחוספלא שכתב שבתרן לחדוס ויסמעלל נהגו כרש"י. ול"ע לזה כתב החתבה הדרך הראשון תחלה שהוא סותר לח"ת מ"ש לח"ת ורלויתי מה שכתב דתלה הוי פי' על חבירו והוא שיבוש. יוכל לבריחס כו' דהח חזיגן שבעלי הסברות בזה בב"י. הס חולקים להדדי:

לו (א) שלוכה מוגע' פסוליך פי' ולח מהני כלן קריחת תיוקן כיון שידוע הוא הלות ולין לעטות בלחר דדוקא בלקוס שיש ספק מחמת שיש לחמותו לאות לחר לז מועיל קריח' התיוקן כמ"ש סי' ל"ב סי"ל וכתב ב"י בשם הלגור בב' קלוות שעושין ביו"ל יש לעשותן קודם שיתחיל לכתוב הלחרת כי פסול' היה לדעת ר"ת בלא ללו הקלוות עכ"ל כלומר דלש כתב לות לחרת ולח"כ הקלוות הוי שלא כסדרן ויעמוד ולח"כ כתב בשם הרלי"ם דדוקא רגל יחין מעכב לענין כסדרן לבל לא הקרן דבלא הקרן הוה מיני יו"ר ומשמע דעת ב"י דלענין הלכה לא פסק כדעת הלטור בזה ות"ה לא זכרו בש"ע לא לדרבה ומשמע בסימן ל"ב שבל שלין מקלת יודי"ן שעל הציצי"ן וכיולה בזה מוגעין ותיוקן יודע לקרלו מהני ליה תיוקן ולא הוי שלא בסדרן מלחר שלורת הלות הוה ליכר ברלה פשוט דכ"ש בזה דהה בל שלין הודי"ן מוגעין הוה עפי פסול ולפ"ה לא מיקרי שלא בסדרן הלא שבלבום בחוב דבקולו על יו"ד יש לחמיר לענין שלא בסדרן דבלא"ה לא הוה יו"ד ול"ב בס"ש דלקי ביודי"ן מהני וכ"מ להדיה בהג"מ פרק ח' דתפילין דעפי יש היתר לענין כתיבה שלא בסדרן בקולו של יו"ד מפסול יודי"ן של ציצי"ן שלין מוגעיס ע"ש בת"ש

בלורת לות קו"ף:

לה (א) שהזמן גרמא: דהה שבת וי"ט ללו זמן תפילין: (ב) מוחין בידם: לפי שלין ברלות להזהר: (ג) לבל ביום לחלון: פי' ביום הקבורה דביום המיתה פטור מכל המלות לין שלא בקבר. דלו מקרי לוגן והעמס דיום הראשון דכתיב ולחרלתה כיום מר ש"ת דעיקר מרירותיס

לו א פוטעיי"ר ל"ל בגופן. ודוקא שלינן מיכן בשביל ביחוד מלוה לבל הירה להניחס מעוס דבעי גוף נקי ומ"מ לא חבר בקדושתן לא הוי פוטע (תו' הר"ח והר"ן ומרדכי) עסקי ל"ח: ב נהגו שלא להניחן: מסתמא קלת לחלקי מי שידע בעלמו שיש לו גוף נקי לא יניחן כל היום מפני הרמחים כמ"ש בב"י לחד פי' ומ"ע כתב בהשובה שחיקן להניחס מעיס במנחה ע"ש: ג חייב לבי: דקודם לבן לין רשאי להניח תפילין ולחר בן חיוקן הוא ועסקי ל"ו: ד וי"ח דוקא מקודם לבן לין מניחין (ר"מ) ועכשיו נהגו להניח ב' לוג' חדשים קודם הזמן:

לה א לפי לין לו לער: לפי הולך בבווקיס וברחובות פטור (כ"מ בחולין פ"ח גבי עובדא דרמי בר חמא) ומשמע מזה דלסור להחזיר על עלמו דלי היה מוחר לא היה רמי ב"ח מפקיע נפשיה מיניה וכ"מ בתוס' כתובות דף ק"ד ס"ד: ולפי הקשו והא חולי מעייס פטור ות"ר היה מלסוג עלמו בקדושה יוחר מדלאי ולסה יודע היעב לחבר עכ"ל משמע דשאר כל אדם לסור מיהו ל"ל דבעבע ק"ש ותפלה מות' כמ"ש ס"ב מי שלבו ערל לא יניח תפילין (כ"ה ס"ח סימן תקע"ו) ועסי' ל"ח ס"ב ע"ל: ב ולפ"ז: ולפ"ז יודע שלין יכול להעמיד עלמו מלהניח לגמ בבדי שיחל ע"ר לפ"ה יניח שליסס (מ"ע סי' ס"ו ע"ל ס"ג): ג מוחין בו: מפני שלריכין גוף נקי ונפשיס לינס זרחו להזהר לבל לס היו חייבים לא היו פטורי מה"ע דהרים רמי לגפשייהו ומזדהרי בל"ל ולא בע"ת: ד מהרהור: הרב"י הקן ע"ן מסוכה רי"ח הילדים לעולם חולגין בדגילין בטומח' ופרי' ליח' קסבר ר"י ב"ק לסור להניח תפילין ומשני הבא בילדי ונטוחיה עמה עסקי' אח' יבלו לידי הרגל דבר ע"ב מה שני' ותיחלו לינו טולה יפה דמ"מ ק' לחלי מפני בילדים ונטוחיהם עמהם עסקי' אח' יבלו לידי הרגל דבר הא ע"כ ל"ל להרגל דבר בלא הרהו' ולל"ל אח' יבלו לידי הרהו' ול"ל דמשום אח' לא מסרי להל"ת לגלא בטיודע בוחלי אח"ל לו בלא הרהו' לא לסור להל"ס: ה חייב: משמע דחייב מיד לבל בי"ד סי' שפ"ח בת' לחר הבן הלמ' ומשמע דמניח לבתחלה וכ"מ בעור ובריב"ף לבל בגמר ובר"לסו ר"ל לי' דלסס בלו

פנים

לה א נהגו כו': הע"ת לא לא עיין בב"י:

לו עיין בב"י שהלריך בחמונת הלותיות (עמ"ש ס"ב): **איתא** בזוהר תלוה ע' ע"ו ע"ו חל' מקודם לציצלה ולחתם מקודים דלתתא וכן שיעור' דילי' וכס"ב ל' יעשה ברלסה כמין ו"ו ולא כמין יו"ד שלריך להחריך לחתם: א שלין ליגע בכלי שלדס בינוני יכירנו היעב מעל ס"ת שע"ג הבימה כשקולת כו' ומ"ש הב"י ברחוק ד"ל לאו דוקא (מ"ע סי' ל"ו) וב"ח כתב בשם ב"ש ברחוק לחתם וגם לא ירחיקה יותר מעובי הגג: ב ולא ינע פסול. ויש מקומות נוהגי' להכשיר (הריב"ש) ובמקום שלין ס"ת לגלא זה יש לקרות בה ולא יברך (כ"ה בשם רי"ע ח"ב חי"ד ס"ב) ולא הועיל כלום דבכל ס"ת פסול קורין בלא ברכה: ג צריך לתיג. צריך שיהיו התגים מוגעים בגוף הלותיות וכל ח' לפרד מחבירו (מ"ע סי' ל"ה) וגם לא ידביקן בסוף הלות כ"ל בחלמעיהן (ס"הזכרונו) ולא לינן מוגעי בגוף הלותיו לו שטוגעין זה בזה פסולים. מיהו לא ידעינו שבתבן מומחה תלינן שנפרד לחר שנכתב ומכשיריס (מ"ע שם עמ"ש סי' ל"ב סק"ג: נ"ל דלא עשה חי"ת כדעת רש"י כזה ח כשרה כמ"ש ב"י שמלא כתוב ועוד כתב בשם ריא"ם חי"ת היא מלחותיות המרובעות לכן לין להחריך לותה בסוף שיעה דלי הכי לא הוי ב' זייניי"ן וכן לין לעשות מחין דל"ת וזייניי"ן ולא עשה כן יגרוס מן הל' על שחעשה זייניי"ן (ע"ת מהר"ל מוטל) ול"ל דמיירי בענין שהחטוטרת בחקומו עומד וכתוב בס"ש יראים דיעשה כשניהם כרש"י ור"תולין בחוספ' זה קלקול לות ולחמעו הא לחמרי' בלותיות דר"ע חי"ת לין קשר לה כתר פי' שלינו מחויב לעשות כן לבל לא רולה לעשות עושה וכלבד שיעשנה בסוף הגג לגל שמלא שתהא נראה כמו ראש רגל שלמל ולא למעלה בכתר על גגה ולא יחריך בגגה כלל ולא שהריך פסולה ובתפילין לין לה תיקון עכ"ל. ול"ל דמיירי שעשה ב' זייניי"ן וגג רחב דלא הוי חטוטרת לבל לא עשה חי"ת כדעת רש"י אפי' לחריך בה כשר בדיעבד חע"פי שלינה מרובעת: הב"ח פוסל לא לא תייג שעמע"ל ג"ן ונראה לי דטוב לתקנס ולפילו בתפילין מועיל היקון:

לז א פוטעיי"ר ל"ל בגופן. ודוקא שלינן מיכן בשביל ביחוד מלוה לבל הירה להניחס מעוס דבעי גוף נקי ומ"מ לא חבר בקדושתן לא הוי פוטע (תו' הר"ח והר"ן ומרדכי) עסקי ל"ח: ב נהגו שלא להניחן: מסתמא קלת לחלקי מי שידע בעלמו שיש לו גוף נקי לא יניחן כל היום מפני הרמחים כמ"ש בב"י לחד פי' ומ"ע כתב בהשובה שחיקן להניחס מעיס במנחה ע"ש: ג חייב לבי: דקודם לבן לין רשאי להניח תפילין ולחר בן חיוקן הוא ועסקי ל"ו: ד וי"ח דוקא מקודם לבן לין מניחין (ר"מ) ועכשיו נהגו להניח ב' לוג' חדשים קודם הזמן:

לה א לפי לין לו לער: לפי הולך בבווקיס וברחובות פטור (כ"מ בחולין פ"ח גבי עובדא דרמי בר חמא) ומשמע מזה דלסור להחזיר על עלמו דלי היה מוחר לא היה רמי ב"ח מפקיע נפשיה מיניה וכ"מ בתוס' כתובות דף ק"ד ס"ד: ולפי הקשו והא חולי מעייס פטור ות"ר היה מלסוג עלמו בקדושה יוחר מדלאי ולסה יודע היעב לחבר עכ"ל דבעבע ק"ש ותפלה מות' כמ"ש ס"ב מי שלבו ערל לא יניח תפילין (כ"ה ס"ח סימן תקע"ו) ועסי' ל"ח ס"ב ע"ל: ב ולפ"ז: ולפ"ז יודע שלין יכול להעמיד עלמו מלהניח לגמ בבדי שיחל ע"ר לפ"ה יניח שליסס (מ"ע סי' ס"ו ע"ל ס"ג): ג מוחין בו: מפני שלריכין גוף נקי ונפשיס לינס זרחו להזהר לבל לס היו חייבים לא היו פטורי מה"ע דהרים רמי לגפשייהו ומזדהרי בל"ל ולא בע"ת: ד מהרהור: הרב"י הקן ע"ן מסוכה רי"ח הילדים לעולם חולגין בדגילין בטומח' ופרי' ליח' קסבר ר"י ב"ק לסור להניח תפילין ומשני הבא בילדי ונטוחיה עמה עסקי' אח' יבלו לידי הרגל דבר ע"ב מה שני' ותיחלו לינו טולה יפה דמ"מ ק' לחלי מפני בילדים ונטוחיהם עמהם עסקי' אח' יבלו לידי הרגל דבר הא ע"כ ל"ל להרגל דבר בלא הרהו' ולל"ל אח' יבלו לידי הרהו' ול"ל דמשום אח' לא מסרי להל"ת לגלא בטיודע בוחלי אח"ל לו בלא הרהו' לא לסור להל"ס: ה חייב: משמע דחייב מיד לבל בי"ד סי' שפ"ח בת' לחר הבן הלמ' ומשמע דמניח לבתחלה וכ"מ בעור ובריב"ף לבל בגמר ובר"לסו ר"ל לי' דלסס בלו

פנים

לה דין מנין השיטין • ובו סעיף אחד:

א א נהגו א במנין השיטין לכתוב בשל יד שבעה שיטין בכל פרשה ב ובשל ראש ארבעה שיטין ואם שינה לא פסל:

לו דקדוק כתיבתן • ובו שלשה סעיפים:

א א צריך לדקדק בכתיבת האותיות שלא תשתנה צורת שום אחת מהן ולא הדבקת לאחרת: הגה ולכתחלה יכתוב בכתיבה תמה כתבואה בעור וכשאר פוסקים והוא ידוע אבל הסופרים מיהו אם שינה בצורת הכתב אינו פסול:

ב ב כל אות צריכה להיות גולם אחד לכן צריך ליזהר בנקודה שעל האל"ף שיהא כמין י"ד ובנקודה שתחתי' וביו"ד השי"ן ועי"ן ואחורי צד"י שיהו נוגעות באותה ובאחת (א) שאינה נוגעת פסולין וכן בשאר אותיות חוץ מה"א וקו"ף א שאין ליגע הרגל בגג ב ואם נגע פסיל:

ג ג צריך לתייג א שעטנז"ז ג"ן והסופרים נהגו לתייג אותיות אחרות ב אם לא תייג אפילו שעטנ"ז ג"ן לא פסל:

לז זמן הנחת התפילין • ובו שלשה סעיפים:

א א גדול שכר מצות תפילין וכל מי שאינו מניח הוא בכלל א פושעי ישראל בגופן:

ב ג מצוותן להיותם עליו כל היום אבל מפני שצריכים גוף נקי שלא יפיח בהם ושלא יסיח דעתו מהם ואין כל אדם יכול ליזהר בהם ב נהגו שלא להניחם כל היום כ"ש צריך כל אדם ליזהר בהם להיותם עליו בשעת ק"ש והפרה:

ג א מקשן היודע לשמור תפילין בטהר שלא יישן בהם ולא יפיח בהם הגה ושלא ליכנס בהן לבית הכסא (רש"י פ' מולכ הגזול) ג חייב אביו לקנות לו תפילין לחנכו: הגה ד וי"ח דהאי קטן דוקא שהוא בן י"ג שלים ויוסף אחד (בעל העיטור) וכן נהגו ואין לשנות (דברי עלמו):

לח מי הם החייבין בתפילין והפטורים • ובו ג' סעיפים:

א א חולה סעיים פטור מתפילין: הגה א אפילו אין לו לער אבל אחר חולה אם מלטער בהליו ואין דעתו מיושב עליו פטור ואם לאו חייב: (מרדכי וא"ח ומיי פ"ד)

ב ב מי שברי לו שאינו יכול להתפלל בלא הפסה מוטב שיעבור זמן התפלה ממה שיתפלל בלא גוף נקי (וע"ל סי' פ') ב ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו בגוף נקי בשעת קריאת שמע יניח תפילין בין אהבה לקריאת שמע ויברך:

ג ג נשים ועבדים פטורים מתפילין מפני שהיא מצות עשה (א) שהזמן גרמא: הגה ואם הנשים רוצין להחמיר על עלמן ג (ב) מוחין כידם (כלבו):

ד להמניח תפילין צריך ליזהר ד מהרהור תאות אשה: הגה ואם אי אפשר לו בלא הרהורים מוטב שלא להניחם: (כלבו וא"ח) ה (ג) א אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין מכאן ואילך ה חייב אפילו

כאר הגולה

לתרמ"ם נפסר חקוד תפילין וכ"ל הרמ"ם ב"ר ובכל מלות ס"ת ובכל מ"ת בשם ר"מ בשם הרמ"ם ובן נהגה מנהגי הרמב"ם: מנהגי הרמב"ם ל"ל ס"ה יו"ד הרמ"ם הרמ"ם: מנ: מנהגי כי הסוכה ריאם כלל ל' סימן ח' בהגהות כ"ל ל' בפ"ה הירושל' סמכי' בה"ת רמ"ם לגם פתחב בשם פר"מ המקבל קטן כמ' ובלשת הרי"ף סס

עטרת זקנים

לה א במנין השיטין אלו רחם ראשי רשיטין ירד' את הין' יצא' לתת הנ הרו' הורה בשני וה' רחם בשת לאמר כי הי' שה ברמה לאות: ג שקע את יה' לבבך ובלחתך ידך מזוזות ד' ויה' ובכל נשב' ואכלת ה' בכם אשר ה' בין עינכם בידך ובשערך: ב ובש"ע ידבר מלה הזאת: ב' ויה' כל מאר רמ' מסמרים מבית: ג' שקע לבבך ו"א לבבך אל' ד' והיה עשב לא רתן את בגיכם (מהר"מ'): רו א בכל מזוזת שאותיו' שעבנ"ן ג"ן בתובים אפילו בס"ת צריכין רבנן קטנים מרין דלמוד ס' הבורה דף ק"ד שקעבנ"ן ג"ן בלא הגי' אינן אחיו בלל ואין חיבים עליהם בשבת כמ"ש:

לז א קטן הלומה לשמור עצמו שלא יפיח חייב אביו לחנכו מדרבנן:

לח א אבל בן א' אסור להניח תפילין וכ"ל הישר ג"כ לא ניח א"א אחר הנין החמ' ו"א אפילו קודם הנין החמ' מוחר להניח ס"ם ביום א אחר הקבר' ח' בתפ' אם לא עבר זמנה הבן אם שמע שמועה קרובה אחר ג' כ' להניח תפילין ביום הראשון (משאת בנימין וכן משמע מדברי הרמב"ן עי' ב"ד רס"ח ס"ג סע"ז):

פרי חדש

סימן מו מולגת הסמיסה דלריך לגרן הסה לגיריה בגיר' מיגו חעלם ומ"ריך ומה"פ כן מיין לגרן בחתר ' הפ"ב ובוחה ולבשון המחבר בסי' מ"ז סי' י"ב סכתב הפ' אם לחל בגיגה הגילה הולך מחר פיגם שבגר וה"ל לחזור ולגרן מסה"בהי בל"ל מעשחת דפגילה הולך מחר היום מישון ניה דלא הסכרת ומחר' פחיר הגילה הולך מחר היום הלא מסמ' בקת ובמחר מחר' לא ספסיק גריך

לה א נהגו כו': הע"ת לא לא עיין בב"י:

לו עיין בב"י שהלריך בחמונת הלותיות (עמ"ש ס"ב): **איתא** בזוהר תלוה ע' ע"ו ע"ו חל' מקודם לציצלה ולחתם מקודים דלתתא וכן שיעור' דילי' וכס"ב ל' יעשה ברלסה כמין ו"ו ולא כמין יו"ד שלריך להחריך לחתם: א שלין ליגע בכלי שלדס בינוני יכירנו היעב מעל ס"ת שע"ג הבימה כשקולת כו' ומ"ש הב"י ברחוק ד"ל לאו דוקא (מ"ע סי' ל"ו) וב"ח כתב בשם ב"ש ברחוק לחתם וגם לא ירחיקה יותר מעובי הגג: ב ולא ינע פסול. ויש מקומות נוהגי' להכשיר (הריב"ש) ובמקום שלין ס"ת לגלא זה יש לקרות בה ולא יברך (כ"ה בשם רי"ע ח"ב חי"ד ס"ב) ולא הועיל כלום דבכל ס"ת פסול קורין בלא ברכה: ג צריך לתייג. צריך שיהיו התגים מוגעים בגוף הלותיות וכל ח' לפרד מחבירו (מ"ע סי' ל"ה) וגם לא ידביקן בסוף הלות כ"ל בחלמעיהן (ס"הזכרונו) ולא לינן מוגעי בגוף הלותיו לו שטוגעין זה בזה פסולים. מיהו לא ידעינו שבתבן מומחה תלינן שנפרד לחר שנכתב ומכשיריס (מ"ע שם עמ"ש סי' ל"ב סק"ג: נ"ל דלא עשה חי"ת כדעת רש"י כזה ח כשרה כמ"ש ב"י שמלא כתוב ועוד כתב בשם ריא"ם חי"ת היא מלחותיות המרובעות לכן לין להחריך לותה בסוף שיעה דלי הכי לא הוי ב' זייניי"ן וכן לין לעשות מחין דל"ת וזייניי"ן ולא עשה כן יגרוס מן הל' על שחעשה זייניי"ן (ע"ת מהר"ל מוטל) ול"ל דמיירי בענין שהחטוטרת בחקומו עומד וכתוב בס"ש יראים דיעשה כשניהם כרש"י ור"תולין בחוספ' זה קלקול לות ולחמעו הא לחמרי' בלותיות דר"ע חי"ת לין קשר לה כתר פי' שלינו מחויב לעשות כן לבל לא רולה לעשות עושה וכלבד שיעשנה בסוף הגג לגל שמלא שתהא נראה כמו ראש רגל שלמל ולא למעלה בכתר על גגה ולא יחריך בגגה כלל ולא שהריך פסולה ובתפילין לין לה תיקון עכ"ל. ול"ל דמיירי שעשה ב' זייניי"ן וגג רחב דלא הוי חטוטרת לבל לא עשה חי"ת כדעת רש"י אפי' לחריך בה כשר בדיעבד חע"פי שלינה מרובעת: הב"ח פוסל לא לא תייג שעמע"ל ג"ן ונראה לי דטוב לתקנס ולפילו בתפילין מועיל היקון:

לז א פוטעיי"ר ל"ל בגופן. ודוקא שלינן מיכן בשביל ביחוד מלוה לבל הירה להניחס מעוס דבעי גוף נקי ומ"מ לא חבר בקדושתן לא הוי פוטע (תו' הר"ח והר"ן ומרדכי) עסקי ל"ח: ב נהגו שלא להניחן: מסתמא קלת לחלקי מי שידע בעלמו שיש לו גוף נקי לא יניחן כל היום מפני הרמחים כמ"ש בב"י לחד פי' ומ"ע כתב בהשובה שחיקן להניחס מעיס במנחה ע"ש: ג חייב לבי: דקודם לבן לין רשאי להניח תפילין ולחר בן חיוקן הוא ועסקי ל"ו: ד וי"ח דוקא מקודם לבן לין מניחין (ר"מ) ועכשיו נהגו להניח ב' לוג' חדשים קודם הזמן:

לה א לפי לין לו לער: לפי הולך בבווקיס וברחובות פטור (כ"מ בחולין פ"ח גבי עובדא דרמי בר חמא) ומשמע מזה דלסור להחזיר על עלמו דלי היה מוחר לא היה רמי ב"ח מפקיע נפשיה מיניה וכ"מ בתוס' כתובות דף ק"ד ס"ד: ולפי הקשו והא חולי מעייס פטור ות"ר היה מלסוג עלמו בקדושה יוחר מדלאי ולסה יודע היעב לחבר עכ"ל דבעבע ק"ש ותפלה מות' כמ"ש ס"ב מי שלבו ערל לא יניח תפילין (כ"ה ס"ח סימן תקע"ו) ועסי' ל"ח ס"ב ע"ל: ב ולפ"ז: ולפ"ז יודע שלין יכול להעמיד עלמו מלהניח לגמ בבדי שיחל ע"ר לפ"ה יניח שליסס (מ"ע סי' ס"ו ע"ל ס"ג): ג מוחין בו: מפני שלריכין גוף נקי ונפשיס לינס זרחו להזהר לבל לס היו חייבים לא היו פטורי מה"ע דהרים רמי לגפשייהו ומזדהרי בל"ל ולא בע"ת: ד מהרהור: הרב"י הקן ע"ן מסוכה רי"ח הילדים לעולם חולגין בדגילין בטומח' ופרי' ליח' קסבר ר"י ב"ק לסור להניח תפילין ומשני הבא בילדי ונטוחיה עמה עסקי' אח' יבלו לידי הרגל דבר ע"ב מה שני' ותיחלו לינו טולה יפה דמ"מ ק' לחלי מפני בילדים ונטוחיהם עמהם עסקי' אח' יבלו לידי הרגל דבר הא ע"כ ל"ל להרגל דבר בלא הרהו' ולל"ל אח' יבלו לידי הרהו' ול"ל דמשום אח' לא מסרי להל"ת לגלא בטיודע בוחלי אח"ל לו בלא הרהו' לא לסור להל"ס: ה חייב: משמע דחייב מיד לבל בי"ד סי' שפ"ח בת' לחר הבן הלמ' ומשמע דמניח לבתחלה וכ"מ בעור ובריב"ף לבל בגמר ובר"לסו ר"ל לי' דלסס בלו

פנים

פנים חדשות. ו פנים חדשות: פירוש מכחמים חדשים וא"ת למה חייב אבל בתפילין הא אמרי' לעי' מלטע' פטו' מתפילין ל"ה מ"ע דמחיל' אבל הכא איהו דקמלעי' בפסיה איכעי לי' ליתובי' דעתי' כדאמרינן בסוכה פ"ב לעניין סוכה: ז חתן כו'. כתו' בתשובת רמ"א סי' קל"ב דהאידנא חייבים בק"ש ותפלה (כ"מ סי' ע"ס"ד) חייבים גם בתפילין דה"ל כאנו מעיד עדות שקר בעצמו עכ"ל ו"ע דהא לדע' הר"מם הא דתני ר' שלא שוכבי' חייבים אחירי בק"ש אבל בתפילין פטוריס ולא אמרינ' דמעיד עדו' שקר בעצמו כיון שפטור מידי דהוי אסבתות וי"ט ולילות ומו' לת"ק כמי חייבים בק"ש ופטוריס מתפילין ולוחק לומר דהא דקתני פטוריס היינו בכל היום אבל בשעת ק"ש חייבי' דזהו דוחק ש"ל דבגמרא לא קאמר שחייבים בק"ש אלא בפסוק ראשון לכן לא הוי כמעיד ע"ש מש"כ לדין שחייבים בכל ק"ש חייבים ג"כ בתפילין אלא יהא כמעיד ע"ש אבל מלשון רש"י ומשמע דחייבים בכל ק"ש אלא שא"כ טוענה אלא בפסוק ראשון ובת"ה סי' ז' כתב שהיו מסובין במשתה בשוחין בשבת והגיע זמן מנחה והרבה גחוים פטרו מלהתפלל מנחה דס"ל כדעת רש"י דהטע' דפטורי' מטוס דהעוסק במצוה פטור מן המצוה ואי"כ אין חילוק בין זמנינו אבל להר"ח דס"ל שהם לאו עוסקי במצות הם אלא הטעם שאין יכולים לבוון א"כ אינו שבלא"ה אין מכוני' לו חייבים ובל"ח כתב ג"כ פטורי בבית המשתה אלא תוספ' ובב"י סימן רל"ב מסתע דס"ל לא המקיל לא הפסיד והא"ה ביאות הקיון אלפנ"ו סי' הגשוחין כמשכת עד הבוקר פטור' מכולן ובלבד שהתתן מיסב עמהם דאז הוי מצוה לדעת רש"י ועס"ם ע"ס רל"בוע תשו' רה"ח ס"ח וס"ה בס שבחדיניתו מוהגים שאין החתן מניח תפילין ביום ראשון אבל ר"ש הלוי כתב שצריך להניח ול"ל כמ"ש בשעת המשתה פטור ול"ל מל הע"ע: ח ומנריהם. שירש"י הלוקחי' כדי להמליאן מחבר לתי שצריך להם עכ"ל משמע דאם מקרי עוסק במצוה ול"ע דבנדרים ל"ג מסתע דמחיר אביד הוי עוסק במצוה אע"פ שטעל עליו אבר בטלתו א"ל הם עיקר כוונתו להניח תפילה הכא עיקר כוונתו להתחבר עסי' תל"ג ס"ח: ט זולת בשעת ק"ש. הקשה בד"מ דהא בגמרא אמרינ' דפטוריס גם מק"ש ולכן חילק אם לריבי' וכו' כמ"ש בהג"ה ומה שנדחק הב"י למה המעיבה הרמב"ם י"ל שסתך על מ"ש רש ה' ק"ש דהעוסק במצוה פטור מן המצוה וכ"כ בה סוכה וכ' המ"ה דלדעתו ולדעת הגאונ' אפי' א"ל לטרוח אחר שתיהן פטור הירוש' ול"ל דהירוש' מיירי כשאפשר לקיים שתיהן אבל כשא"א לקיים שתיהן פטור וכ"מ דהא ר"ח בן עקיבא נופא אחר בגמר' דפטור וכירוש' אחר דחייב אלא ל"ל כ"ש: י צריך לטרוח אבל אם מצוה לטרוח ליטן בלילה בסוכה וכן המשמר המת פטור מכל המצות ואע"פ שיוכל לקיים כל המצות והחופר קבר אע"פ שהם מעבר פטור אבל אם אבידה בשעה שהיא מונחת בתיבתו אע"פ שהיא מצוה לא מקרי עוסק במצוה וכן גבי חתן דפריך ולחייב בסוכה כיון שאין דרך המת מחיים לפרוח בחופה בלבד אלא אף בחדרי' ועליות וכיון דכי אורחייהו מצוה עבדי יעשו שתיהן ומשכי אין שמחה אלא בחופה (כ"ל דברי הר"ן) ול"ל דכ"ז מיירי שנתחיל לכתוב קודם שהגיע זמן ק"ש אבל מהגיע זמן ק"ש אסור להתחיל לכתוב בתי' ס"ס ע"ש כ"ב ועס"ם תרפ"ז: יא מלטער. מסתע אפי' מה הגינה כדאי' בירושל' ר' יוחנן לא היה מנח תפילין מפני הגינה ומו' חד סיה אלא מתוחה עכ"ל כ"ז: יב אין דמיון מיוסב עליו דוקא כשא"א לו לייסב דעתו (ב"ח) עמ"ש ס"ה: יג הקורא בתורה. אבל העוסק בגמר' אפשר עכ"ל כתב ס"ג מוכח בגמרא דף י"ח בל הפטור מק"ש פטור מתפילין: יד בפני רבו. מדסתם הרב"ל משמע דס"ל אפי' אבן רבו אחר מותר לחלון דהטעם דהוי כמורה הלכה בפני רבו בשעה שמהגיע זמנו לחלון ובש"ה כתב בשם הגאון מהר"ם הטעם בשחולן תפילין מונע עלמו מלכבוד לרבו כדאי' בי"ד סי' רמ"ב דאסור להתיר לו מנעלו ולהוליך כליו אחריו לתרחץ שמא יאחרנו עבד הוא אבל כשיש לו תפילין ברחשו מותר לעשות המלאכו' אבל בשרבו אבן הוא מותר לחלון דאין לומר עליו עבד הוא שהרי גם רבו אין לו תפילין ברחשו עס"ש כ"ה: טו תפילין קודמין

שהם חובת הגוף ויהנו לדידן שאין מניחין רק בשעת ק"ש ותפלה אם אפשר בשאלה מוחה קודמת דה"ל בשאלה:

לט א לו קטן. ל"ל דאין דילפי' מקרא בני' שיהא דוחקא גדול מאם דהיינו שהביא שתי שערות אחר שהגיע בן י"ג שנה אבל מסקנ' בנינעין דמוקי לה בגר שחזר לאורו אלא כע"ח סי' קמ"ה סכ"ה ובח"מ סי' ל"ה לענין עדות ועי"ש ל"ה ס"ה וס"ע ס"ה: ב כותי כו'. כל"ל דעכ"ו אלא"ה פסול שאינו כותב לשמה כמ"ש סי' ל"ב ס"ע ול"ל ואפי' להר"ח דמיקל בעיבוד מחיר בכתיבה ול"מ פשעה דאלמ' בנינעין דמוקי לה בגר שחזר לאורו אלא כע"ח (ב"י) ואיהו כל שאינו מניח תפילין אפילו אינו עושה להכעיס פסול דהא אינו בקשרה כמ"ש בי"ד סי' ב' ס"ע ומיהו אם שאינו מניח תפילין לתיאבון כגון שהולך אחר עסקיו כשר לכתוב כדאמרי' גבי שחיטה דמקרי בר זביחה וכ"מ מלשון הר"ן דלא מפסל אלא בשורב עול דשביק התורה ואכל איסורא ואכל איסורא דמשמע דאמר לר"ח אינו מוחר לכל התורה וכ"ע דכ"ל סי' ב' ס"ה ספק הר"ן דלהכעיס דינו כעכ"ו וא"ל דהכא מיירי שאין עושה להכעיס וגם לא לתיאבון דהא בע"ח פ"ב כתב הר"ן אם יש לומר איסור והיתר ומניח היתר ואוכל האיסור מקרי להכעיס ועוד דשם ספק דלהכעיס הוי מין ואם כתב ס"ח שכרם וא"כ ל"ל דהכא מיירי שלא להכעיס וא"כ אינו מיירי כאן בנינעין מיירי שאכל פעם א' ובע"ח מיירי שאכל פעמים הרבה דעבדי טעות דאיסורא בראשון וכ"כ התו' בע"ח וכ"מ בגמר' כ"ז לדעת הר"ן אבל לדעת הרב"ל אותו וכ"ל שם דלהכעיס לדבר אחד אינו חשוד לכל התור' וסוגיא דחולין משמע כדבריהם דמיר לאוקמי מוחר לתיאבון ולא אוקמי במוחר להכעיס וכ"ע על הרב"ל סימן רל"ב כתב להכעיס הוי מין וא"כ אם כתב ס"ח שכרם וכ"ה רש"ל בע"ח דף כ"ו וא"כ וכו' ע"כ מיירי כאן שאינו עושה להכעיס ולכבחו' שם ד"ה סמי מכאן וכו' משמ' דאפי' לתיאבון פסול לכתיבת ס"ת: ד מוסר אפי' לתיאבון פסול כיון שמוסר מתון ישראל אלא כדין (ב"ח) עכ"ל סי' ב': ה שאינו בקשירה. לל

מדירותיה ביום הא' ותפילין אקרי פאר בפסוק: (ד) אלא יפנה לא לחלון לתלון תפילין ע"כ ס"ע ר"ש בחלק אבל רבינו הטור הקל מיחר ר"ת תלי' הקרתי' לכרוך רבי' בריש אמר ול"ל לא הטעם דהוה כמיחר הורא בפני רבו דהם היו מניחין תפילין כל היום וכי חולין התלמיד מחוץ כאמורה הורתה שהגיע זמן לחלון תפילין ע"כ ס"ע ר"ש בחלק לבמר רבו תחלה ות"ם הטור והרב מלמידי' שחייב לעבו' כו' בשבת רבו תחל' דכ' אלא יכרך הלל מיחזי כאלון דרוב' ללל' לבי' מסכ ויחזור ויניחם. גם מ"ם הטור כתב לאניחת תפילין אלא אם אין מרא' לתיירי שתפילין עליו לא דוקא ומלאתי כתוב בשם מרבי שבלא דבשתלמיד אין לו הפיר אין לו לנטול מנעל לרבו או לפ לרבתקוס שאין מכירין אותו אינו אחרו עליו אלא עבד כיון שמ' סי' רמ"ב הלכך אסו' לחיתכן רבי דמרא' דחולן כרי אלא ישתמ לרבו בנעילת סנדל ולחלוצו ע' וקשה דא"כ במקו' שמכירין הי' היה שרי לחלון תפילין בפני ר' חה ודאי אינו דהא אסרו' נ

מקום:

לט (א) כל שאינו בקשר ואפ"ם

אפילו באו ו פנים חדשות:

ו יבתשעה באב חייבין בתפילין: (וע"סי' תקל"ה):

ז ז בחתן חתן שושביניו (פירוש רעיו המשמחים עמו) וכל בני חופה פטורין משום דשכיח שכרות וקלות ראש:

ח יכתובי תפילין ומזוזו הם ח ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים בטלאכת שמים פטורין מהנחת תפילין כל היום ט זולת בשעת ק"ש ותפלה:

הגה ואם היו צריכים לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה לא פטורין מק"ש ומתפלה ותפילין דכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת אם יכולים לעשות שניהם יעבוד שתיהן (הגהות אפיר כבסס מ"ז ור"ן פ' כיסן)

ט יא כמצטער ומי יב שאין דעתו מיושבת עליו ונכונה פטור מפני שאסור להסיח דעתו מהם:

י יג הקורא בתורה פטור מהנחת תפילין כל היום זולת בשעת ק"ש ותפלה:

יא יד לא יחלוץ תפילין (ד) בפני רבו אלא יפנה לצד אחר מפני אימתו ויחלוץ שלא בפניו:

יב טו היה צריך לתפילין ומזוזה ואין ידו משגת לקנות שניהם טו תפילין קודמים:

יג טמנורה ומצורע אסורים להניח תפילין:

לט טי הם הכשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם • ובו עשרה סעיפים:

א יתפילין שכתבן עבד או אשה א או קטן אפי' הגיע לחינוך או עכ"ום או ב כותי או ג מומר לע"א או ד אמוסר פסולים משום דכתיב וקשרתם וכתבתם (א) כל ה שאינו בקשירה או אינם

באר הגולה

יד יתם בס"ב התענית לסוכה בס תסב כו' ע"ר ירושל' ר"ל ויעיסים ובגמ' מסברו בגמ' לפי ור חוכם הרוח בס בס"ר מהלים לבריר מאות למכיבות לפי' רי יוסף בס"ב דברכו' בשמות' רמ"ח ומסק' קח לים ר"ל בס שירוש' פלני הגילה ונרב המלך כ"ב הר תם בס ח שיעמיה לא ק' ובעים' מוכר: ח ריפן' מה מרדכי בס ביתוקי יוסף לקמ"ל ורת"ם בס ב"ג חה"ח

עטרת זקנים

ב חתן ובשבינו פטורין מתפילין. ריוקא בברית של ראשית שישים שותין ומשתברין אבל אם הולכין בברית אחר חייבין וה"ם שלא בזמן ק"ש אבל בזמן ק"ש מאחר שהחתן חייב בק"ש הוי' בפי' ברתפילין כדי שלא יהא כמעיד עדות שקר בעצמו (ש"ח מהרדם א"ס קלב): לט התפילין שכתבן סופר בין להכעים בין לרשאבון וכן משומר אפילו אינו משומר אלא למצורת אחרת פסולים

פרי חדש

סימן מו

צריך לנרן ולא מיסחור לאם חיחה דעמוד בסחר בורס כיכה בהוכם אף בסמ"ים בעקר לקרות ומנרן ברכות סהוים כמחיר מים היה לנו לנרן פעם אחרת ומו' סהיה עושה רש"י אלא ומלי לינן בהפסק הליית חילחה וכל סלא ויכן כלל בלינ' ת"ל נגרן בהרי לא הפסיק וח"ת נכון לשומעם המי אלא יצא בס ומלן לנחת י"ח כל"ל ודו"ק ומברכת המקדש' סמו ברגיס תפיסי מ"ח סדריכה בס עפ"י הירוש' מ"ח מעיקר כדברי הרא"ש ל"ל מחחר אלא מאחר בס"ם דינן וכן מנו מעבגין: ומאחר לעולם יהא חנים יות בחיים בסחר בנגלי ובלחרינן מ"ל הקנת הסחר כסחלה ריב"ו ובכנסו הלחידיו לנרנו ח"ל ו"ר שהחה חורת המים בלינם בחוריחב"ו ח"ל הלחידיו מ"ב ח"ל הלות' הנעו בסחים מוחר בעבירה לחחר מלא יחלחי הנעו ובו' ו' חחן ולחני זרע יחיחנך לא משחנם ומחים ה"ר בניחין דפי' יחיחנך היינו נסחן בקרלחת לו ובקלחריך ניחסלחי בס"ק דברכות לחם בחחנם סחו סל אברהם וסחו סל יעקב וסחו סל יצחק לא נסחנה ומחני אלו מנחתן קרלו לחחן בסחן אבל יצחק הקי"ם בלרלו יצחק מלחח"ו בקרלו אבר סחו יצחק ב"ב: ס"ם כפי חם סחלחחוב

לחיובם כפי ס"ו דשחי ברכות רלחיחרת הוו חן הנחרים ומן אריך להזכיר יציחת מחרים בזחן ק"ם חם ב"ב דחן סחנרים לל יחחן ויחנים

ו יבתשעה באב חייבין בתפילין: (וע"סי' תקל"ה):

ז ז בחתן חתן ושושביניו (פירוש רעיו המשמחים עמו) וכל בני חופה פטורין משום דשכיח שכרות וקלות ראש:

ח יכתובי תפילין ומזוזו הם ח ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים בטלאכת שמים פטורין מהנחת תפילין כל היום ט זולת בשעת ק"ש ותפלה:

הגה ואם היו צריכים לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה לא פטורין מק"ש ומתפלה ותפילין דכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת אם יכולים לעשות שניהם יעבוד שתיהן (הגהות אפיר כבסס מ"ז ור"ן פ' כיסן)

ט יא כמצטער ומי יב שאין דעתו מיושבת עליו ונכונה פטור מפני שאסור להסיח דעתו מהם:

י יג הקורא בתורה פטור מהנחת תפילין כל היום זולת בשעת ק"ש ותפלה:

יא יד לא יחלוץ תפילין יד בפני רבו (ד) אלא יפנה לצד אחר מפני אימתו ויחלוץ שלא בפניו:

יב טו היה צריך לתפילין ומזוזה ואין ידו משגת לקנות שניהם טו תפילין קודמים:

יג טמנורה ומצורע אסורים להניח תפילין:

לט טי הם הכשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם • ובו עשרה סעיפים:

א יתפילין שכתבן עבד או אשה א או קטן אפי' הגיע לחינוך או עכ"ום או ב כותי או ג מומר לע"א או ד אמוסר פסולים משום דכתיב וקשרתם וכתבתם (א) כל ה שאינו בקשירה או אינם כאמין

דאמר ר"ל דמסו יעמו בקשיר מ"ש כיון שפורק ממנו טולמלות עשאוהו חז"ל כ"ש בקשיר ובטור נשמע חיבת מסור וכיון מחמת חסרון סופר ורבים יחכמו לומר דלא הוצרך להזכיר מסור שהוא נלמד מן מעכ"ס והוא לומר נכון דר"ל לתה הוכירוהו בגמ': (ב) בכל תיקון עשייתן

לפי שיש בעשייתן פי' לפיכ' פסול לכל העניין: (ג) אפיקורס ישרפו כל' בטור וכ"ה במקצ' ספרי' וכן מסיק מו"ח ז"ל: (ד) נמצאו ביד עכו"ס כו' לפי שאין דרך עכו"ס לכתוב לעצמו תפילין ע"כ ודאי שמיארגל הס מסת"כ בס"ת בסוי רפ"ח דיה"ל יגנזו: (ה) יותר מכלי דמיהם הרבה. לכל מעבע יותר חייבים לקנות כמ"ש בי"ד סי' רפ"ח: (ו) אח לפרקים ברמב"ם כתוב ח"ל לבודקם כ"ז שחפיים סלם כו' משמע דאם בקרע החפוי לרוך בדיקה וה"ה אם נמח במים הלרוך בדיק:

בא (א) אסור לתלו תפילין. נראה דאין בכלל זה מה שהתפילין של ראש תלויים באויר ומחוזקים ביד בלבועה ומשימם על הראש כי זהו לורך הנחתם ואין בזה מזיון: (ב) ואם שניהם כו'. בב"י כתוב שבדברי ר"י משמע בזה דלא מהני ח"ל ר"י לכל הניחם בכלי שאינו כליון אפי' בכלי א' דמי כלומר לא תתחר עשרה שהן כליון דדמו בכלי אחד אלא אפי' שאינן כליון דייני' להו בכלי א' ומיהו אפי' א' לבדו שאינו כליון לא נתמעט מא' ודייני ליה בכלי אחד ועם הכלי שהוא כליון ה"ל ככלי בתוך כלי ומותר עכ"ל כ"ה הטוסחא ועפ"ז כב"ש דלפ"ז לא מהני ב' כלי' שאינן כליון והוא דבר שא"א לאומרו אבל רש"ל הביה שכב"ל ל"ת עשר שהן כליון דדמי לכלי בתוך כלי אלא אפי' י' שהן כליון דייני' כו' וכ"כ להגיה בדרך זה ל"ת שיש שהן כליון דדמי לכלי א' אלא אפי' י' שהן כליון דייני' כו' אלא בעינן שאינן כליון ומעמ"ש דב' כלים בעינן שאינן כליון ולא מהני כלי א' כליון והב' אינו כליון ומעמ"ש אבל הניחן בכלי שהוא כליון כו' לא מבעיא כלי א' שהוא כליון פשיט' דלא מהני בלירוף כלי שאינו כליון אלא אפי' י' הוין בכלי א' ובשם שכלי א' לא מהני בלירוף כלי שאינו כליון ב' בעשר ל"ש שאינו כן אלא ה"ק ל"ת ב' שהן כליון אלא אפי' שהן כליון לא מהני ועי"ז שפיר מסיי' ומיהו וכו' ממלא כל אפין שהן כליון לא מהני מלרוף שפיר עם כלי שאינו כליון: (ג) מותר. אי' אפי' בלא כלי בת"כ וכ"כ בב"י ולבאור קשה מן הגמ' דאי' שם והיכן מנח להו א"ר ירמיה בין כר וכסת אלא בגנ' רא"ש ח' שויא מניחן בטוגנא (פי' בכיס אלה) תחת מרא"שותיו ומשני דמפיק למורש לבר (פי' שתפילין ניכרין בבליטתן בקלה הכיס והוא כ' שורשא) והקשו התו' מאי פריך דלמ' תחת מרא"שותיו הייט אלא כ"ר ותי' דה"כ מאי אריר בטוגנא אפי' אלא בטוגנא ג"ז אלא ש"מ דמיירי אפי' כ"ר עכ"ל וה"כ שעיקר הוכח' הריקה מכח מה דנקט טוגנא מה מתרץ הארכן ע"ז דמיירי שלא כ"ר ל"ב טוגנא ל"ל אלא ע"כ דאפי' אלא כ"ר לריך כלי בת"כ וזה סות פסק הש"ע ע"פ ר"ורש"ל אבל מפשט זה הוכחה לפסק הש"ע דמדאי"ר ירמי' בין כר וכסת אלא כ"ר ולא נקט טוגנא שלהם משמע שא"ל רק להניח התפילין עליהם בין כר לכסת דבל שאין אשתו עושו אין חילוק בשלא כ"ר בכלי א' או ב' כלים וכ"ר בכל נווני אסור ועי"ז פריך מדלא אשכח הוא אלא

מאמין בה אינו בכתיבה:

ב *כל שפסול לכתבן פסול (ב) בכל ו תיקון עשייתן:

ג יגר שחור לרתו ז מחמת יראה כשר לכתוב תפילין:

ד יתפילין ח שכתבם (ג) * אפיקורס (פי' מיומני) ישרפו יי"א יגנזו:

ה *נמצאו ביד אפיקורס ואין יודע מי כתבן יגנזו:

ו (ד) נמצאו ביד עכו"ם ואין יודע מי כתבן ט כשרים:

ז ב יאין לוקחין תפילין ומזוזות וספרים מן העכו"ם (ה) יותר מ מכרי דמיהם הרבה כדי שלא להרגיל לגנבן ולגזולן:

ח יא יאין נקחין אלא מן המומחה שבקי בחסירות ויתרות:

ט ג *לקח ממי שאינו מומחה צריך לבדקן לקח ממנו מאה קציצות

יב בודק מהם שלשה קציצו' שתים של ראש וא' של יד או שתים של יד וא' של ראש אם מצאן כשרי' הוחזק זה האיש והרי כולם כשרים ואין השאר צריך בדיקה ואם לקחן צבתי' חזקתן מאנשים הרבה הם לוקחים לפיכך בודק מכל צבת ב' של ראש וא' של יד או ב' של יד וא' של ראש יהמוכר תפילין ואמר שהיו של אדם גדול יג נאמן ואינם צריכים בדיקה: *תפילין שהוחזקו בכשרות יד אינם צריכים בדיקה לעולם *ואם אינו מניחן (ו) אלא טו לפרקים צריכים בדיקה פעמים בשבוע: הגה ואם אין לו מי שיוכל לבדוק ולחזור ולתופרן יניחם כך בלא בדיקה: (כ"י בשם אורח חיים):

מ דין איך לנהוג בקדושת התפילין. ובו ח' סעיפים:

א א (א) *אסור לתלות תפילין בין בבתים בין בחצרות אבל מותר לתלותן בכיסן:

ב ב יבית בו שיש תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שינחם בכלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד להם שאם הוא מיוחד אפי' מאה חשובים כא': הגה א (ב) ואם שניהם אינן מיוחדים להם אפילו מתר לתלותן מיוחד להם מותר: וע"ל סי' רמ"ז: (כ"י)

ג יאפילו להניח בכלי אחר כלי אסור להניחם תחת מרגלותיו יוכן אסור להניחם תחת מראשותיו כנגד ראשו *אפי' בכלי רחוק בל' ואפילו אין אשתו עמו אבל שלא כנגד ראשו אם אין אשתו עמו (ג) ג מותר יואם אשתו עמו צריך ד כלי בתוך כלי: אשתו

דמי שנקטעה ידו המחלית אע"פ שאינו בקשירה כשר לכתוב תפילין דנגרת בר חיובא הוא אלא פחות הוא דכתיב ליה ע' בת"ע בפי' סדר חליצה סעיף מ"ו: ו תיקון עשייתן. היינו שעושה מעשה בגוף התפילין אבל לעבדן כשר כמ"ש סי' ל"ג ס"ד ואם תפר וחיפה התפילין פסול שזהו בכלל תיקון עשייתן דסי' בכלל תפירה וחיפוי הוא אבל אם גרל דנק שבין אותיות או עשה שאר תיקון כשר בדיעבד וה"ה אם תפר הס"ת ומ"מ לרווחה דמלתא אם אפשר לגרור לדדי האותיות בתקוס שנגעו ולחזור ולכותבן יעשה דזה מקרי לכתחלה ודוקא בס"ת אבל בתפילין מקרי דיעבד דבעי כסדרן (ר"מ לובלין סי' ס"ח) עמ"ש סי' ל"ב סל"ה וסי' תרמ"ע סס"ח: ז מחמת יראה. זהו דעת הר"אש אבל הרי"ף והרמב"ם הס"מעוהו מסוס דמסתע בגמרא דפסול לכתוב דעכ"ם אינו בקשיר דהא יכול להניחם בגניעי דהא קאמר הא דתפא קורין בו אלי תנא הוא דתניא לוקחין וכו' ומעשה ע"ם מסתע דאיכא תלוי פלוגי עליה וכ"מ בתוס' ד"ה והא דתניא כמ"ש הגאון מוהר"ר משה בחידושיו במהדורי בתרא. דלא כמ"ש הגאון מור"ם לובלין ע"ש לכן אין להקל: ח שכתבן אפיקורס. דתפילין מסתמא אין כותב לשם ע"א משא"כ בס"ת עכ"ל ר"ם רפ"ח: ט כשרים. דסתם עכו"ם אין בקיאין לכתוב ובודאי ישראל כתבו. כתוב בד"מ אע"ג דבס"ת ממחר וגר תומב פסולים לכתוב כמ"ש בי"ד ר"ם רפ"ח ל"ל דבתפילין ומזוזות אין לחוש כל"ל: י מכדי דמיהן הרבה אבל מחוייבי' לקנותן מהם מעט יותר משוויו אלא יאלו בהם:

יא אין נקחין. דחיישי' שיבכח לבודקן: יב בודק. ולא חיישי' שמא עיבדן אלא לשמן דהכל בקיאין בזה (תוס'): יג נאמן. דעד א' נאמן באיסורין כמ"ש בי"ד סי' קכ"ו וע"ש סי' קי"ט ס"ח דעכו"ם בעני' שיהא מוחזק בכשרות: יד א"ל בדיק. מיהו נכון לבודקן דמתקלקלי מזיעה (כ"ם בשם הגהות כ"י): טו לפרקים. דחיישי' שמא נתעפשו ו"ל ה"ה אם נפלו למים:

מ א אסור לתלות. אבל באקראי בעלמא שאוחז התפילין בידו והרצועות תלויות לית לן בה אבל אם התפילין תלויות אסור כל"ל

אסור לתלות ס"ת אפי' בכיס (גמ' חידושי רשב"א) וכ"ל דסדורים הקבועי' בלוחו שבהם שלשלת של כסף אסור לתלות בהסול"ד לתפילין דמותר לתלותן בכיסם דהתם הכיס כלי בפ"ע מותר לכתוב פסוקים מחוברות לסידור והוי כסדור עצמו וכתב רי"ע מותר לכתוב פסוקים בגייר ולתלות בפתח ב"הכ (כ"ה): ב בית שיש בו תפילין. ואם פירש טלית על הכיס של תפילין שמונח אע"פ שאין כרוך מלמטה שרי (חי' רשב"א ופסקי רקנט סימן ס"ה וכ"מ בגמ'): **כיחב** בס"ג בשם ריא"ז שהטלית לא מקרי כליון ומיהו כ"ל דאותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס גדול גם הכיס גדול מקרי כליון וצריך עוד כלי על גביו ומיהו אם כיס התפילין מחובר למעלה על כיס הטליק הלד האמצי של הכיס גדול לא מקרי כליון: נ"ל אם האחזה קטנה בפנים בחדר צריך ב' כלי בתוך כלי ואם יש זכוכית על הפס די בפרישת סודר עליה ועבי"ד סי' רפ"ו ס"ב שכתב שם הט"ז דכיסוי זכוכית לא מהני כמ"ש סי' ע"ה ס"ה ע"ש וכ"ל דמיירי אפי' פרס סודר ע"ג אסור דבכלי א' פשיטא דאסו' וכ"ב דיש לדון להתיר בפרישת סודר דהא לא מתחזיא רק אח"ל הלריכו כלי בתוך כלי ודי בזכוכית: נ מותר. כ"ל פשוט דכוונתו דבכלי א' מותר. וכ"כ תר"י וכ"כ הרב"י שהו דעת הרמב"ם והב"ח רלה לפרש דעת הש"ע שכתב מותר היינו בכלי ת"כ וכל מעיין יספוט בגדק דאינו כן ומ"ש הב"ח שכ"מ בגמ' אדרבה איפכא מסתברא דאי ס"ד אלא כ"ר בעי אלא בת"כ אדרבה קושי' התו' והרל"י לדוכתיה ליסני בגון שהיו מונחים אלא כ"ר אלא ע"כ דלא בעי כלי בת"כ כמ"ש הרר"י ומה דמסני ליה לתוספת דכובע לבר ה"פ כיון שאין הכר מונח על הכובע אלא היה אלא כלי א' דהיינו הכובע שהתפילין מונחין בתוכו: ד כלי בת"כ. כ"ל מדשינה הרב"י לשון הרמב"ם ס"מ דס"ל דאי"ל אלא

ו א ז 6 כלי

באר הגולה

הכרמ"ם כס יגי ין סס הכרמ"נם בי"ם סס מעור ורני ירו"ם מגיעין סס יכס מגלמ' בחר' ווחנס סס פ"ם ור"ן ביעין פחו ור"ם מעירוגין לו ורחכ"ם בפ"ב סס ירוכנ' בפ' בחרח דמירוגין ורחכס בפ"ב עזר וסמ"ם:

מעכות בר בסס סס בסס לסס לר' יונה כסס

עטרת זקנים

באין לוקחים תפילין ומזוזות וספרים מן גרים יותר מכדי דמיהן וכן אין לוסר לתי ליתן לו בזול יותר מראי שמא יבעים בגוי וישלימם למקום אמור (ב"י) וכן משמע"ת הבראה בנקתי' ור"א דאין צריך לברוק רק הפילין של יד אז שלא שבבר ראשון וכן בברך שני וכן בברך ג' אם מצאן כשרים אין הם כולם כשרים כנ"ל:

מ א ואם שניהם אינם מיוחדים להם כו' אבל מדברי הר"ר יונה נראה דכ' חי תרוייהו אינם מיוחדי' להם אפילו מאה כחר חשיבא ע"כ: ב ואם אשתו עמו צריך כלי בתוך כלי. וי"א בכל ענין צריך כלי בתוך כלי (רבינו יונה בפ' סי' שמתן דף י' בשם הרמ"ם) דר"ל שיהיו הפילין עם הכיס שלהם בבר ואינו מיוחד להם אבל בין כר וכסת אינו מקרי כלי (כ"י בשם הרמב"ם פ"ר מה"ת):

פרי חדש

סימן מו

זיהנגיה הוא וכדומה הכיה דרבי נסה קמהבר מ"שמחה דאמר בם יציאת מצרי' בלי לבהכיר יציאת מצרים נזומה מס רוחם מסקבל מהריכיוחה בבדין הוגן בכיוסי' נריך לקרא' בסלם פרסי' קודם סיעבדו בלם סעות היום. כתב הב"ח ז"ל מאם מכבר מחעבבין מלכרות הקיים עד אחר זמנה אם יתחבר מחע ישראל ובבר"מלו ויכון לנחת ומם נאמו יכו סלה לנחת בז יח ל"ם לפוביתיה מלה בקורה פ מסק דעבלמה ונכון קוה לחפי' לא"ר מלוחה מ"ב כוכה מס כיון פלא נוחא לא יצא:

כיז פ"א גרסינן פ' חי ר"ה דה מנין ל"ה לחמוים מן הטורם מבחת' ואבלה ומבנמת מנין לברנם הטורם לפנים מן הטו' מבחת' כי מס ל' מקרא מבו בוחל לחלבינו אי' יומנן לחבנו ברכת הטורם לחחרים מן

ברכת

דמי שנקטעה ידו המחלית אע"פ שאינו בקשירה כשר לכתוב תפילין דנגרת בר חיובא הוא אלא פחות הוא דכתיב ליה ע' בת"ע בפי' סדר חליצה סעיף מ"ו: ו תיקון עשייתן. היינו שעושה מעשה בגוף התפילין אבל לעבדן כשר כמ"ש סי' ל"ג ס"ד ואם תפר וחיפה התפילין פסול שזהו בכלל תיקון עשייתן דסי' בכלל תפירה וחיפוי הוא אבל אם גרל דנק שבין אותיות הוא אבל אם גרל תיקון כשר בדיעבד וה"ה אם תפר הס"ת ומ"מ לרווחה דמלתא אם אפשר לגרור לדדי האותיות בתקוס שנגעו ולחזור ולכותבן יעשה דזה מקרי לכתחלה ודוקא בס"ת אבל בתפילין מקרי דיעבד דבעי כסדרן (ר"מ לובלין סי' ס"ח) עמ"ש סי' ל"ב סל"ה וסי' תרמ"ע סס"ח: ז מחמת יראה. זהו דעת הר"אש אבל הרי"ף והרמב"ם הס"מעוהו מסוס דמסתע בגמרא דפסול לכתוב דעכ"ם אינו בקשיר דהא יכול להניחם בגניעי דהא קאמר הא דתפא קורין בו אלי תנא הוא דתניא לוקחין וכו' ומעשה ע"ם מסתע דאיכא תלוי פלוגי עליה וכ"מ בתוס' ד"ה והא דתניא כמ"ש הגאון מוהר"ר משה בחידושיו במהדורי בתרא. דלא כמ"ש הגאון מור"ם לובלין ע"ש לכן אין להקל: ח שכתבן אפיקורס. דתפילין מסתמא אין כותב לשם ע"א משא"כ בס"ת עכ"ל ר"ם רפ"ח: ט כשרים. דסתם עכו"ם אין בקיאין לכתוב ובודאי ישראל כתבו. כתוב בד"מ אע"ג דבס"ת ממחר וגר תומב פסולים לכתוב כמ"ש בי"ד ר"ם רפ"ח ל"ל דבתפילין ומזוזות אין לחוש כל"ל: י מכדי דמיהן הרבה אבל מחוייבי' לקנותן מהם מעט יותר משוויו אלא יאלו בהם:

יא אין נקחין. דחיישי' שיבכח לבודקן: יב בודק. ולא חיישי' שמא עיבדן אלא לשמן דהכל בקיאין בזה (תוס'): יג נאמן. דעד א' נאמן באיסורין כמ"ש בי"ד סי' קכ"ו וע"ש סי' קי"ט ס"ח דעכו"ם בעני' שיהא מוחזק בכשרות: יד א"ל בדיק. מיהו נכון לבודקן דמתקלקלי מזיעה (כ"ם בשם הגהות כ"י): טו לפרקים. דחיישי' שמא נתעפשו ו"ל ה"ה אם נפלו למים:

מ א אסור לתלות. אבל באקראי בעלמא שאוחז התפילין בידו והרצועות תלויות לית לן בה אבל אם התפילין תלויות אסור כל"ל

אסור לתלות ס"ת אפי' בכיס (גמ' חידושי רשב"א) וכ"ל דסדורים הקבועי' בלוחו שבהם שלשלת של כסף אסור לתלות בהסול"ד לתפילין דמותר לתלותן בכיסם דהתם הכיס כלי בפ"ע מותר לכתוב פסוקים מחוברות לסידור והוי כסדור עצמו וכתב רי"ע מותר לכתוב פסוקים בגייר ולתלות בפתח ב"הכ (כ"ה): ב בית שיש בו תפילין. ואם פירש טלית על הכיס של תפילין שמונח אע"פ שאין כרוך מלמטה שרי (חי' רשב"א ופסקי רקנט סימן ס"ה וכ"מ בגמ'): **כיחב** בס"ג בשם ריא"ז שהטלית לא מקרי כליון ומיהו כ"ל דאותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס גדול גם הכיס גדול מקרי כליון וצריך עוד כלי על גביו ומיהו אם כיס התפילין מחובר למעלה על כיס הטליק הלד האמצי של הכיס גדול לא מקרי כליון: נ"ל אם האחזה קטנה בפנים בחדר צריך ב' כלי בתוך כלי ואם יש זכוכית על הפס די בפרישת סודר עליה ועבי"ד סי' רפ"ו ס"ב שכתב שם הט"ז דכיסוי זכוכית לא מהני כמ"ש סי' ע"ה ס"ה ע"ש וכ"ל דמיירי אפי' פרס סודר ע"ג אסור דבכלי א' פשיטא דאסו' וכ"ב דיש לדון להתיר בפרישת סודר דהא לא מתחזיא רק אח"ל הלריכו כלי בתוך כלי ודי בזכוכית: נ מותר. כ"ל פשוט דכוונתו דבכלי א' מותר. וכ"כ תר"י וכ"כ הרב"י שהו דעת הרמב"ם והב"ח רלה לפרש דעת הש"ע שכתב מותר היינו בכלי ת"כ וכל מעיין יספוט בגדק דאינו כן ומ"ש הב"ח שכ"מ בגמ' אדרבה איפכא מסתברא דאי ס"ד אלא כ"ר בעי אלא בת"כ כמ"ש הרר"י ומה דמסני ליה לתוספת דכובע לבר ה"פ כיון שאין הכר מונח על הכובע אלא היה אלא כלי א' דהיינו הכובע שהתפילין מונחין בתוכו: ד כלי בת"כ. כ"ל מדשינה הרב"י לשון הרמב"ם ס"מ דס"ל דאי"ל אלא

ו א ז 6 כלי

א"ח מ מא מב הלכות תפילין

כלי"ת והכר מקרי כלי שכיו"מ בתו' דף כ"ד סוף ד"ה והתני ר"ח וכ"כ
האגודה: משנה בגמרא דמדינה אסור להניחם מראשותיו אלא
שהחירו חכמים כדי לשמרם מהגנבים והעכברים וא"כ אם משתמרים
במקום אחר לא יניחם במטה וכמ"ש סי' מ"ג סס"ח ומיהו אם יש למעלה
מראשותיו מקום גבוה ג"ט או כמוך
ג' מותר ע"ש בגמ': ה עד שיטול
ידיו: ואח"כ יחלצם עד שיקנח
הקרי וכמ"ש ס"ז:

מא כתב ד"מ כל מקום שדרכן
להוציא משאוי על ראשן
שרי דהוי כדב' שדרכו ליתן בראשו
ע"ש וע"ע: א ד' קבין: כתב
בל"ח דד' קבין הן כ"ה זקוקים
ששוקלי' בו הכסף בפרשב:

מב א אסור לשנות: אפילו
אין לו תפלה של יד (כ"מ
בגמ'): ב מקל יד וכו': הייטו
שיעשה לו ד' בתים כמ"ש סימן ל"ב
סעיף מ"ז: ג חדשים כו':
דהזמנה לאו מילתא היא: אם
נפסק רצועה של יד סתוך להקשר
ל"ע אם מותר להפך ראש
האחר למעלה ולעשות בו קשר של
יד והחתיכה שהיה בו הקשר יקשו
למטה כמ"ש ס"ס ל"ג או נימא
דמורידו מקדושתו כיון שהיה בו
הקשר והו"ד ועתה יעשה בו
כריכת האצבעות: והרב"י כתב
בסימן ל"ג בשם הג"מ אם נפסקה
רצועה של ראש יתפרם ויהפוך
הרצועה תוך המעברתא על ל"ל:
א"כ במקום שהיה הקשר תהלה
תלוי עתה למטה ואפ"ה שרי ה"ל
כן: מ"מ"ל דלא דמי דהת' עכ"פ
באותה חתיכת הרצועה יש בו
קשר ומה לי שהיה במקום זה או
במקום זה משא"כ כאן דבאותה
חתיכה שהיה בו קשר עכשיו
לא יהיה בו קשר וגדולה מזו כתבו
התוס' בשבת דף ל"ח בשמעתין
הקרשים על העגלות נגלי הוא להשים לד העב של קרש המסוך לקרקע
אצל לד הקלר שהיה למעלה ודמי להא דאמר מעלין בקדש ואין מורידין
עכ"ל א"כ כ"ש כאן דאסור כל ל"ל אם אין הרצועה תרוכה כ"כ אז לא
יעשה כ"כ כריכות סביב היד כנ"ל: ד סודר דאזמנה: נ"ל דקטן
שלר בו תפילין אסור לגבל בדבר הנאסר בהזמ' לחוד לא מיתסר בהזמנה
קטן כדאי' בחולין דף י"ג דוש להם מעשה ואין להם מחשבה ופשוט דאין
אדם אוסר דבר שאינו שלו כמ"ש בי"ד כ"ס סע"ט: ואם נגבו בגד
ונשו מתו כים תפילין קניא ג שיעוי מעשה ואסרו ועיין בב"ק דף קי"ל:
ה לעולם: ואם עשה כים לכם תפילין אפי' לר ביה ע"ד לפטותו אסור:
וה"ה

ר יאשתו עמו בבטה (ד) ואינו רוצה לשמש מקרי אין אשתו עמו:
ה יהניחם במטה כנגד צדו רגין בתחת מרגלותיו:
ו יישכח ושמש מטתו בתפילין לא יאחזו לא בכתים ולא ברצועה
ה עד שיטול ידיו מפני שהידים עסקניות הן ושמא נגעו בסקים
השונפת:
ז יישן כהם וראה קרי לא יאחזו ברצועה ומסיר
אותה: הגה יעד שיקנח הקרי מעליו ויטול ידיו (כ"י)
ח יהנכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על השלחן עד זמן ברכה וחוז'
ומניחן יאבל לאכילת עראי אין צריך לחלצן:

מא דין הנושא משאוי איך ינהוג בתפילין • ובו סעיף אחד:

א (א) יהנושא משאוי על ראשו חולץ תפילין של ראש עד שיסיר
המשאוי ואפילו מספחת אסור להניח על הראש שיש בו תפילין
יאבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון כובע או מצנפת מותר:
הגה ואפילו הכי אם הוא משאוי כבד א ד' קבין והתפילין נדחקות
צריך להסירן (ד"ע):

מב אם מותר לשנות תפילין של יד לשל ראש • ובו נ סעיפים:

א א יאסור לשנות תפילין של ראש לעשותן של יד יאפילו ליקח
רצועה מהם וליתן בשל יד אכור יספני שאין מורידין מקדוש' חמור'
לקדושה קלה ושל ראש קדושתו חמורה יטרובו של שדי בשל ראש
אבל ב משל יד לשל ראש מותר לשנות א יואם היו נ חדשים
שעדיין לא הניחם מותר לשנות אפילו משל ראש לשל יד שאולה עליהם
מכסה עור א' ונראים כבית אחר:
ב יאם התנה עליהם מתחילה אפילו לבשן אדם יכול לשנותם אפילו
משל ראש לשל יד:
ג ד יסודר דאזמניה למיצר ביה תפילין ה יולעולם וצר ביה תפילין
חד

ר יאשתו עמו בבטה (ד) ואינו רוצה לשמש מקרי אין אשתו עמו:
ה יהניחם במטה כנגד צדו רגין בתחת מרגלותיו:
ו יישכח ושמש מטתו בתפילין לא יאחזו לא בכתים ולא ברצועה
ה עד שיטול ידיו מפני שהידים עסקניות הן ושמא נגעו בסקים
השונפת:
ז יישן כהם וראה קרי לא יאחזו ברצועה ומסיר
אותה: הגה יעד שיקנח הקרי מעליו ויטול ידיו (כ"י)
ח יהנכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על השלחן עד זמן ברכה וחוז'
ומניחן יאבל לאכילת עראי אין צריך לחלצן:

מא דין הנושא משאוי איך ינהוג בתפילין • ובו סעיף אחד:

א (א) יהנושא משאוי על ראשו חולץ תפילין של ראש עד שיסיר
המשאוי ואפילו מספחת אסור להניח על הראש שיש בו תפילין
יאבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון כובע או מצנפת מותר:
הגה ואפילו הכי אם הוא משאוי כבד א ד' קבין והתפילין נדחקות
צריך להסירן (ד"ע):

מב אם מותר לשנות תפילין של יד לשל ראש • ובו נ סעיפים:

א א יאסור לשנות תפילין של ראש לעשותן של יד יאפילו ליקח
רצועה מהם וליתן בשל יד אכור יספני שאין מורידין מקדוש' חמור'
לקדושה קלה ושל ראש קדושתו חמורה יטרובו של שדי בשל ראש
אבל ב משל יד לשל ראש מותר לשנות א יואם היו נ חדשים
שעדיין לא הניחם מותר לשנות אפילו משל ראש לשל יד שאולה עליהם
מכסה עור א' ונראים כבית אחר:
ב יאם התנה עליהם מתחילה אפילו לבשן אדם יכול לשנותם אפילו
משל ראש לשל יד:
ג ד יסודר דאזמניה למיצר ביה תפילין ה יולעולם וצר ביה תפילין
חד

אלא שלא כ"ר ס"מ כ"ר בכל גווני אסור והא תנא רבי חייא אפי' כ"ר
היא בכלי ת"כ דהייטו כובע ומצי לא כתו אחת סובר דמקבו כובע לגבי
דבעי כלי ת"כ ולהתיר אפי' כ"ר אלא כהך כובע גלי לן דמייירי אלא כ"ר
וכותבו דהתפילי' מונחים בכובע תחת מראשותיו דהייטו שהכובע מקיף
אלו שם התפילין יוצא תחת
מראשותיו כגלע"ד נכון ומוא"ל
פי' דגם להתרצן בעי' כת"כ אפי'
אלא כ"ר וק' מאמה שהוכחתי מל
ר"ה דלא אזר אלא בין כר לכסה
ומשמע בלא כובע דהא הוכיח
המקשן היתה מדמקשי רבי חיי
כובע ומשמע דמחתא מיירי בלא
כובע: (ד) ואינו רוצה לשמש
בב"י הוכיח זה מדתניא בית סר
בו ס"ת או תפילין אסור לשמש
את המעה ולא אמר אסור לשמ
אחתו עמו בטעה אלא ולא שלא
אינו רוצה לשמש הוי כלא אמר
עמו ותמהתי על מה קדום דאמר
לקולא בסבול הוכח' קלשא ס
דודאי התנא עיקר האיסור קמ
שהוא התשמיש ומתילה ידעי' שבו
שאתה עמו ולא צריך להזהר
אלא יהיה בענין שאסור לו התשמ
דשמא יבא ומשמש ורחיה בדוחה
מתלמוד ערוך ס"ס סימן מ
הנכנס ליתן ביום כו' ריא הולכים
לעולם חולצין מפני שרגיל
בטומאה ומוקי לה אביי בולדת
ובטוחיהם עמהם יקו
לידי הרגל דבר הרי דחשו לקו
בתפילין שמא יבא לידי תשמ
והכא הוא קו לכאן דמה הם
שהתפילין עליו ואיכא חיישנ
דהתקנה עליו כהיא דר"ם אי
שומלין דבני זרע הכוה קא בה
טובא משום דהיו תפילין עמ
ולא היה מסחפי מקנות הל
ואפ"ה חייש' בזה שמא יבא לידי
תשמיש דהייטו שיכבת שהתפלי
עליו כיון שהתשמיש הוא הרגל בו ק"וכאן שהתפילין תחת הבר
שיש לחוש שמא יבא בהם ויבא לידי תשמיש ול"ל שאני הם
שהתפילין על גופו והוה חמיר עפי ע"ב חייש' דוקא התם דלדבר בו
כמה שהאיסו' קל יש לחוש עפי שיעשר עליו כדאי רפ"ק דכתובות לגבי
תבילות דקיל ליה לחתן עפי מבדה ע"כ הבריכו בו שמירה עפי ועוד דאם
מפר' מקום שבאנו לענין י"כ בין שאחרו להדליק בין אלא להדלי' מתשוש
משום איסור תשמיש שמא יתאוה לתשמיש וע"כ לא חייש' לעוד דוקא
בכל אהה בלה ביחוס כן אלא ודאי דחייש' שמא יתאוה ושכח שהיום ת
ה"ם הכא דחייש' שמא יבא בם תפילין בטעתו וכן יש לגלות מדבר
סה"ג שכתבו דאם הניחם בכלי ת"כ מותר בין כר לכסה בו' אפילו אמר
עמו בטעה ע"ל' משמע בהקום האסור אסור אם אשתו עמו בטעה אפ
שאין בדעתו לשמש ועוד דאיה אמ"ם לקמן בס"ע סי' מ"ד ולא היתה עמו אשה כו' ע"כ נלע"ד דדאוי לאסור בזה אפילו באינו רוצה לשמש מטעם
שאחרונו ואע"פ שאינו כדאי לחלוק על רבינו הב"ע מ"מ גראה ברור כמ"ש:

מא (א) המשא משאוי כו': בגמרא הכי איתא תנא היה נושא מטה על ראשו אם תפילין רוצעות אסור ואם לאו מותר באחה מטה אמרו בשל ל
קבין תנא רבי חייא המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו ה"ז לא יסלקם לגדדין ולא יקרעם בידו מפני שהוא מוכא בהם מהכא בזון תנ
קושרו על זרועו במקום תפילין משום רבי שילא אמרו אפילו מעפחת שלהם אסור להניח על הראש שיש בו תפילין ומשמע עד שלא חולץ מ
בריית"ת דבעי דוקא ד' קבין ומ"ה פסק הרמב"ם ובש"ע דבכל גווני אסור אלא שהרי"ף והרא"ש והטור פסקו הך בריית"ת וגם דרבי שילא והא תמה
וע"כ כי' ב"י בשם מהרי"ל דריש"ת דיש עבדו רבי שילא מיירי ברוצה עכשיו לכתחל' להניח מטה וק' ע"ז ה"כ היה לו לטור לכתוב אבל לכתחל
לא יניח אפילו מעפחת כו' וב"י עלמו תי' דריש"ת מיירי אכבר יש המטה על ראשו ורוצה להניח תפילין אחר בך ור"ש מיירי אכבר הניח תפילין
ואח"כ רוצה ליטה מטה ע"ז קאמר הא אמר בריש"ת והתפילין בראשו ומשמע אכבר יטנו בראשו והיה לו לומר ורוצה להניח תפילין. ובשם מהרי"ל
פירש דריש"ת מיירי שאין המטה כלל על ראשו אלא מאחוריו אלא שהחבל שהמטה תלוי בו הוא על ראשו והחבל רוצה את התפילין ור"ש מדבר
שהמטה על ראשו וזה דוחק מאד ורמ"א בהג"ה כאן משמע שמפרש דריש"ת מיירי בדבר שדרכו להניח על הראש וכזה שיעורו ד' קבין ור"ש מדבר
באין דרכו להניח על הראש וכזה אסור אפילו בדבר מועט חסו ג"כ דוחק דהא תנא טוטפת מטה ודבר שדרכו על הראש כגון כובע או מצנפת אין זה
קרוי מטה והגלע"ד דלהכי תנא בריש"ת ב' דברים הא' שאם תפילין רוצעות והשני כשיעור ד' קבין דודאי בחלה דודאי הסרוצעת והאי רוצעת שפי' נדחקת
התפילין אסור אפילו אם הוא פחות מד' קבין אלא שאם הוא יותר מד' קבין לא חיישינן כתר מוצעת דחזודאי הסרוצעת והאי רוצעת שפי' נדחקת
פשוט שאין כי' שהתפילין עומדים על מקומם לגמרי דבזה פשיטא שאסור אלא כי' שהתפילין עומדים על מקומם בדוחק מחמת המשוי עליהם ומקבל
את מקומם וע"כ ה"ר שילא ע"ז דאפילו מעפחת שלהן נחשב כמשוי ופוסל אם רוצן ודוחק את התפילין אבל דבר שדרכו להניח אם אינו אוסר אינ"ל
סרוצן ודוחק את התפילין דהא עכ"פ נשארו במקומן אלא שאינן בריוח כגלע"ד נכון:

מב ואם

נאר הגולה

ג"כ מהכילא דזכרות
כה ד' יונה בס מסכ
נז בס נרמות נב
ירושלמי בס פ"ב
הראש"ם נפ"ק מהל'
תפילין והתרלפי:
ונגת חנ' בס זכרני
סילא דרמנ"ס בפ"ד
מהלכות תפילין
ובסכיתו לנכורו רבי
יונה והרא"ם
לומנות לו לרמב"ם
בפ"ג מהל' תפילין
בס בנמרת בס
ברם"י בס בנמרת
ירבי יוחנן ומרי"ל
בס סס"ח נרמות נב
וכנסנר"ל מת מרדכי
פ' בני העיר

עטרת זקנים

ג ער שיקנח הקרי
מעליו. אבל לאחר
שקנח הקרי מותר
להניחן אע"פ שהוא
טמא (ב"י) וכן
משמע התם בגמרא:
א הנושא
מא משאוי על
ראשו חולץ תפילין
של ראש בו. ויש
לחלק אם נושא
משא בשתר א"צ
להחלצו רק בד'
קבין אבל בלא שכר
אפילו משוקן אסור
כב אואם היו
הרשים שעדיין
לא הגידם מרגל
לשנות. מפרש
שהב"א הב"י משמע
אפילו רק שעשרה
קשרים מקרי ישנים
ונכון הוא לפי שמעם
שרתפילין של ראש
הוא קדוש בקדושת
הסורה משום שרוב
שם של שדי בו אבל
ברש"י שבאלפסי
בתוב בלשון אחר
ע"ש אבל אם החנה
עליהם מהחלה
לשקשרן בראש
לעבוהן של יד
כשיצטרך לרצן שלן
(הרר ירוחם מהרר
אבוהב בשם א"ח):

פרי חדש

סימן מז
ברכת כמיון מקיל ונרל
בחזון לפנים מן ברכת
בחוריס מקן ד' והם תורה
מלין מעגן לתחרי' מעגן
ובעלה מוגן מקום מעגן
לתחרי חיגו לין מעגנן
לפנין ומרגלגן הם לזוגן
בכן נבנה ומה לתורה
בכן חי עולם שוד תגן
על המוגן מגרך לתחרון
ומלגו חנרך לפנין
מיוגחת ומה הכוגנת
מוכחה בסדיה דברכת
התורה לפנים קוית
לתוריתי ומפ"ג דברים
מלגה מלכלו מסיק רבי
לגבו ברכת ומגן מהלי
קרא דהכו גודל יעל
לתמכתה בעלמה היה
מ"ב לגן מסכינן ליה
מגלגו לה מחי מרמסיק
דב לפי ולרבי בנויים:
אך דאיתי לברב בני
מלגה לי מכה הרמלים
ומטור ז"ל הדמסתם
לן מתימי ומה בתנו
דכוגה לתוריתה מסמוב
דם ל' דמיה דרבנן ובך
מוגנים דמיתי חקרת
לכנו גודל לתמכתה
בעלמה

מב ואם

מב (א) ואם החמה. משמע דסתמא אין היתר אלא במחנה בפי' ואי"כ לא יפה עושים הרבה בני אדם שמתפללין בשק של תפילין בשהולכים בדרך מלגיעים שם שאר דברי מה שצריך לו בדרך אלא דמדת בב"יוכ"ה בג"י פ"ו דסנהדרין ובש"ג פ"ג דברכות לא כתבכן: ן לגוף הקדושה. היינו הקלף או הקלינה אבל רצועות של תפילין לא בעי עיבוד לשם דמשמשין בגופו ואמר דמשמשין לאו מלתא היא וכ"מ התם במנחות בפלוגתא דרבנן ורשב"ג עכ"ל לי: משמע דשם כפירש"י דמ"ד הזמנה לאו מלתא היא א"ל עיבוד לשמה ולכן בגוף הקדוש דצריך עיבוד לשמה הזמנ מלתא היא משא"כ ברצועות ובסי' ל"ב סל"ז וסי' ל"ג ס"ג דאמרן קי"ל כפי' התו' וכ"ע הכל"י בעלמו כתב בהל' תפילין כפי' התו' וכ"ע: ומ"מ בעיקר הדין כתב הרמב"ן במלחמות פ"ק דסוכה והארך ע"ש וסייעם ח"ל מ"ש בתחלת דרכה לית ליה הזמנה לאו מלתא היא בגוף הקדושה משום דאמר המעשה משמשין ומשמשין גמריל לאפוקי ענלה ערופה דהיא גופה קדושה לא אמר כלו' דגלילין של כתיבה נמי אגב כתב הוא דקדשו אזל ליה הכתב אזל ליה קדושתייהו כדאמ' פי' דבכתב והלכך לא דמו לע"ע דהיא גופה עיקר קדוש וכו' ותורף דבריו דאע"ג דבעי עיבוד לשמה מ"מ מותר לבעותן דהזמנה לאו מלתא היא והתם דגם בע"ע קי"ל כרבי יוחנן דלא מתסי' עד שתערב א"כ ק"ו בתפילין: **ודע** דכל זה בקדושה בגוף תפילין אבל תשמישי מצוה בגוף ליצת שופר לולב מר חנוכה אפילו עשאן לכך לא מיתסרי ומותר להשתמש בהן חול וכ"מ במאור ועסי' כ"ח וסי' תרל"ח סס"ח: **ואפילו** בדבר שבקדושה מועיל תנאי להשתמש בו חול דהא בלא"ה יש מתירין כמש"ל וכ"כ הלבוש וב"ח וגם לא מקרי דבר שבקדושה (ב"ח דלא כע"ת) מיהו אם התחיל לכתוב על הקלף או על הגייר אסור לכתוב אח"כ עליו דברי חול. אבל לתשמישי קדושה מהני תנאי להשתמש בהן אפילו בעודן בקדושתן (כמ"ש סי' קנ"ד ס"ח) אבל לתשמיש מצוה לא מהני כמ"ש סי' קנ"ג סי"ח:

ז צר ביה: פי' לפי שעה ולא לזמנים להיות שם לעולם:

מג **א** בתפילין שבראשו. הי"ה דבזרועו כ"מ אסור מה"ט וכ"כ רי"ו והפוסקים והא דמקל בראשו בא למעוטי אם אוחזן בידו: **ב** מסתמא עושה לרבינו. פי' ולכן כשהם בראשו אסור אפילו להשתין בזירה שמא יעשה לרבינו: **ג** האידל ואינו כו'. ולכן בב"ה ערראי מותר דלא גזרי שמא יפגה בהם: **ד** חולצן ברחוק ד' אמות. לכאורה משמע דגם כשרוצה להשתין בב"ה ערראי צריך לחולצן ברחוק ד' אמות. ולע"ד דהא אפילו כשהם בראשו שרי להשתין וגם בידו אין האיסור אלא מפני הספק ומ"כ לא יחלצן ברחוק ד"ח וגם ברי"ו וברא"ז משמע דחולצן ומשתין לאלתר לכן ל"ל דה"פ אסור להשתין בהן מעומד כו' מיירי בין בערראי בין בקבוע וכמ"ש בהג"ה ומ"ש אלא חולצן ברחוק ד"ח מיירי בקבוע ועמ"ש ס"ה וכ"מ מדקתני חולצן א"כ ע"כ מיירי בקבוע דבערראי מותר להשתין כשהם בראשו כנ"ל: **ה** בין בב"ה ערראי. דגזרי' שמא יפיח בהם כדאמ' בגמרא וכ"כ בס"ג וכב"מ: **ו** בלא חפירה. אבל בחפירה כשהוא דמי כמ"ש סי' פ"ג ס"ד וכ"כ הרב"י בשם רש"י ומשמע לכאורה דסבירא ליה דמותר להשתין בו בתפילין שבראשו דהא קאי אדלעיל וגריך עיון דהא רש"י קאי בגמ' אדלעיל מיניה (ע"ש בגמרא) דקאמר חולצן ברחוק ד' אמות ועל זה פי' רש"י דוקא כשהוא בלא חפירה אבל כשהוא בחפירה הוי כבית הכסא ערראי דאמרי' בגמרא חולץ ונפנה לאלתר דרש"י ס"ל הטעם דצריך לחלוץ משום הכניסה א"כ כשהוא בחפירה ליכא איסורא בכניסה דהא אפילו קרילת שמע שרי לקרות בחוכו. אבל הר"אש והרב"י דסבירא להו דלא משום הכניסה צריך לחלוץ אלא משום שרלה לעשות צרכיו ואפילו בבית הכסא ערראי כשרולה לפנות צריך לחלוץ ברחוק ד' אמות וכן כתוב בתי' הרשב"א ח"ל וקשה האיך מותר בבית הכסא ערראי לאלתרהא בעיקר והיה מחניך קדוש וליכא כל שכן כשרולה לפנות בבית הכסא שהוא בחפירה וגם אסור להשתין בו בתפילין שבראשו דמבל מקום ליכא למיגזר שמא יפגה בהם ולפי מ"ש לעיל דמ"ש אלא חולצן ברחוק ד' אמות דקאי כשרולה להשתין בבית הכסא קבוע אם כן אתי שפיר דעל זה קאמר דוקא כשהוא בלא חפירה אבל כשהוא בחפירה חולצן ומשתין לאלתר ואין צריך להרחיק ד' אמות כנ"ל. אבל בב"י מוכח דשגג בזה וסבר שרש"י פירוש כן על האיבעיא ע"ש: ז בית הכסא ערראי. פירוש הא דאמרינן לעיל דמותר להשתין בו בתפילין שבראשו היינו במקום שאין רגילות לפנות שם:

מג דין איך להתנהג בתפילין בהכנסו לבית הכסא ובו ט סעיפים:

א **א** אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין **א** בתפילין שבראשו גזירה שמא יעשה בהם צרכיו (**א**) **ב** ואם אוחזן בידו מותר להשתין בהם בבית הכסא קבוע:

הגה וכ"כו דוקא כשמסתפין מיושב ליכא למיחש לבעותן אבל מסתפין מעומד פסיקא דאסור דלא עדיף מבית הכסא ערראי וא"כ אם מסתפין מיושב אז בעפר תחוה דליכא בעותן בבית הכסא ערראי כמו שרי ואין חילוק בין קבוע לערראי לענין זה (**ג**) אלא דבית הכסא קבוע **ב** משמע עושה צרכיו מיושב וכ"כ ערראי משמע עושה מעומד **ג** הואיל ואינו נפנה לגדולים (ב"י בשם כ"י ומגדל עוז)

יובב"ה ערראי מותר להשתין בהם כשהם בראשו דאבל אם אוחזן בידו אסור להשתין בהם מעומד אפילו אם תופס אותם בבגדו מפני שצריך לשפשף בידו בצוצות שבראשו (**ג**) אלא **ד** חולצן ברחוק ד' אמות ונותנם לאחריו יומרבי הרמב"ם נראה שאסור להשתין בשהם בראשו בין בבית הבכא קבוע **ה** בין בבית הבכא ערראי ויש לחוש לדבריו: **ב** יבית הבכא קבוע היינו שיש בו צואה והוא על פני השדה **ו** בלא חפירה:

ג **ז** יבית הבכא ערראי היינו כגון להשתין מים שאין אדם הולך בשביל לבית הבכא והפעם הזאת נעשה המקום הזה בית הבכא תחילה:

אם

באר הגולה

ס"ם בגרסות ופס בסנהדרין: ל"ערכות כב לשם ל"יומי סס וברא"ם בת"ת ובה"ג וספר המרומה דשם בגמרא המלכות חפילין ר"ש ר' מהבלית חפילין ר"ש ר' סס בגמרא ר"ש ברש"י

עטרת זקנים

בוקלף. המעובר לשם תפילין אסור להכתב עליו דברי חול כו' וה"ה העור המעובר לשם קצצה לשם תפילין אסור להשתמש בו דברי חול ולפי זה אסור לכתוב בשעון באורנו קלף אא"כ שרהנה בו מעיקרא בשערת העיבור (מורי ב"ח): **מג** א אסור ליכנס הכסא קבוע להשתין בתפילין שבראשו גזירה. כ"ש בתפילין שבידו אבל משום שצריך לשפשף משום נצוצות: בואם אוחזן בידו כו' ר"ל בבגדו ובידו שרי בין להשתין בין לפנות דהא ל"א ל"ל משום נצוצות (ב בשם ספר התרומות):

פרי חדש

סימן מז

בעלמא נקפי' יכפי' זה ר' יוחנן דמייתי ברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מק"ו מינה דרבנן נמי לתתנ"ל ובדרבינן מזה לתורה מהתירו שלה רבנן מיינה סמן חיי שופט ונו' ובוד כתב לקמן ה"ל מסתת בקבינה ליה כמובנים דק"ו דר' יוחנן בלו הוא ק"ו ברבנן ע"כ ולפי זה הכי מיתסרסא הסוגייתא ומה תורה שאין מברכה לאחריה מן מהורים מבוה לפניה מדרבנן מזון שהוא מעון לאחריה מן התורה אינו דין מיכה מעון לפניו מדרבנן ובתמה דבר בייס ובביב אחריתא רב נהגי מילי תלת לבי מייתי ר"י ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מק"ו הכי מייתי מה מזון שאין סמוך לבריה מדאוריתא סמוך לאחריה מדאוריתא תורה שסמוכה לבריה מדאוריתא אינו דין שסמוך לאחריה מדאוריתא אלא ברכת קבוה לפניה הוא דאוריתא ומה לאחרי כנ"ל רבי יוחנן לאחרי בכ"ס לפניה מדרבנן דהא בריה ביצד מדרבנן נמסיבן ה"ר אסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה ומבנה עליהם סנוה סמ' בסה הוא אחרי המזונות לחם מן מחרן ואם ביבי אחריבן דהא דהכן על המזון מברך לאחרת ואינו מברך לפניו. סיים

תוספות

ל"ל תלת שבעי ס"א ב"ב בלא ומנחות ובה"ג ולא ל"ל ב"ב אלא ל"ל ב"ב ולא ל"ל ב"ב ולא ל"ל ב"ב ול

ח בבגדו בידו. צריך עיין דבס"ח כתב אפי' תופס אות' בבגדו אסו' וי"ל דהכא מיירי שקשוריס בבגדו שאף אם שיפשף בידו לא יפול התפילין: ט וי"ל אפי' וכו'. משמע דלסברת הר"אם מותר ליכנס בתפילין לב"ה בלא ארכיו וקס"ל וכי עדיף ממרחץ דחולץ כמ"ש סי' מ"ה ס"ב ואדרב' ב"ה חמור דמרחץ חדש מותר לקרות בו וב"ה חדש אסור לקרות בו. וקושיא זו הבנתי מגליון ש"ע של הגאון בעל ש"ך שרשם וע"ל סי' מ"ה ס"ב לכן נ"ל דודאי לכ"ע אסור ליכנס לב"ה בתפילין אלא להשתין ולא ליבעיא להו אלא אי שרי ליכנס להשתין בואיל שהוא חייו של אדם ופשוט ליה דאסור חייבי' שמא יפנה בהן. ומה דקתני העור והש"ע ס"א אסור ליכנס וכ"ס דאפילו להשתין אסור ליכנס וכ"ס אלא לעורך תדע דהא צריך לחלץ ברחוק ד"ח ולדעת רש"י העשם מוסר הכניסה כמ"ש ס"א אבל במרחץ אסור ליכנס בתפילין דכשרחוק בלא"ה פושט בגדיו ולכן לא הניח העור דעת רב האי מסו' דמילתא דפשיטא היא וכ"מ ס"ז וס"ח ודוק: י ביאיתו. אבל לא בשמאלו מפני שצריך לקח בה כמ"ש סי' ג' ס"י: יא רצוע'. דברצועה מיי איכא קדושה שהרי הבס קטע בהן. כתב בית יוסף וכנכנס לקטע כתב רבינו חולץ ומוחקן לחבירו ונראה שטעמו וכו' דמלה לשון לא בעלמו ע"ל אבל בס"ה מיירי ברוקה ואח"כ א"ל להכניסן בידו מפני שצריך לבפשף ובראשו אסור דחייבי' שמא יפנה בה. וע"כ צריך ליתקן לחבירו והכא מיירי שעושה ארכיו מיוסד דעות לאחזן בידו לא יתכנס לחבירו ומש"ל וכב"ה ערלאי מותר להשתין בהן ברחוק. כתב מ"ע בתשו' סי' ל"ש מותר ליכנס בתפילין בהן ברחוק ד"ח אם יש מקום מטונף להדיח. ומוב לכסותו בכובע ואם רוצה לחלון ולחזור ולהניחן ש"ד ע"ל וכ"מ בברכות דף כ"דר' אבהו הוי חזיל וקרא ק"ש כו' מעה במבואות המטונפות אסתיק ובודאי לא קרא ק"ש בלא תפילין וא"כ הל"ל שהלך תפילין אלא ע"כ דמותר ליכנס בהן במבואות המטונפות ומיהו י"ל דעכ"פ כשיודע שיכנס דרך מבואות המטונפות לא יניחם בביתו אלא בב"הכנגדולה מזו אלי בשבת דף ק"ז שלא רצה ר"י ליכנס בתפילין לבית עכ"ס אמר אל יכנסו דברי קדושה במקום טומאה. ובע"ה כתב שיניחם בביתו ויכנס במבואות המטונפות: יב ואפילו להשתין. כי אפילו להשתין מיוסד כמ"ש ס"א: יג אם היה בו טפח. אבל אם אין בו טפח בטל לגבי התפילין כיון שהוא כלליו. והקשה בחי' הרשב"א דהא בפ"ו דשבת משמע דאי לאו מ"ן של תפילין עור של תפילין מגיל אע"פ שמחובר בהן וכ"ש כיס פחות מטפח וכ"ה בי"ד סי' רפ"ב ס"ו ורש"י פי' דמיירי בשחוללן בתוך לגיל בביתו דבשהבלי הוי טפח חשב אהל להפסד' ביכס לקרקע ומוחר להניחם עי"ג קרקע: יד לא יכניסם כלל. כ"כ רי"ו ומשמע אפילו בכיס לא יכניסם וסייס בה אם נכנס לפנו ואם נכנס אלא לעשות ארכיו רבינו האי אוסר והתו' מתירין עכ"ל ומשמע דהתו' מתירין אפילו בב"ה בבבית ומיהו משמע מלשונו דוקא בשהן בידו ע"ג גבי ב"ה ערלאי אבל בראשו אסור וא"כ ל"ק ממרחץ דמרחץ הוי בב"ה שבבית שהוא בעיר עמ"ש ס"ה ואם רוצה להשתין בב"ה ערלאי אם הם בכיסן שרי אף להרמב"ם דהא טעמא שמא יפיח בהן ובשהן בכיסן לא איכפת לן בהפחה כמ"ש ב"י ס"ס מ"ד בשם הטיטור. ומשמע בגמרא דכל הני שריותא אינן אלא בתפילין שאדם לובשן כל היום והולך בהם בשרה ואינ"ה להעריח בכל פעם להשיבן לביתו וגם אינ"ה להניחם בחורין ושדקין מפני מעשה שהיה שנטלתן זוכה ואחרה פלוני נתן לי באתנה: אבל שאר ספרים אסור להכניסן אפילו בב"ה שבשדה דיכול להניח אותם בביתו וכ"ה בגמרא דר"י היבספרא דאגדתא לתלמידיו. ומיהו אם הם בכיס שרי להכניסן כמ"ש בי"ד סי' רפ"ב ס"ח וכ"מ מל' הרמב"ם פ"י מהל"ת שבתא ח"ל כל כתבי הקדש אסור לזרקן. הקמעיס שיש בהן עניניס כל כתבי הקדש אין נכנסין בהן לב"ה אלא"כ היו מחופין עור: לא יחתוך אדם ס"ת בזרועו ויכנס בו לב"ה אע"פ שכרוך במטפחת וכ' משמע דכתבי הקדש שרי במטפחת כתו קמיע: טו עד שיגמור. דעמוד האחר מביא אדם לידי הדהוקן ומילון האחר מביא אדם לידי יראון:

ד' אותות אלא כדפי': (ר) או בבגדו בידו. זה תמוה דהא בס"ח כתב אפילו אם תפס אותם בבגדו חייבין שמא יקח ניצוצות. ובלבוש כתב זה דמיירי בבית הכסא קבוע אבל בערלאי אסור באותות משום ניצוצות ותמהני אלא עיין בב"י דסייס על זה דהא ליכא למיחש לניצוצות בשביל שהם בחיקו וכו'. ול"ל דהך בבגדו בידו פי' לעניין הפסק והכי קאמר אם הם בחיקו ומפסיק בין חיקו לערוה בחגורה או שמפסיק בידו התפילין שהם בבגדו דהיינו שהתפילין תחת בגדו והוא אוחזן בחוץ על בגדו אלא יפלו למטה ואז לא יקח ידו משם לקחת ניצוצות כנ"ל שצריך לדחוק ולפשוט כן: (ה) חולצן כו'. בגמרא מ"שאי' ע"ז מ"ר אחת מ"ר שמן ל"ש אלא ב"ה קבוע אבל ב"ה ערלאי חולץ ופנה לאלתר וכשהוא מניחן מרחיק ד"ח מפני שעשאו ב"הקבוע. וכב"י מדלא הביא זה בטור ורי"ף ור"אם ס"מ דלא קי"ל הכי ונ"ע לתה עכ"ל. ותוהני על דבריו דעל העור פשוט דלק"מ דהא כתוב בהדיא בטור ואחריו כש"ע בזה דמיירי בב"ה קבוע ממילא ידעינן דבערלאי ל"ל לחלון ברחוק ד"ח ולא הוצרך בגמרא לחלק בזה אלא אבריתא דתנ' אם הניח בב"ה חולץ ברחוק ד"ח ולוקח בידו על גב דהרי"ף והר"אם לא הוצירו בברייתא ואפ"ה לא הביאו הך דרב ששת נ"ל לק"ז דלדידהו גם בקבוע א"ל לחלון ברחוק ד"ח דהא הביאו בתוספתא להלכה דברי ב"ה שאמרו לוחזן בידו ונכנס ור"ע שאומר לוחזן בבגדו ובידו ונכנס וכדמסיק ר' מאיר בריה דרבי"ל הלכה גולגן כמין ספר ולוחזן בידו כו' ס"מ דא"ל לחלון ברחוק ד"ח דאל"כ היה לו לומר הלכה חולגן ברחוק ד"ח וגולגן כו' כדי להבריע דלא בב"ה וכו' ע"ז בזה אלא ברור הלא בא לחלון על הכנסה כלל דא"ל להרחיק ד"ח קודם הכניסה אלא הטור חש להתמיה גם בהרחקה ד"ח תחלה כאילך שהם ברייתא דשם ואיהו מפרש בהדיא דדוקא בקבוע הוה כן: (ו) ולוחזן בידו. הטעם בב"י בשם נ"י ומ"ע דבשאל מקבא עצמו אחר עשיית ארכיו כדלעיל סי' ב' ומ"ה אסור לאחוז התפילין בשמאל ול"ל איאך אפשר בב"ה בלא ניצוצות והלא א"ל לגדולים בלא קטנים י"ל כיון שמיירי בב"ה קבוע עושה ארכיו מיוסד וכלים מי רגלים מהגוף וליכא ניצוצות כ"כ הר"אם למדנו דלהשתין מעומד תמיד עפי מעשיית ארכיו לגדולים: (ז) אלא תהא רצוע' כו'. שם בהן קדוש שהרי בהם הוא קושרן ובקש גרא' בעשיתא כמין דל"ת ע"ש מאותות של"י והשי"ן עשויה בכותלי הקנינה החיצון והיו"ד עשויה בראש רצועה תש"י כ"כ הש"י: (ח) עמוד הראשון. דאם יפסיק מיד יבא לידי חולי הדדוקן:

מד (א) אפילו שינת ערלאי. דלא בטעור והר"אם שמתירין שינת ערלאי. הקשה ב"י למה לא הביאו הר"אם והטור כמה שינת ערלאי דאיתא בגמ' ע"ז תנא רמי בר יחזקאל כדי הילוך ק' אמה ותי' דאיכא ברייתא אחריתי דתנא הנכנס ליין ביום רבה חולץ רבה מל' כו' הה חולץ על שיעור דק' אמה אלא ס"ל דמותר ליין בהם שינת יום דהיינו שינת ערלאי כדאמרי' בסוכה ותמוה מאד דהא פירש"י גם בהאל ברייתא אחריתי לפי שביום שינו דרכו ליין עם אשתו ולא ליין שינה קבע כו' הרי דגם שם תלוי בשינת ערלאי ות"ם ערלאיה מערלאי דברייתא דמתי בר יחזקאל ותו דשינת יום אחרי בסוכה פ' השני דהיינו ס' נשל וכמ"ש בש"ע לעיל סי' ד' וסכן הוה דרכו של דוד ומאן לימא דלא אידי ואידי חד שיעור הוא ס' בשתי והילוך ק' אמה. וגלע"ד דהאי שיעור דק' אמה אין אנו יכולים לשער אותו בכלל כמ"ש ב"י בשם הראב"ד דמ"ה להתמיר לפסוק דלא יש בהם כלל אבל להר"אם והטור לא נראה להחמיר בזה כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת או דוקא לבני אדם חכמים ביותר וכיון דעיקרא דהא מילתא אין בו איסור רק משום גזירה מדרבנן אולי ש לקולא וכולליין בהם שינת ערלאי לפי דרכו של אדם והיינו ע"ד שכתב הטור

מד איסור שינה בתפילין. ובו סעיף אחר:

א אבל זמן שתפילין בראשו או בזרועו אסור לישן בהם (א) אפילו שינת עראי אלא אם הניח עליה סודר א ולא היתה עמו אשה ישן

ד אם הם בחיקו וחגור חגורה (ר) אאו ח בבגדו בידו בין להשתין בין לפנות:

ה אם רוצה ליכנס לבית הכסא קבוע לעשות צרכיו (ה) חולצן ברחוק ארבע אמות: הגה ט וי"ל אפילו בלא צרכיו (בית יוסף בשם ר' אלי') וטוב להתיר: וגוללן ברצועות שלהן (ו) ואוחזן בידו ליבבגדו כנגד לשון ליזהר (ז) שלא תהא יא רצועה יוצאת מתחת ידו טפח וכשיוצא מרחיק ד' אמות ומניחן:

ו אי"ה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה או סמוך לחשיכה שאין שהות להניחם עוד אחר שיצא לא יכנס בהם גלולין בבגדו

יב ואפילו להשתין מים בבית הכסא קבוע אלא כיצר יעשה חולצן ומניחן בכלי יג אם היה בו טפח או בכלי שאינו כליין אעפ"י שאין בו טפח ד' ואוחזו הכלי בידו ונכנס:

ז ה בד"א בבית הכסא שבשדה אבל בבית הכסא שבבית יד לא יכניסם כלל כיון שיכול להניחם במקום המשחסר:

ח אם שכח תפילין בראשו ועשה בהם צרכיו מניח ידו עליהן טו עד שיגמור (ח) עמוד הראשון וחולצן וחוזר ונכנס:

ט מותר לרופא ליקח עבים של מי רגלים בידו ותפילין בראשו ובעל נפש יחמיר לעצמו:

כאר הגולת

מספר התרומה מס בגמרא כן הוא בגמרא מס תכ: סכ"ו כ"ג מקמנר לפי נירסתו קלפנין ומרשב"ם והרי"ף והר"אם לא חלקו כן קבוע לערלאי לפר"ע מס הרמוס מס והפור ורבי יונה נמס בגמרא מס לרמב"ם מס מד מספר התרומה והעיר ורי' יהוחנן מס בגמ' בה מקשות הרבב"ם: מו בגמ' כו' ומיהא כו' מס בגמרא גימון הרמב"ם פ"ג מה"ת

עטרת זקנים

ג או בבגדו בידו. פי' בימינו דוקא דהא אין לחוש שמא יקנה ראשיה בשעי"א אשרו ראש בבגדו בידו. ואם תרגה לישבו שבכאן ר"ל בב"ה קבוע כדפי' רש"י זה אינו דהאן אירי בב"ה קבוע ועו הלא בב"ה קבוע תח' אש' בידו בלא בגדו וכתוב בל"ח שהרב לא דק כי סתם שכתבתי בסעיף א' הוא לדעת דסור ובסע' ר' הוא דעת ש"ה ופליגי אהדדי כנ"ל ודאמרינן הבלו בידו ונכנס: יא דוקא ביום שראו ללובשן אא"ז התירו לחיורת בבגדו בידו ונכנס משא"כ לערת ערב שאין ראוי לחזור ללובשן כ"ש בלילה אין לכנס בתפילין לב"ה אף שהוא עוש מישו' נשיחת (ראב"ן): הבר"א בב"ה שבשדה ולפי זה אפי' עוברי דרכי בהם יש להם להניחן במקום משום מעון על הגל אין ליתן לחברת אזי לא יכנסם כלל לב"ה אם לא שיש במקום סכנה מן המזיקים אזי ש"ך לומר הואיל ודחיה הכסא עושה (כנ"ל):

פרי חדש

סימן מז

הייתה מדרגה בוה סימנים לדיקה בגי כמל הרי סימנו מוכן נמנו מגלגל הנרכה לפניה הוה מדרגנן אלא ודאי דבן סוגיית היה יהב גל תמוס דם"ל ונרכה בחורה לפניה בוה לתוריחת וכן מיכם מהה דברכיו בהפוגי' ובלו נדרים והגילו הסוד עם עוזכם לח הוכתי. תר"י אמר רב אלא ביבכם בחור' חתיל' לאמת הנרכה בחורה לפניה. פוה לתוריחת אחלו הסור בין סבבי' סכיה נגדיים חחלה מחמש דמיה לתוריחת ולא הוכרן לפרם אחר ומיכן קבראנ"ן ל"ל בבסנהדרין על הרוב"ם ז"ל ובעל המיגד וכרם"ן נמ"ל בחידושיו לפ"ם מהכלו פ"ל הכוה דתוריחת ומה"ם כרב מאיר ז"ל ולא מבמיגין מחן דפנ"ב

ב יכן

דהטור סימן מ"ו בשם הר"מ דכל שאדם ישן על אילי ידיו הוה ערלתו כנ"ל דעת הטור אלא שהש"ע החמיר ופסק כאן כדעת הרמב"ם: **כחב** נ"י בשם הר"מ והרר"י ור"ת דאיך שינת ערלתו מותר והא אסור להסיח דעתו מהסו"ל דלא מקרי היסח הדעת אלא כשעומד בקלות ראש וסחו' אבל כשהוא מתנמנם אין כאן היסח הדעת כי הוא שוכח הכלי עולם עכ"ל:

מה (א) לו בתוך ד"א של מת. משמע דבבית הקבר אסור אפילו חוץ לד"א מן הקבר דא"כ ליערבינהו ולימא אסו' ליכך תוך ד"א של קבר לו של מת ובר"פ מ"ם אמרינן תוך ד"א הוא דאסור חוץ לד"א שרי פי' לקרות ק"ש וכ"כ ב"י בסי' כ"ג ח"ל ודע דבגמ' אמרי' לא יהלך אדם בבהכ"ס ותפילין ברשו דוקא תוך ד"א הוא דאסור אבל חוץ לד"א שרי א"כ קשה על ל' המור והש"ע דכאן. וכ"ל דהטו' ס"ל דודאי עיקר האיסו' הוא תוך ד"א לקבר אלא מסוס גדר לא יכנס לבה"כ ותפילין ברשו דשמא יתקרב לתוך ד"א של קבר ולזו אזדעתי' וכת"ס בזמיר שחור שחור לכרמא לא תקרב ומ"מ אי מקלט והלך לבה"כ והוא חוץ לד"א ודאי חייב לקרות ק"ש דלוק להחמיר אחרו אלא יכנס כלל כנעל"ד: (ב) ואם הם מכוסים כו'. נראה דגם הרצועות צריכים להיות מכוסים דאד טעמא הוא מ"ה אע"פ שאינם מותר ליכנס בה כיון שהיא מכוסה בבגד מ"מ צריך ליזהר ברצועה שעל הנעלים שתהיה ג"כ מכוסה:

ב ישן בהם ג שינת יראי [1]וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן [2]היו תפילין ברוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע [3]ואם אוחזן בידו ואינם ברוכים בידו ד אסור לישן בהם אפילו שינת יראי: סגה ודוקא כשאוחזן בלא נרתיקן אבל ה בנרתיקן בכל ענין שרי (נ"י בשם העיטור):

מה דין הפילין בבית הקברות ובית המרחץ • ובו ב סעיפים:

א [1]אסור ליכנס א בבית הקברות (א) או בתוך ארבע אמות של מת ותפילין בראשו משום לועג לרש (ב) [2]ואם הם מכוסים מותר:

ב [3]בבית המרחץ בבי' החיצון שכל העומדי' בו הם לבושים יכולי' להניח שם תפילין לכתחלה ובבית האמצעי שמקצת בני אדם עומדים שם לבושים ומקצתן ערומים אינו יכול להניחם לכתחלה ואם היו בראשו אינו צריך לחלצן ובבית הפנימי שכל העומדים שם ערומים אפילו היו בראשו צריך לחלצן:

מעשה פרקים ח' פסוקי ויאמר על עליתו וכו' כתב הרמב"ם כו' שהעושה כן הביאו פסוקי התורה לידי לזלזול כי הצניעות אין בו קדושת הגוף ולכן יבא בהן לב"ה ולבית הטבילו וכו' ואיך יביא כתבי התורה במקו' הטומאה ולזלזל על"ל משמע דאסור ליכנס בתפילין למקום שטובלין שם וכ"מ פ"ד מק"ש כתב בשם הר"ר מנוח איכ מ"ד כיון דאיסור מרחץ מפני שעומדי' שם ערומים ה"ה להגך מקומות שטובלין בהם הנשים אסור לברך בתוכן זלא מסתבר דעיקר איסור המרחץ משום זנהמה והבלא דאית ביה ע"י שהשמיטו בחמין אבל לוגנין מותר ול"ע דהא לענין מזוזה בית הטבילה כבית המרחץ עכ"ל וב"י ד"ס סי' ר' איתא דהגסי' מברכו במקום אך ל"ל דמ"מ אסור לכנס לתוכה בכתבי הקדש דאסור לעמוד לפני הש"ם ערום כדאית' בשבת דף קי"ד ומה"ע פעור ממזוזה וכשאין שם אדם מותר דדוקא במרחץ החמירו אע"פ שאין שם אדם אבל לא במקום כל"ל:

מגן דוד — הלכות ברכות — מגן אברהם

מו (א) ידיו על עיניו. קשה מדאיצ"ל כי משי ידיה משמ' דכאן עדיין לא נגעל ידיו והא לו אסור לינגע בעיניו כמ"ש בסי' ד"ס ג' ול"ל דלא נקט על הסדר עי"ל דכאן מיירי שמניח ידיו על עיניו אחר שישים מלבוש על ידו ודרך המלבוש הוא מניח ידו וגם מדברי רמ"א ס"ס מ"ז משמע שכל אלו נאמרו על הסדר: (ב) חוזר ישראל בגבור'. הזכיר ישרא בברכה זו וכן בעוטר ישראל משא"כ באחרות הטעם שהאחר הן להבא' העולם שהכל שוין בהם משא"כ בלאו שניים הם בשאל לחוד משום לגיעות דאחור' היה משום שלא יהא לבו רוחה את הערוה כמ"ש ב"י וכוכבע היא משום לגיעות כדאי' בשבת פרק מי שהחשיך בסי רלאד מפני שהמשיך דמרך: (ג) ק' ברכות הבעשר בעור לפי שהיו מתיש בכל יוסף נפשות מישראל ותיקן דוד ע"ה לברך ק' ברכות בכל יום: ד שלא שיחתום גומל חסדים טובים לעמו ישראל ה שהכל ברכה אחרת היא:

הלכות ברכות השחר

מו ושאר ברכות • ובו ט סעיפים:

א [1]כשיעור משנתו יאמר אלהי נשמה. [2]כששומע קול התרנגול יברך הנותן לשכוי בינה. [3]כשלובש יברך סלביש ערומים

א [2]בשינה (א) ידיו על עיניו יברך פוקח עורים. [3]כשישב יברך מתיר אסורים. בשזוקף יברך זוקף כפופים. [4]כשיניח רגליו בארץ יברך רוקע הארץ על המים. [5]כשנועל מנעליו יברך שעשה לי ב כל צרכי. [6]כשהולך יברך ג המכין מצעדי גבר. [7]כשחוגר חגורו יברך (ב) אוזר ישראל בגבורה: הגה לו לובש הלבנה המפסיק בין לבו לערוה: (נ"י בשם הרא"ש) [8]כשמשים כובע או מצנפת בראשו יברך עוטר ישראל בתפארה. [9]כשיטול ידיו יברך על נטילת ידים. כשירחץ פניו יברך המעביר שינה מעיני וכו' ד ויהי רצון וכו' עד בא' גומל חסדים טובים לעמו ישראל. ואין לענות אמן אחר המעביר שינה מעיני עד שיחתום גומל חסדים טובים לעמו ישראל. ה שהכל ברכה אחרת היא:

ב [1]עבשיו מפני שאין הידים נקיות ן גם מפני עמי הארצות שאינם יודעים אותם [2]נהגו לסדרם בב"ה ועונין אמן אחריהם [3]ויוצאים ידי חובתן:

ג ז [1]חייב אדם לברך בכל יום ח (נ) [2]מאה ברכות לפחות: צריך

ח' דאלו היו ב' ברכות היו פותחות בברוך דלא סמוכות הם שכל א' נתקנה בפ"ע ואע"ג דבעינן מעין פתיחה סמוך לחתימה י"ל דתקנו לי סי' ד': ז חייב אדם. ואם היה מ"ע ב' ומ"ש ורמב"ן וכ"ם מתי ידות דף ק"ח ע"ב: ח ק' ברכות. כתב הרב"י אלו מברכין בכל יום ק' ברכות אך בתענית חסרו ח' ברכות ממלא ים נ"ח ברכות עכ"ל ובש"ם הוא דאיכון ג"ל: ולדידן שמברכין גם המוחן לעיף כח ועל תפילין ב' ברכות הרי שלא כשמע חזרת התפלה מהש"ץ. ובשבת חסר מג' תפלות ל' ברכות וכ' ברכות מתפילין וברכת ירחו עיניו. וכתב הרב"י דאלו מוסיפין

ברכה

עטרת זקנים

מד [1]וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו כו'. אף אם פורס כורר עליהם ס"ם יש לחו' שמא לא יזכור ויבא לידי שינ' קבע ולכן צריך לעשות גם את זה להניח את ראשו בין ברכיו (להם המורו' דף ב' ע"ב) ויש מי שכתב אף בפורס סודר לדור סגי: (מהרר"י) ושינת יראי סרי היינו ק' אמרי אז אין חבירו צריך להקיצו הערין לא ישן אפילו שינת יראי ואפילו יותר מן ק' אמה לא נקרא רק שינת יראי כ"ז שלא נרדם שוב נשתקע בשינה ע"כ אין להחמיר כ"ז שלא נשתקע בשינ': (מורי בב"ח)

מה [1]אסור ליכנס בבית הקברות. יו"א כל אותו החדר שהם מתה בו חישוב בר' אמו': כואם דם כסכוים מיחר. מכל שכן של יד שהיא מכוסה בכל פעם

מו [1]שמוחר: [2]כשיעור משנתו יאמר אלהי נשמה. ורי"ע רוזק' סוף שנתן ע"כ אם לא יוכל לעמוד עד אור הבוקר לא יברך אלהי' נשמה ולא ר"מעביר שינה ער הבוקר עם ברכה אשר נתן לשכוי אל אמר אלא כו' ר' א ראה כשניעור משינ' הוום צריך לומר אלהי נשמה ולא נהגו כן. צריך להפסיק מקום בין אלהי נשמה שלא ישמע שו נשמה היא אלהי' ח"ו (ספר אבוהרה): [3]כשיגיח ידיו על עיניו כו'. פ' ע"י חלוק אם עדיין לא נגל ידיו ביקורם הנמילה יד לעין הקצון וכשישם על המטה ומורחת ארת עצמו' אז מברך מתיר אסורים ויש לזה שלא לשלב האצבעות של ימין בשל שמאל אמנם טוב להסתכל ולכוון בכל שעה ושעה באצבעות ולכוון כי

פרי חדש

סימן מז

דפלוג עלייהו בהדיה הכן סוגיית דהייתין מוכחת הני בני ספק מילתא דפסיקא דהכי נקיטינן דפקא מינה לגבי ספק לברכת הטוב לו הם ברוך דמ"ם ברכות חמ"ג דלהכת מנהוריתא אלא ברכה אחת מ"מ ברוך לברך כולם כמ"ם הרמב"ם ז"ל בני ספק קרא ק"ב מיחוי ויכון פס כל ברכות דרבנן וה"כ דבוחה ויהכמר נקטן פ"ס ז':

נס

באר הגולה

דבס נפי פירוש פס נגמר' לעפיו הם רש"י פס כנגדה: [1]ברכות י"ח ב"י וכן מלא בחם בת רסב"ח בסנת ח': [2]ברכות ס' ב' בקפ' רמ"ם בפס ב' בעור וכ"י בכסם הראש המגהה מב

מגן אברהם

[1]בחיבת אבות הראשון עיש לכן אמר ולפס כנ"ל.